

SAGREGISTER

Udarbejdet af MARIE-LOUISE JØRGENSEN

En stjerne * efter sidetallet angiver, at den pågældende genstand er afbildet.

Forsvundne genstande er kun registreret, hvor de skønnedes at have interesse.

Alterborde. *Romanske*. Af granitkvadre: 426, 693, 894, 1754; af munkesten: 1268, 1285, 1304, 1509, 1574; af tuf og munkesten: 1210; ukendt materiale: 306, 575, 1878. — *Gotiske*. Af munkesten: 306, 336, 454, 617, 852, 1342, 1590, 1789, 2252; ukendt materiale: (†) 128. — *Middelalderlige*. Af granit: 873, 1857, 2014; af munkesten: 650, 675, 912, 1251, 1374, 1410, 1447, 1612, 1723, 1768, 1836, 1896, 2619; ukendt materiale: †1022, †1558, †1648. — *Eftermiddelalderlige*. Murede: 2272 (1582?), 1924 (o. 1698), 2133 (1725), 2212 (1736), 1692 (1758), 2364 (1771), 2464 (1773?), 2234 (1783); 1157, 1424, 2492; af træ: 486, 544, 796, 1981, 2030. — *Uvis alder*. Af gnejs: 2212; af kamp: 292, 599; af kamp og munkesten: 526; af munkesten: 442, 508, 1187, 1391, 1529, 1821, 2524; af ukendt materiale: 832, 1228, 1464, 1475, 1544, 1742, 1848, 2075, 2308, 2336. — Alterbordsnicher: 1285, 1304, 1590, 1692, 1723, 1821, 2272, 2492.

Alterbordsforsider. I. Snedkerarbejder.

Romanske: †1743, 1754*. — *Gotiske*: 853, 894, 1096*, 1269, 1529, 1724. — 1550—1600: 1509* (1572), 1263, 1357* (1593); 651, (†)853*, (†)912*, 1342, 1447*, 1464*. — *Renæssance*: 1157, 1197, 1252, 1490. — 1600'rne: 611 (1615?), 1475 (1619), 1391* (1622), 1424 (1686), †2015 (1691), 1304. — 1700'rne: 2234 (1783), 1896 (1790 ?); 599. — 1648 (1826). — *Ukendt alder*: †817?, 1464, 1612, 1768. — *Mestre*, se: snedkere. *Oversigt*: p. 2852, 2854 f.

2. Malede. *Gotiske*: 1096*, 1269. — 1600'rne: 1410*, 1637*. — 1700'rne: †1269

(1755), 853 (1774); 708, 1187, 1981*. — *Oversigt*: p. 2894, 2899.

Alterbøger. 1312, 2497.

Alterdiske. *Sølv*. 1696* (1466), 140 (1506); 1110, 1533, 1912, 1938, 2467. — 1550—1600: †1560, 1727 (1592); 956, 1176, 1358*, 1614, †1746. — 1600—1700: 1578 (1631), 427 (1637), 1377 (1639), 1881 (to: 1640), 1634 (1646), 2214 (1650), 308 (1655), 140 (1658), 1926 (1660), 1858 (1661), 2339 (1662), 1450 (1663?), 1546 (1680), 1837 (1686), 1020 (1690), 2018 (1695), 1492 (1698 ?); 589, 1160, 1230, 1512, 1899. — 1700—1800: 1795 (1701), 1823, 1955?, 2274 (1704), 1286 (1710?), 267 (1712), 736, 2552 (1715 ?), 560 (1724), 681, 898 (1736), 1697 (1740), 1109, 2312 (1747), 1344 (1751), 560, 569 (1759), 1465 (1763), 1358 (1764), 818 (1766?), 878 (1772), 2576 (1773), 2166 (1775), 464 (1778), 226, 2496? (1780), 659?, 2529 (1784), 2034, 2414 (1796); 546, 915, 1036, 1252, 2080 (to). — 1800'rne: 1774 (1806 ?), 576 (1810), 710, 724 (1829), 606 (1830), 1144 (1831), 2414 (1832), 1426 (1834), 369, 696 (1837), 751 (1839), 636 (1872?); 139, 856, 1982. — *Uvis alder*: 215, 338, 356, 384, 488, 512, 588, 787, 798*, 836, 1188, 1272, 1311, 1392, 1411, 1594, 2080 (to), 2184, 2312, 2432. — *Af tin*: 1144* (1658 ?), 1595 (rosestempel P 1694). — *Mestre*, se: guldsmede. — *Oversigt*: p. 2914.

Alterduge. *Forsvundne*: 2076 (1599, 1652, 1670 og 1676), 1424 (1680), 2076 (1688), 2182 (1699), 214 (1768).

Altergangstavle, se: skriftebrædt.

Alterkalke (se også: sygekalke). *Sølv*. †2597 (o. 1325). — 1400'rne: 1695* (1466); 338*, 1036, 1110*, 1899*, 2254*. *Gotiske*: 139*, 307, 606, 1230, 1578, 2413*. *Sen-gotiske*: 427, 1911, 1982, 2467*. — 1500'rne: 140 (1506), †1560, 1726* (1592); *udat.* 1500—50: 215, 281*, 383*, 512*, 636*, 1176, 1358, 1478*, 1533*, 1594, 1822, 1938*, 2018, 2079* (to); 1550—1600: 281*, 294*, 307, 588*, 956*, 1211*, 1310, 1311, 1344, 1392, 1614, †1746, 1837, 1954, 2080*, 2236*. — 1600—50: 2079* (1606), †798, 2254* (1618), 1774 (skænket 1630), 1594 (1635), 427 (1637), 1376 (1639), 1881 (1640), 1632* (1646); *udat.*: 354, 956*, 1159, 1450, 1478*, 1578, 1695*, 2414*, 2496. — 1650—1700: 445*, 606 (1653), 2496 (skænket 1655), 2080 (skænket 1657), 129 (1658), 2080* (skænket 1659), 1858* (1661), 2338* (1662), 1450 (1663), 1272 (skænket 1664), 2236* (købt 1665), 2432 (skænket 1665), 636* (1679), 1546 (1680), 215 (1685?), 1837 (skænket 1686), 1020 (1690), 2496* (skænket 1693), 2018* (skænket 1695), 1492 (1698); *udat.*: 487, 622, 787, 1211*, 1230, 1311, 1614, 1911, 2080, 2312*. — 1700—1800: 1795, 2214 (1701), 1823, 1954, 2274 (1704), 2184* (skænket 1708), 1286 (skænket 1710), 530* (1711), 267* (1712), 1188, 1252* (1713), 736*, 2552 (1715), 2576 (1718), 546 (1720), 559 (1724), 680 (skænket 1725), 355 (1728?), 1411* (1733), 898 (1736), 1696* (1740), 1377 (1745), 787, 1982 (1746), 1109, 2312* (1747), 1697* (1751), 915 (1755), 569* (1759), 1465* (1763), 1358*, 1512 (1764), 818 (skænket 1766), 877* (1772), 2165* (1775), 658, 2529 (1784), 368* (1790), 606 (1795?), 2033, 2413* (1796); *udat.*: 281*, 622, 956*, 1036, †1110, 1160, 1272, 1311, 1344, 1392, 1925, †1926. — *Efter 1800*: 576* (1810), 464 (1812), 2184* (1814?), 710*, 724 (1829), 1144 (1831), 1425 (1834), 750* (1839), 2615 (1843), 836 (1844), 1478* (1851), 2390 (1863), 798 (1865); *udat.*: 856, 1392. — *Uvis alder*: 771, 1512, 1982, 2236*. — *Tin*. 1600'rne: 1144* (1658?), †681 (1661), 1595 (1694); 696*. — 2391* (købt 1776). — *Mestre*, se: guldsmede og gørtlere. — *Oversigt*: p. 2914.

Alterkander. *Sølv*. 1600'rne: 957 (1646), 1311 (1674), 958 (1690). — 1700'rne: 2468 (skænket 1703), 2184* (skænket 1708), 2576* (1754—56), 1036 (skænket 1757), 2166* (1775); 2166*. — 1800'rne: 384* (købt 1818), 530 (1832?), 1698 (1837), 751 (1838). — *Uvis alder*: 140* (to), 1359. — *Tin*: 771 (1738), 836* (1812?), †899, 916 (1841), 1200 (1845); 711. — *Porcelain*, københavnsk: 356 (o. 1840), 2214 (1843 el. 1859), †2314 (1843), 1426 (1844), 1450 (1845), 659, 1160 (1846), †2529 (1849), 227, 339 (1840'rne), 268 (o. 1850), 2254 (1851), 1746 (1854), †1578 (1857), 1881, 2369? (1859), 2274 (1863), 1823 (1864), 1211 (1875?), 1465 (1884); 636, 856, 1272, 1758, 1926, 2018, 2414, 1232 (nu dåbskande), †2414 (to), 2432; Bing og Grøndal: 546 (o. 1840), 589 (o. 1850), 1594 (1857), 1286 (1869); uden firmaangivelse: †2468 (1842), 2597 (1844), †2081 (1860), †2391 (1863), 1393, 1533, †2448. — *Tysk fabriksarbejde*: 2576 (to: 1893), 2552. — *Af ler*: †1837 (to, nævnt 1871). — *Mestre*, se: guldsmede og gørtlere. — *Oversigt*: p. 2914 ff.

Alterklæder (alterromhæng). †2015 (1593 og 1599). — 1600'rne: †2308 (1628), †1632 (1639), †1648 (1640), †1304 (1646), †2272 (1656), †1228, †1648 (1662), †1982 (1667), †2464 (1672), †2075 (1676), †2075 (1679), †1144 (1680), †1424 (1682), †1590 (1688), 225 (1689), †952, †1374 (1691), †1157 (1692), †1822 (1693), †2594 (kort før 1697), †2430 (1697), †2552 (1699). — 1700'rne: †2234 (1701), †2364 (1712), †2552 (1715), †1448 (1716), †2447 (1719), †2075 (1726), †1173 (1731), †1910 (1735), †2015 (1736), †2524 (1740), †2571 (1741), †2336, †2412 (1742), †618 (1745), †2272 (1746), †2234 (1749), †1724 (1750), †2388 (o. 1750), †1392 (1751), †2308 (1752), †2552 (1759), †1632 (1763), †2571, †2594 (1780), †1878 (1782), †1590 (1786), †1789, †2336 (1788), †2430 (1789), †1198 (1791). — 1800'rne: †526 (1803), †2182 (1817), †1173 (1820), †2572 (1827), †1173 (1846), †2308 (1847), †2364 (1852), †1812, †2594 (1853), †2182 (1857), †2572 (1860), 1531 (1888). — *Udat. Nævnt 1593*: †238 (to). — *Nævnt 1649—1700*: †526, †1187, †1342, †1424, †2234, †2252, †2308, †2336. — *Nævnt 1700—50*: †426, †1410,

†1448, †1590, †1848. — *Nævnt 1750—1800*: †264, †318, †337, †508 (to), †544, †557, †576, †587, †599, †734, †1100, †1252, †1304, †1342, †1648 (to), †1692 (to), †1768, †1812, †1848, †1857, †1878, †1896, †1910, †1938, †1953, †2030, †2252. — *Nævnt efter 1800*: †318, †600, †1424, †1857, †2552. — *Uvis alder*: 292, 337, 526, 544, 587, 708, 750, 1173, †1357, 1424, 1857, 2075, †2133, 2388, 2412, 2552.

Alterskranker. Af træ: 1694: 2392*. — 1700'rne. Af træ: †900 (1715), 1272 (1721), 832, 1201 (1736), 1177, (†) 1513 (1751), 2166 (1770—76), 2341 (1787?), 2315? (1790?); 1213, 1313, 1426, (†) 1492. - 1800'rne. Af træ: 560 (o. 1800), 724 (1835), 2315 (1855), †1956, 2255 (1859), 2019 (1860), 879 (1861?), 2433 (1862?), (†) 2215 (1863), 1859 (1867), 1838 (1868), 1940 (1875), †2186 (1881); 340, 799. Af jern: 752 (o. 1845), 916 (1847), 820 (1853), 570, 1212 (1854), 697, 1534 (1855), 1393, †1614, 1635 (1856), 1451 (kort efter 1856), 1254 (1857), 577 (1858?), 660, 1160 (1859), 1232 (1850'erne), 1561 (1862), 900 (1864 el. senere), 1578 (1868), 606 (1869), 1189 (o. 1860—75), †227 (1871), 268, 323, 589, 1111 (o. 1875), 465, 547? (1878), 513 (1881), 1984 (1882 el. 1863). — *Uvis alder*. Af træ: 624, 637, 856, 1758, 2498, 2530, †2639. Af jern: 294, 737, 1144. — *Mestre*, se: smede og snedkere. — *Oversigt*: p. 2890, 2932.

Alterstager. *Middelalderlig*. Af ler: 1634. — *Gotiske eller af gotisk type*. Malm: 356*, 370, 428, 488, 623, 660, 737*, 751, 819, 878, 1037, 1160 (to), 1200, 1211, 1231, 1253, 1286*, 1312 (to), 1345, 1359, 1377*, 1378*, 1412, 1492*, 1512, 1534, 1578 (to), 1698, 1728, 1746, 1823*, 1838, 1899, 1912 (to), 1939 (to), 1983, 1984, 2018, 2077*, 2081 (to), 2214*, 2215*, 2237, 2276, 2314 (to), 2340, 2370*, 2392, 2414, 2432, 2448*, 2468 (to), 2497 (tre), 2530, 2553 (to), 2598. Messing: 1111, 1534, 2184. Tin: 1882*. — 1600'rne. Malm: 227 (1609), 532* (1614), 2392 (1617), 576* (1620), 856 (skænket 1631), 899 (skænket 1632), 916 (1632), 2081 (skænket 1635), 1253* (1637), 1728 (skænket 1638), 1176 (1639), 1412 (1648), 1450 (1649), 856 (1650), 772* (1652), 2082 (1655),

1312 (skænket 1659), 547* (1662), 339* (1665), 2530 (1670), 606*, 696, 916 (1672), 464 (1675), 787 (1677), 1882* (skænket 1680), 141 (1681), 1286* (skænket 1686), 959 (1691), 2237* (1692), 1882* (skænket 1693); *udat.*: 141, 370, 428, 589*, 710*, 836, 959, 1144 (to), 1176, 1188, 1272 (to), 1345*, 1359, 1393, 1465*, 1478, 1534, 1546*, 1595, 1614, 1634, 1698, 1758, 1774, 1796*, 1926, 2034, 2553, 2630. Messing: 282* (1651?), 1850 (1662), 1546* (skænket 1688); 215, 1478. Tin: 636* (1664). Sølv: 2166* (o. 1650). — *Bordstager*: 321* (1649 og 1652); 356*, 799, 1534. — 1700'rne. Malm: 1595 (1701), 1956 (skænket 1703), 2635 (1706), 2628 (1707), 878* (1718), 1650 (skænket 1719), 141* (1721), 384 (1725), 637 (1726), 1650 (skænket 1730), 339*, 1426 (1733), 1838 (skænket 1735), 1426 (1735), 1393 (skænket 1736), 384 (1747), 488 (skænket 1748), 637 (1750), 282 (1752), 488 (1761), 623 (1762), 308* (1767), 681 (1776), 446* (1777), 320* (1788), 1200 (1798); *udat.*: 268*, 308*, 464, 560, 751, 1231, 1492*, 1634, 1956, 2034, 2276; messing: 2018 (1723), 1450 (1786), 1812 (1799); messingblik: 1312; sølv: 2186* (1705); tin: 294; træ: 1231 (1745), 569* (1757), †737, 1492, 1699, 1796*. — 1800'rne. Malm: 1858; messing: 512 (1835), 446* (1837), 1512 (1873); 142, 752; messingblik: 1534; træ: 1465*, 1512; støbejern: 724 (1846). — *Uvis alder*. Malm: 799, 1037, 1212, 2340; tin: 799, †1758; træ: 589*. - *Mestre*, se: gørtlere. — *Oversigt*: p. 2924.

Alttertavler (se tillige: prædikestolsaltre).

1. Træskærerarbejder. *Tidlig g otiske*. — o. 1300. *Løse figurer* (Maria med barnet): 461*, 604*, 1230, 1449*, 1532*, 1910*, 2273*; (helgener og andre): 320*, 467*, 605*, 679*, 1450*, 1532* (to), 2031*. — *Højgotiske, 1300'rne. Løse figurer*: 320*, 462*, 1200*, 1757* (nr. 2), 1910*, 1954*, 2273*. 1400—50. *Højalttertavler*: (†) 602*, (†) 877*, (†) 894*, 1032*, 1175, 1198*, 1374*, 1475*, 1878*, 2364*, (†) 2431*, 2594*. *Sidealttertavler*: 462, 679*, 914*, 1106 (to), 1230*, 2369*. — *Sengotiske, 1450—1500. Højalttertavler*: (†) 266*, 281, 292*, 454*, 618*, 651*, 694*, (†) 708, 854*, (†) 876* (to), 954*, 1100*, (†) 1188*, 1210*, 1270*, 1342*, 1392, (†) 1464, 1531*,

(†)1559*, 1574*, 1743*, 1754*, 1811*, 1897*, 1910* (to?), (†) 1938*, 2015*, 2388*, 2465*, 2552*. *Sidealtertavler*: 443*, 529*, 545*, 658* (to), 680*, 786*, 835*, 896*, 914, 1036*, 1106*, (tre) 1143*, 1159* (to), 1210*, 1271*, 1309*, 1310* (to), 1344*, (†) 1477, 1511*, 1532*, 1593, 1726*, 1757*, 1757* (nr. 3), 1772* (to), (†) 1938, 2309*, 2368*. *Løse figurer fra høj- eller sidealtertavler*: 320*, 512, 724*, 876, 1424*, 1954* (to). — *1500ff. Højaltertavler*: 137, (†) 353*, (†) 510*, 676*, 708*, 912*, 1140*, 1175* (to?), 1176, (†) 1229*, (†) 1286, 1304*, 1544*, 1590*, 1724*, 1768*, 1789*, 1910*, 2336*, 2492*, 2524*, 2574*. *Sidealtertavler*: 444*, 462*, 486*, 621*, 622*, 634*, (†) 956*, 1108* (to), 1532*, 1576*, 1880*, 1910*, 1911* (to), (†) 2214* (to), 2273*, 2368*, 2466*, 2526*, 2528* (to), 2576*. — †*Altertavler*: 281, 310, 512, 529, 559, 568, 588, 784, 1104, 1162, 1286, 1411 (to), 1465, 1560 (?), 1574, 1650, 1849, 1982, 2017. — *1550—1600. Fløjaltertavler*: 1357* (1593), 873* (1597); 1649*, 2133*. — *1600—50*: 587* (1610), 734* (1610), 544* (1610—20), 337* (1612), 600 (1614), 612* (1615), 426 (1615—16), 1449* (1616), 306* (1617), 2076* (1618), 784* (1619), 602* (1620), 1632* (1622), 508* (1625), 1252* (1631), 526*, 557 (1638), 1836* (1639), 1692* (1642), 1510 (1643), 2272* (1646); †137, (†) 226, †318, 366*, 456*, 750, 796*, 817, 833, 894*, 1228, 1490*, 1612, 1822*. — *1650—1700*: 1464 (1651), 2182*, 2524 (1655), 1157 (1677), 1376* (1685), 1424* (1686), 1848* (1687), 1822*, 2367* (1694), 952* (1695); (†) 267, 1142, 1924*, 2183*. — *1700—50*: 2235, †2236 (1703), 2252 (1707), 1198 (1716), 2308 (1717), 214*, †636 (1723), 2212 (1736), 2368* (1738), 1285, 2464* (1743); 1307, 1649, 2447*. — *1750—1800*: 352* (1752), 1187 (1754), 2030* (1771 †.), 367, 2430 (1772), 1982* (1774), 2234 (1783), 266* (1784), 2412* (1791), 1173 (1795). — *1800'rne*: 1410 (1801 el. 04), 2272* (1804), 1953 (1840), 486*, 1858 (1841), 750 (1842), 265, 1103 (1845), 723 (1846), 2552 (1876); 508*. — *Mestre*, se: snedkere og billedskærere. — *Oversigt*: p. 2805, 2809 ff., 2815, 2830 ff., 2857, 2874 ff.

2. Malerier. *1500'rne*. På træ: 1649*, †1880, 2134*. — *1600'rne*. På træ: 545*

(1610—20), 612*, 1449 (1616), 2078* (1618), 786* (1619), 1836* (1639), 1694*, 1695* (1642), 2272* (1646), 1464 (1651), 1159 (1677), 1376 (1685), 1848 (1687), 954 (1695); 138*, 267, 307, 338*, 367*, (†) 367, 460, 509*, 834*, 1228, 1836*, (†) 2183. På lærred: 2367 (1688), 1938 (skænket 1698); 770, 1925*. På ukendt materiale: †2031 (1670), †2338 (1693), †320, †559*. — *1700'rne*. På træ: 2017* (1702?), 2254 (1711), 798*, 818 (1715), 1271 (1716), 2308, 2309 (1717), 855 (1718), 2448* (1719), 215 (1723), 338*, 694* (1729?) 1252* (1735), 2368* (1738), 2465 (1743?), 896* (1746), 1286 (1747), 294 (1750?), 1188 (1754), 654*, 656 (1756), 678* (1757), 1745 (1758), 1613?, 1756 (1759), 876* (1763), 529* (1767), 460* (1768), 601*, 1358*, 1545 (1769), 367* (1773), 1490 (1775), 914 (1776), 1344 (1777), 1613 (1780), 2236 (1784), 267* (1785), 1880 (1786), 1210 (1790 ?), 2309 (1794), 2254 (1799); 226, 353, 588*, 1308, 1424*, 1477, 1532, 1593, 1649, 2390. På lærred: 1576 (1702), 1982* (1774), 1822 (1780), 2465 (1788), 1899 (1790), 2412* (1791), 1173 (1796), 2430 (1798), 1103 (1799). På ukendt materiale: †1199 (1716), †1 198 (1754), †1812 (1775). — *1800'rne*. På træ: 1510. På lærred: 382 (1803), 2273* (1804), 2527* (1814), 2572* (1831), 486 (1836), 1953 (1840), 750, 1858 (1841), 723 (1846), 1910 (1856), 1822 (1889); 735*, 1358*. På kobber: 266 (1845). — *1900'rne*: 1410 (1924). — *Ukendt alder*: †427, †512, †1632. — *Mestre*, se: malere. — *Oversigt*: p. 2787 ff., 2893 ff.

Apsider. *Af frådsten*: 401. — *Af granitkvadre*: †56, 259, †349, 552, 644, †730, †794, 830, †849, †866, †890, †1353, †1370, †1388, †1738?, 1503 og 2737, †1586, 1751, †1764, †1807. — *Af granitkvadre og munkesten*: 1444. — *Af rå kamp*: †703, 1503, †1586, 1644, 1831, †2026, †2228, †2248. — *Af rå kamp og munkesten*: 2424. — *Af munkesten*: †301, 1282, 1554, 1569, 1608, 1626, 1678, †1679, †2174 (?), †2205 (?), 2288, †2517. — *Af tuf, evt. blandet med andre materialer*: 744, 765, †1026, 1135, †1154, 1168, 1184, †1195, 1218, 1403, 1472, †1486. — *Oversigt*: p. 2673, 2684.

Arkadepiller. *Før 1300*: 406, 1070*, (†) 2291, 2458, †2487, †2519. — *1300—1550*: 66, 80*, 85, †1967*. — *Efter 1550*: 946 (1591), 69, 2069 (1595—1600). — *Kors-skræringsspiller*: 66, 1069*, †1682*.

Arkitekter og bygmestre.

Aakjær, Sv. Aa. 2625 (1956), 2620 (1957), 2622 (1960—62), 2627 (1961), 2626, 2635.

Aas, Richard 2640 (1959).

Adriansen, Adrian 110, 113, 114 (1650).

Arnoldt el. Ornoldt, Jacob, Flensborg †2644 (1650).

Arthur-Nielsen, Ingemann 1934 (1935).

Bardewick, Cornelius Hansen, Fredericia 1686 (1757).

Bentsen, Andreas, Vallekilde 2629 (1896).

Bertelsen, Andreas †616 (1828), 100 (1835).

Berthelsen, Haderslev (se også: tømrere) 476 (1834), 486 (1835).

Bielfeld, P., Slesvig 2586 (1928).

Blom, G. V. 1517 (o. 1920).

Blunck, Berlin 831 (1912).

Blæshøj, H. Petersen (se også: snedkere og billedsnidere) 2412* (1791).

Bohlsmann, C. A. 2170 (1770—76).

Borch, Martin 1905 (o. 1920).

Brandin, Philip 2784 (o. 1586).

Brummer, Carl 1656 (1925).

Bugge, Aage 1550 (1920).

C allesen, P. 1980 (1882).

Carstensen, V., Tønder 2643 (1961).

Castella, Peter de (se også: murmestre) 2207 (1586), 2064 (1595).

Clausen, Andreas, Haderslev (mul. ident. m. murmester Andreas Claussen, Husum) †1686(1641); 2730.

Clausen, H. 475 (1906).

Clemmensen, Ebbe 1979 (1951), 832 (1953), 837 (1954), 2616 (1955), 1558, 1562, 2638 (1956), 2210 (1959), 2632 (1962).

Clemmensen, Karen 1561 (1945), 2632 (1962).

Clemmensen, Mogens 2300 (1924—27).

Dahlerup, Vilhelm 951 *, 1017 (1863).

Dall, Sønderborg 2474 (1927).

Dethlefsen, Richard, Königsberg 2286 (1907).

Dieussart, François (—1701—1711—) 1933.

Dose, Cai, Slesvig 1686 (1756).

Draiby, Ejvind og Fred. M. R. 2620 (1957—60).

Eggeling, regeringsbygmester 1066, 1068, 1076, 1078, 1087, 1128, 1138, 1168 (1913), 1094 (1914), 1124 (o. 1918).

Fink, Dan (søn af Jep Fink), Åbenrå 1788 (1943).

Fink, Jep, Åbenrå 1763 (1933—35), 1820 (1943).

Finsen, Arne, Ribe 1452, 1457 (1937), 769 (1939), 1463 (1940), 1341 (1942), 1348 (1943).

Fischer, bygningsinspektør 633 (1873), 223 (1877), 611 (1882), 586 (1880'erne).

Graae, Rolf 225 (1951), 224 (1952), 1323 (1954), 2614, 2620 (1957), 2640 (1959), 2622, 2642 (1960), 2625, 2627, 2628, 2633 (1961), 2626, 2632, 2635.

Gram, Peter Jürgensen 224 (1911).

Grotrian, Anton, Augustenborg 2296 (1854), †2318 (1855), 2569 (1856), 2073, 2126 (1867), 2124 (1893).

Hagerup, Th. 233 (1896).

Hansen, Axel, Ribe 1548 (1924), 1558 (1927), 1390 (1931), 1356 (1933), 784, 792 (1934), 1037 (1936).

Hansen, C. F. 2568 (1827—34).

Hansen, Gotfred 2446 (1939).

Hansen, H., Skærbæk 1256 (1921).

Hardie-Fischer, V. 734, 738 (1949), 442 (1951), 674, 685, 686 (1952), 2618 (1954), 1508 (1955), 2549 (1957); 2617, 2618 (1956).

Havning, Thomas 2583 (1920), 2396 (1921), 2480 (1922), 2122 (1923), 1953, 2073, 2074, 2090, 2343 (1924), 1031 (1954), 2643 (1961?).

Herman værkfører 101 (1458).

Hertzen, Christian Heinrich, Christiansfeld 556 (1802), †733 (1816).

Hesterman, Hans 110 (1649).

Hetsch, G. F. 486 (1841), 118 (1844).

Hjorth 822 (1853).

Holm, C. F., Kbh. 565 (1854); 2734.

Holm, C. F., Haderslev 573 (1855), 352, 357 (1856), 575 (1857), form. ident. med Holm 120 (1844), 692 (1858) og ifølge Weilbach med nedenstående J. F. Holm.

Holm, Helge 122 (1941—51), 2073, 2074 (1960).

Holm, Johann Friedrich, bygningsinspektør, Haderslev, senere Flensborg 1908

(1864), 2444, 2450 (1867), 758 (1870), 2522 (1871); 2734.

Hossfeld 122 (o. 1891).

Huusmann, Hans J. 611 (1925).

Jablonowski, Haderslev 1810 (1893), 471 (1895), 1152 (1899), 633 (1900), 1094 (1902).

Jacob 2065 (1600).

Jacobsen, Lorentz (se også: murere og snedkere) 1848 (1750), 1820 (1762), 1857 (1771), 1093 (1778).

Jacobsen, Niels, Odense 708 (1902), 1674 (1904), 1263 (1909).

Jensen, Christian, Nordborg 2586 (1832).

Jensen-Klint, P. V. 1707 (1921).

Jepsen, J. K. 1094 (1920), 524 (1940), 506 (1941), 2618 (1953).

Johansen, Niels 2039 (o. 1920).

Jurgen Christian, slotsbygmester i Kolding (se også: murmestrene) 555 (1752).

Jürgensen, Jürgen 573 (1892).

Jürgensen, N., Haderslev 245 (1894), 633 (1900), 616 (1903), 598 (1905), 542, 615 (1909), 224 (1911), 224 (1926).

Jørgensen, Thorvald 1914 (o. 1920).

Klint, Esben 1677, 1791 (1949—56), 2012 (1957), 2630 (1958).

Klint, Kaare 230 (o. 1920), 1690 (1949), 1677 (1949—54), 2059.

Knudsen, Guderup 2548 (1934).

Koch, J. H. 2572 (1831).

Koch, Mogens 1691 (1956).

Koch, V. 1169, 1172 (1887).

Krag, Jep 1173 (1795).

Krogh, Knud J. 2616 (1958).

Lautrup-Larsen 2262 (o. 1920).

Lehn Petersen, Knud, Odense 2161 (1932), 1922 (1935).

Lønborg-Jensen, Harald 1068, 1078, 1087 ff., 1094 (1920), 1122 (1923), 1935 (1928—32), 152 (1933?), 318 (1937), 382 (1939), 122 (1941—51), 148 (1947), 128 (1951).

M. C. 2461 (1773).

Magdahl Nielsen, J. 704 (1909), 1152 (o. 1920).

Meydenbauer 96, 122 (1888).

Meyer, landbygmester 2586 (1832).

Meyer, B. I. 492 (1835).

Meyer, W. F. 100 (1835), 381 (1838), 118 (1840), 1094, 1096 (1844), 565 (1854).

Meyling, Mogens 2577 (1949), 2388

(1952), 2569, 2570 (1954), 2395 (1961), 2356.

Moesgaard, M. 1753 (1936—38), 1741 (1941).

Mundt, Holger, Sønderborg 2474 (1927), 2099 (1929), 2186 (1933), 2548 (1934), 2279 (1938), 919, 2332 (1939), 1646, 2177, 2180 (1940), 950 (1941—46), 966, 1614, 1722 (1942), 1629 (1943—45), 1641 (1945), 1635 (1946), 1374 (1949), 1489, 2272, 2276 (1950), 650 (1951—53), 1610, 1979 (1951—59), 852, 1820, 1895 (1952), 1423 (1952—54), 832, 1877 (1953), 837 (1954), 1558, 2638 (1956 ff.), 1824.

Møller, Niels, Hjørring (se også: snedkere og tømrere) 597 (1838), †567 (1842), 598 (1843).

Møller, P., Hjørring (se også: blytækkere) 692, 700 (1858), 1262 (1864), 783 (1867).

Nielsen, Niels A., Åbenrå 1674 (1937).

Nyrop, Martin 2283 (1903), 2352 (1920).

Oberberg, Hercules von 2129 (1568—70).

Olsen, Erik 2446 (1939).

Olsen Riis 2618 (1958).

Ornoldt, se: Arnoldt.

Petersen, Erik 1537 (1930), 822 (1932).

Petersen, Vilhelm, Odense 1596 (1923), 1909 (1925).

Platen, Wilhelm Friedrich von 2130 (1720), 2159 (1729).

Pohleman, Herman 110 (1649).

Prahle, A. W., Flensborg 2072 (1881), 2124 (1893), 1301 (1896—98).

Prüss, I., Gråsten 2072 (1881).

Quitza, Matthias 1093 (1817), 1052 (1819), 1090 (1830), 1094 (1834).

Rosenberg, (J.) Gottfried 2202 og 2649* (1766), 1092 (1767), 2170 (1770—76).

Ruhmann, E. 1642 (1943).

Schiffmann, Curt, Sachsen-Altenburg 424 (1912).

Schmidt, Hans Jensen 2580 (1895).

Skovgaard, Carl jun. 1245 (o. 1920).

Skovgaard, Hans Georg 1166 (o. 1920).

Skovgaard, Johan Thomas (se også: malere) 2223 (o. 1922).

Skovgaard, Joakim (se også: malere) 2646 (1923).

Smidt, C. M. 1094 (1920).

Smith, Julius 2438 (1920).

Steenwinckel, Hans van 219 (1637).

Studemann 633 (1899).

Thomsen, Hans, Søderup 1818* (1793).

Thruø, S. 344 (1920).

Ulrich, Carl, Augustenborg (se også: murmestre) 2178 (1785, 1788), 2514 (1797), 2732.

Winstrup, L. A. 2569 (1856), 2209 (1857), 573, 734 (1858), 1558, 1740, 1810, 2060 (1860), 276, 280, 1558, 1559, 1561, 2228, 2230 (1862), 949, 1895, 2200, 2464 (1863), 1689 (1869); 2733 f.

Vogensen, Jørgen (se også: murmestre) 401 (1908).

Vosz, C., Kiel 2251 (1903), 2028 (1905), 1689 (1908).

Zeller, Adolf, Berlin 424 (1912).

Zeltner, Theodor?, Kbh. 2586 (1852).

Barselpotte. 1883* (1851).

Baser. Før o. 1300. Terningformede: 260*, 279*, 302, 732*, 1248, 2616, 2761. - Attiske: 280*, 744*, 765, 866*, 867*, 2132*. — Andre former: 332, 830* (to), 891*, 1086, 1168?, 1784*, 2026, 2359 (munkesten). — Efter 1300, af munkesten: 870.

Begravelser, se: gravkældre og (grav-)kapeller.

Benhuse. 365, †422, 482*, †948, †1690, 1721, 1786(?), †1908, †2072, †2251, †2299, †2334, †2407, †2426, †2521. — *Oversigt*: p. 2726.

Berettestøj, se: sygekalke og -diske.

Bibel, se: alterbøger.

Bibliotek. †392, †591, 1090, 2094.

Billedhuggere, se: sten- og billedhuggere.

Billedskærere, se: snedkere.

Bispestav. 1111*.

Blystøbergruber (se tillige: kaminer). 2619, 2641. — *Oversigt*: p. 2668.

Blytækkere.

Christensen, Claus, Als 1488 (1706).

Clausen, Christen, Als †1646 (1667); 2668.

Clausen, Christian, Als †1979 (1735).

Lasse, Jørgen, se: Lorentzen, Jørgen.

Laust 1156 (1798).

Lorentzen, Jørgen, Egen 2361 (1752) i rgsk. kaldet Jørgen Lasse fra Guderup.

Matthiessen, Christen, Bylderup 2004 (1782).

Møller, P., Hjerting (se også: arkitekter) 1262 (1864).

Nielsen, Hans 722 (1690), 768 (1691).

Schultz, Jacob 237 (1637).

Schwartz, Johann Friederich, Eckernførde 1979 (1769).

Todsen, Jens, Tønder †2299 (1625).

Blændinger (se også: gavle). Delt af lisener eller halvøjler. Før 1300. Lisener: 301, 401, 404, 408, 1027, 1066, 1135*, 1154, 1168, 1169, 1184, 1195, 1206, 1218, 1219, 1265, †1388, 1403, 1472*, 1505*, 2288, 2290, 2519. Halvøjler: 744, 765, †866, 1066, 1168*, †1388. — *Oversigt*: p. 2682.

Bogstol. 1731.

Borde. 1814* (1577), 548 (1700'rne), 728.

Borgmesterstol. †2093.

Brudekroner og -smykker. 370*, 384*, 465*. — *Forsvundne*: 227, 268, 281, 308, 428, 488, 513, 532, 547, 560, 570, 577, 589, 606, 624, 637, 682, 1037, 1253, 1492, 1512, 1561, 1578, 1596, 1614, 1651, 1774, 1812, 1823, 1838, 1850, 1859, 1882, 1984, 2018, 2034, 2082, 2237, 2255, 2276, 2315, 2341, 2392, 2530. — *Mestre*, se: guldsmede.

Brudestole. †1580 (1674), 390* ? (1678), †148? (1684), 840 (o. 1730), †270, †2344, †2475. — *Oversigt*: p. 2891.

Byggematerialer. Før 1250—1300. (Se tillige: tagværk og trækirker). *Granitkvadre* ud- og indvendig: 1195. *Granitkvadre* med indervægge af rå kamp: 56, 221, 259, †278, 316, 331, (†)363, 378, 440, 539, 552, (†)566, (†)574, 582, 631, 643, 672, 691, 720, 794, 829, (†)849, (†)866, 908,

†1023, 1248, 1265, 1338, (†)1353, (†)1388, 1751, (†)1807, †1829. — *Samme* med detaljer eller anden iblanding af andre materialer. Med munkesten: 643, 705?, 890, 1195, 1504, 1855, 1856. — Med tuf: 450, (†)1370, †1542(?). — Med munkesten og tuf: 814, 1388, (†)1487. — Med tuf, frådsten og havsten: 744. — *Påbegyndt i granitkvadre*, fuldendt i rå kamp: 349, 595, 705, 1764. — Fuldendt i munkesten: 1444, 1504. — Fuldendt i munkesten og tuf: 1026, 1265.

— *Rå og kløvet kamp*, oftest med hjørner og sokler af granitkvadre: 288, (†)730, †811, †889, (†)1586, 1644, 1719, 1846, 1893, 1936, 1952, (†)2025, (†)2248, 2268, 2330, 2443, †2461, 2486, 2546, 2567, 2589. — *Samme* med detaljer eller anden iblanding af andre materialer, granitkvadre: 614, 781, 1783. — Flint: 288, 502, 520. — Munkesten: 1542, 1738, 1783, 1784, 1831, 2008, 2228, 2268, 2358, 2486. — Tuf og munkesten: 781. — Kridt og frådsten: 476, 614.

— *Påbegyndt i rå kamp*, afsluttet i munkesten: 1586, 1907(?), 2228, 2424. — *Munkesten*, med rå kamp i murlivet: 63, (†)940 f., †1024, 1282, 1296, 1525, 1542, 1554, 1569, 1607, 1626, 2008, (†)2062, †2127, 2174, 2205, 2287, †2330, 2402, 2457. — *Samme* med sokkel eller andre detaljer af granit: 301, 1055 f., 1504, 1678, 1872, 2228, 2516, 2518. — *Rhinsk tuf*, oftest med sokkel af granitkvadre (gælder også de følgende grupper): 1135. — *Tuf og munkesten* blandet: 764, 1218. — *Påbegyndt i tuf*, afsluttet i tuf og munkesten: 1154, 1168, 1184, (†)1195, 1403. — *Samme*, afsluttet i munkesten og rå kamp: 1472. — *Påbegyndt i tuf og munkesten*, afsluttet i granitkvadre: 1206, 1460. — *Andre materialer*. *Frådsten*, som hovedmateriale: 400, som iblanding: (476), 744, †779. — *Havsten*, som iblanding: 744, 1403, 1421. — *Flint*, som iblanding: 502. — *Kridt*, som iblanding, eller evt. detalje: 476, 614. — *Sandsten*, som detalje: †1868. — *Oversigt*: p. 2656.

Bygherrer. *For kirker*. *Før reformationen*: jomfru Cecilie Ehms: 1026. Junker Viggo: 1890. — *1569*: hertug Hans: 209. — *1615*: hertug Hans den yngre: 2384. — *For kapeller, våbenhuse o. l.* *1400'rne*: Peter Rower: †108 (1443). Henneke Stake: 104.

— *1500'rne*: Benedict Ahlefeldt: 1975. Jørgen Ahlefeldt: 1975. Claes Anckersen: 105 (1512). Laurs Dytmarsen: †1753 (1514—64), 1739 (1522). Berte Ahlefeldt: 2713 (1563). Hertug Hans: †237 (1566). Dronning Dorothea: 2129 (1568—70). Gregers Ahlefeldt: †1918 (1577—1616). Hertug Hans den yngre: 2148 (1586), 2129 (o. 1586). Peder Rantzau: 1354 (o. 1590). — *1600'rne*: Hans von der Wisch: 948 (1624). Hertug Frederik til Nordborg: 2520 (1628). Hertuginde Anna, enke efter hertug Hans Christian af Sønderborg: †2483 (1665). Hertug Ernst Günther: †2161 (1670). Nicolai Tych: 948 (1687). Claus Paulsen og hustru: 2387 (1695). Forpagter på Melsgård, Peter Enwaldt: 2592 (1697). Frederik Ahlefeldt den yngre: 1918 (o. 1698). — *1700'rne*: hertug August: 2176 (1700). Hans Paulsen, Gammelgård: 2071 (1706), (1734). Conrad Detlev Reventlow: 2207 (1750). Hans Petersen, Ladegård: 1952 (1758—74). Hertug Frederik Christian den ældre: 2161 (1770—76). Christian Bendixen: 1788 (1778). Herredsfoged Reimer, Haderslev: 452 (o. 1792).

Børnestol. †2344 (nævnt 1778).

Celebrantstol. *Unggotisk*: 1111*.

†Ciborialter (?). 264*, 1724.

Ciborium. 1393* (o. 1250), †1411 (nævnt 1514).

Dåbsfade. *Sydtysk arbejde*. 1550—1600: 143, 466, 547, 661, 682, 711, 724, 772, 788, 800*, 820, 965, 1118, 1273, 1378, 1451, 1883, 2086, 2216, 2276*, 2433, 2448, 2470.

— *Nederlandsk arbejde*. 1600—75: 624*, 837*, 1177, 1287, 1394, 1426, 1987, 2187*, 2371*, 2415*. — *Fade af anden fabrikation*. *1600'rne*. Messing: 2392 (1639?), 1838 (1642), 1596 (1650?), 577 (1664?), 2498 (1691?), 2599 (1692); 228, 704, 1189, 1775, sølv: 2166 (1655); tin: 1824 (1699); 1636. — *1700'rne*. Messing: 1232 (1717), 2555 (1728), 1254 (1734), 2316 (1786—87); 446, 532, 752, 1213, 1314, 1535, 1796, 2238, 2256, 2530, 2578; tin: 1614 (1710), 1412

(1747), 1360 (1765); 1478, 1940; kobber: 1345 (1760); 1758. — 1800'rne. Messing: 1493 (1840), 1412 (1860), 2187 (1882); 295, 1378; sølv: 489* (1838). — *Uvis alder*. Tin: 1729, 2342. — *Mestre*, se: guldsmede og gørtlere. — *Oversigt*: p. 2929.

Dåbskander. Tin. 1600'rne: 1912. — 1700'rne: 1987 (1712 evt. opr. alterkande), 2216 (1732), 1622 (1755). — 1800'rne: 1426 (1812), 1466 (1819), 2416 (1829), 1412, 2500 (1830), 682* (1842), 837*, 1378, 1900. — *Porcelain* (tidl. vinkande): 1232 (o. 1850). — *Uvis alder*: 725, 1177, 1345, 1636, 2636. — *Mestre og stempler*, se: gørtlere.

Degnestole. *Gotiske*: 860, (†)904*, 1146, 1162, 1275, (†)1348, 1453. — 1550—1600: 1363 (1590), †358*, 1317. — 1600'rne: †1655 (1646?), 283* (1662), 283* (1686); †712?, 1317, 1599. — 1700'rne: 2020 (1700), †685* (1742), 881, †920 (1749), 2166* (1770—76), †2092 (1782), †148?, 1162, 1275, †1798, 1886. — 1800'rne: 1959 (1804?), 2475 (1854), 1202. — *Uvis alder*: 1234, 1430, 1536, 1928. — *Med malerier*: †150 (1700'rne). — *Mestre*, se: snedkere. — *Oversigt*: p. 2853.

Drejekors. †1218 (1740, 1750), 1370*, †1460 (1702), i øvrigt passim.

Døre og portaler. Før 1300. Hovedmateriale: granit. Retkantede udvendig: 260, 289, 316, 350, 450 (to), †503, 540, 582, 595, †614, 644 f., 672, 692, 720, 766, 781, 794 (to), 909 (to), 1266, 1388, 1752, 1846, 1856, 1893 (to), 1936. — Dæksten med ornament: 891. — Tagformet dæksten: †378. — Samme under muret tympanonfelt: 1136. — Dæksten med tympanonfelt: 829. — Med tympanon: 540, 781*, 1248*. — Med vandret indre afdækning af sten eller træ: passim. — Med rund- eller fladbue: 909, 1846, 1856, 1936.

Rundbuede udvendig; kilestensstik: 540, 766, †766, 1169, 1739, 1831. Falsede og rundbuede, med kilestensstik udvendig; retkantet lysning med eller uden tympanon: 222, 440 (to), 553 (to), 582, 644, 692 (to), 720(?), 745, †815 (?), 850 (to),

1027 f. (to), 1154, 1169 (to?), 1196 (to), 1207, 1266, 1371 (to), 1460, 1487 (to), 1644, 1765 (?), 1808 (?), 2026, †2228, †2248, 2330, 2358, 2547* (to), 2567 (to), 2590. Rundbuet kilestensstik udvendig; omkring rundbuet lysning: 745*, 1184 f. (to).

Rundbuede søjleportaler med retkantet lysning; med to søjler: †302 (ottekantede), 331, 332(?), 829*, 830, 867, 891*, †1248, 1338?, †1784?, †1831, 2026*. Med fire søjler: †223?, 260*, †279* (to), 732* (to?).

Hovedmateriale: munkesten. Falsede og rundbuede med halvstensstik og prydskitte udvendig; retkantet lysning med vandret stik og/eller granittympanon: 1074 (tre), 1444, 1472, 1473, 1505 (to), 1586, 1873. Rundbuede og falsede udvendig: 1074, 1555, 1570, 1608 (to), 1627, 1680, 2289*, †2289, 2292, 2424 (to). Rund- og spidsbuede, med profilerede karme udvendig: 1075, 1298, 1526*, 2289*, 2359 (to), 2517. Flad- eller rundbuet lysning under rund- eller spidsbuet spejl: 869, 1075, †1075, 1298, 1403, 2008, 2268.

I murfremspring; hovedmaterialer: tuf og munkesten: 64* f., 302, 1027 f., 1154, 1266, 1298, 1526*, 1555, 1570, 1608, 1627, 1680, 2174.

Døre med spærstik indvendig: 64* f., 1555, 2359. — Vandret indre stik med spærformet overside: 1136.

Med stængebom: 1074, 1487, 1680, 2292.

Nord- og syddør af forskellig hovedform i samme kirkeskib: 222 f., 260(?), 540, 582, 644, 720(?), 745, 766, 891, 1248, 2026.

O. 1300—1550. Hovedmateriale: munkesten. Fladbuede, med eller uden fals: passim (fortrinvis til trapper og sakristier); *daterede*: 1819 (1520—22), 1740 (1522). Flankeret eller omsluttet af blændinger: 1571, 1627. — Fladbuede i spidsbuet spejl: passim (fortrinvis underdøre i trapper) 482, 647, 721, 767, 892, 1186, 1208, 1373, 1462, 1752, 2230(?), 2568. — Samme i rundbuet spejl: 1936. — Spidsbuede og falsede: †104, 1208, 1588, 1645, 1766, 2360. — Spids- og fladbuer i samme dør: 746, 1972, 2488. — Rundbuede, med eller uden fals: 441, 452, 477, 480 (to), 1154, 1170, 1299, 1970. — Rundbuede i flad- eller spidsbuet spejl: 503, 850, 869,

1721, 1833, 2592. — Fladrundbuede og falsede: 290, 1340, 1474, 1528, 2332. — Vandret afdækning i forbindelse med buer: 441, 451, 830, 2298. — Med profilerede karme: 96*, 1972.

Med stængebom: 334, 2459.

Opr. tårndøre. I vest: 304, 420?, †747, 870, †941, †1221, 1373, 1389, 1487?, 1506, 1645, 1786, †2296. — I syd: 1527. — I nord: 1571.

Efter 1550. Fladbuede: 2070 (1595—1600), 1445 (1629), 1920 (o. 1698, i portalindfatning), 2162 (1770—76, i portalindfatning), 1507 (1772), 185 (1844). — Spidsbuet: 116 (1844), — Rundbuede: 1422 (1626), 2071 (to: 1706, i portalindfatning), 187* (1736?, i portalindfatning), 1422 (1750), 948 (1751), 1687 (to: 1758), 1300 (1763), 2444 (1867). Fladrundbuede: 2130 (1568—70), 2148* (1586), 1354, 1355 (o. 1590), 945f. (1591), 2068 (1595—1600), 2068* (1595—1600, i portalfremspring), 2386 (to: 1615—16), 104 (1668—69), 1373 (1699 7), 2176 (1700), 1389 (o. 1700), 1506 (1734), 1030 (1748), 1422, 2207 (1750), 1573* (o. 1750, i portalfremspring) 1977 (1754—55?), 1978 (1754—55, i portalfremspring), †1688* (1813—16, i portalfremspring), 1834* (1816). — Retkantede: 2071 (o. 1625), 948 (1751). — Andre former: 187* (1665, i portalindfatning), 2334* (1787, i tværriflet indfatning).

Oversigt: p. 2671, 2679, 2688.

Dørfloje. *Middelalderlige:* †590, 1180, 1214 (to), 1317, 1536, 1600, 1943, †2373. — 1550—1600: 2474* (1571), 1318 (1578?), 2144 (o. 1586). — 1600—1700: 882 (1665), 195 (1668 ?), 190*, 192 (1686 ?), 1015 (1687), 2602 (1697); 754, 882, 920, 977, 1453, 1600, 1852, 2144 (to). — 1700—1800: 1289 (1700), 1396 (1709?), 1364 (1710), 757 (1712), 882 (1727), 1600 (1743)?, 1430 (1751), 1703* (1758), 904* (1764), 2344 (1768?), 882 (1773), 245* (1777?), 2320 (1786), 2345* (1787); 342 (to), 392, 534, 1180, 1861, 2319*, 2476, 2533. — *Efter 1800:* 471 (1803), 2533 (1812); 218, 1467. — *Uvis alder:* 249, 1041, 2319, 2475. — *Med malerier:* 1180 (1700'rne), 2319* (o. 1750). — *Mestre,* se: snedkere, samt malere og smede. — *Oversigt:* p. 2732, 2852.

Entreprenører.

Møller, H. C. 2426 (1766).

Niebuhr, Chr. 950, 976 (1893).

Radach, H. 950 (1893).

Seifiert, Johan Paul 2519, 2532 (1768), 2592 (1775)(?).

Thortsen, Sv. Johan, Sønderborg †2565 (1757).

Toffmann, Hans Jørgen 2406 (1763).

Epitafier (se også: mindetavler).

1. Stenhuggerarbejder. 1550—1600: 2506* (1569), 2148* (1586), 1995* (o. 1587). — 1650—1700: 158* (1650—53), 159 (1661), 162* (1665), 1238 (1668), 164* (1674), 770 (opstillet 1692); 160, 163* (to), 166, (†) 173, 1163*, (†) 1415. — 1700—1800: 808 (1702), 493* (1729), 1044 (1792); 739*, 760, 808 (to), 905, 1433, 2536, 2604*. — 1800'rne: 273 (1835); 905 (to). — *Mestre,* se: stenhuggere og stukkatører, — *Oversigt:* p. 2771, 2784, 2786.

2. Træskærerarbejder. 1550—1600: 987 (1586), 432 (1598); 807*. — 1600—50: †2116 (1605), 989* (1608), 990* (1609?), 1996* (1613), 1618* (1618), 996*, 1620 (1619), †592 (1622), 374* (1623), 998, 2105* (1626), 393 (1647); 775*, 988, 992, 995, 1326*, 1455, (†) 1468, 1777, †1778 (to), 2105*. — 1650—1700: 2108* (1650), 999 (1651), 1326*, 1327*, 2110* (1653), 272*, 775*, 999*, 2111* (1654), 1002, 2039* (1655), 2112 (1657), 1003 (1665), 1238* (1668), †862 (1669), 166*, 776* (1671), 1498 (1672?), 1498* (1678), 1397* (1683), 168*, 1004*, 1468 (1686), 1518 (1687), 2379 (1689), 776 (1692), 1006* (1695), 2508* (1697), 394, 1215 (1698); 169*, 170*, †173, †1124, 1148. — 1700—1800: 1621 (1701), 776 (1714), 172* (efter 1739), 432* (1750), 496* (1755), 1961 (1764), 115 (1794); (†) 564?, 714, 777, 904, 905, 1148, 1163, 1327*, †1564. — 1800'rne: 273 (1835); 808. — *Mestre,* se: snedkere. — *Oversigt:* p. 2865 note 1, 2870ff., 2874, 2877ff.

3. Kalkmalede arbejder. †1124 (eller på pergament), †1415. — *Oversigt:* p. 2753.

4. Malerier. 1550—1600. På træ: 988 (1586), 1326* (1592); 807*. — 1600—1700. På træ: 990* (1608), 1620* (1618), 1602, 2106* (1621), 2108 (1626), 393 (1647).

2110* (1650), 1327*, 2110* (1653), 272*, 273*, 775*, 1002*, 2112* (1654), 2039* (1655), 1238* (1668), 168 (to), 776* (1671), 1498 (1672?), 1498* (1678), 1398* (1683), 169* (1686), 1518 (1687), 2508* (1697); 166*, 170, 173, 994, 1148, 1292, 1327*. — På lærred: 162* (1665), 2114 (1670), 1004* (1686), 2379 (1689); 163*, 164* (to), 170*. — På metal: 165 (to: 1674); 161*, 1415. — På træ og kobber: 2112 (1657). — På ukendt materiale: 992* (1609), 996* (1618), 1002* (1655), 1004 (1665), 1008*, (to: 1695); 171*, 995. — 1700'rne. På træ: 496* (1710), 394 (1713), 989 (1753). — På lærred: 495* (1729), 1961 (1764). — På ukendt materiale: 1621 (1703), 173* (to: efter 1739). — Riffelmaleri: 173* (efter 1739). — *Mestre*, se: malere. — *Oversigt*: p. 2882, 2901ff.

5. Gravskjold. 1044* (seks), †1044 (seks).

Faner, se: gravfaner.

Fonte. *Af granit, romanske*. Arkadefonte. Kummen alene med arkader: 216*, 577*, 590*, 606*, 697*, 1177, 1287, 1345, 1393, 1426, 1451, 1466, 1478, 1492, 1513, 1579*, 1729, 2341*, 2577*, (†) 1940 (kun foden); kummen med ranke over arkader: 624, 637*, 1596, 1813, 1859*, 1957; figurer eller ornamentter i arkaderne: 513*, 800; 772*; varianter: 560*, 2035, 2370*. — Rankefonte. Den nordlige gruppe, »Haderslevmesteren«: 322*, 386*, 428, 446*, 488, 900, 916, 1746*, 1774; varianter: 228*, 268, 283, 295*, 308*, 340*, 660, 682*, 2276; den sydlige gruppe: 1850, 2237, 2498*, 2554*; varianter: 724*, 1883. — Vestslesvigske løvefonte: 1160, 1189, 1561*, 2215*; varianter?: 1232*, 1548. — Den vestjyske type?: 1263. — »Den sydfynske type«: 2315. — Blandede typer: 370*, 738*, 820, 1313*, 1534*, 1699*, 1899, 2283*. — Uden dekoration, til dels sene?: 356, 547, 570, 710, 788, 837, 856*, 879, 1213, (†) 1213, 1378, 1561, 1651, 1758, 1796, 1805, 1824*, 2006 (?), 2086, 2392*, 2448*. — *Af gotlandsk kalksten, romanske*: 752, 1201, 1254, 2186, 2415, 2530; *gotiske*: 1615, 2255; kun foden: 2433, (†) 2577. — *Af Namur-kalksten, romanske*: 1037, 1412*; *gotisk*: 965. — *Af Weser-sandsten, sen-*

romansk: 1144*. — *Gryder*: †2415 (*romansk?*), 1360 (1591, *stemplet V H — 91*), 1850 (?).

Af malm: 142* (1485), 465* (1491), 2082* (1600). — *Af træ*: 1360 (1591), 1986* (1613), 1635* (o. 1622), 1838 (1642), 2598* (1692?), 1118* (1704), 1614* (1710), 2035* (1715), 428* (1742 »dåbsengel«), †879 (1745), 2470* (1772), 1940* (1799), 1956, 2019 (o. 1800), 2577* (1820—27), 2341 (o. 1830), 2256* (1839). — *Af træ og stuk*: 1699 (*beg. af 1800'rne*). — *Af alabast*: 2166 (1807). — *Af kalksten og alabast*: 2136* (1550—75). — *Af sandsten*: 965 (1619), 1272* (1734). — *Af porfyr*: 1926 (o. 1700). — *Af kunstsandsten*: †488?, 532 (1818), 2598 (1889). — *Af brændt ler*: 2238* (1843).

Malerier. På træ: 1838 (1642).

Mestre. Klokketøbere: Peter Hansen, Flensborg 142* (1485), 465* (1491), Melchior Lucas, Husum 2082* (1600). Billedhugger: Cornelis Floris, Antwerpen 2136* (1557). Billedskærere: Heinrich Ringerinck, Flensborg 1986* (1613), hans værksted 1635* (o. 1622), det Peter Petersenske værksted, Tønder 1118* (1704), Jürgen Friedrich Jensen, Tønder 2035* (1715). Maler: Johannes Sønnichsen 1313 (1739?). Teglbrenneriet på Rennberg 2238* (1843). *Med runer*: 370*.

Oversigt: p. 2754, 2783*.

Fontehimle. 1591: 1360. — 1600'rne: (†) 1596 (1612), 1986* (1613), 966* (1619), 1451 (1626), 1900 (1632), 143* (*skænket 1639*), †1824 (1642), 1232 (malet 1651), 1160* (1671), 1144 (1682), 1038*, 1177, (†) 1378 (1685), 1548*, 1883* (1692), †2392 (1693); *udat.*: 1314, 1513, 1635*, 2470. — 1700'rne: 2019* (1701), 1118* (1704), †1254 (1710), 2035* (1715), 1394 (malet 1747); *udat.*: 308, 386*, †801. — *Uvis alder*: 752, †820, 1427. — *Mestre*, se: snedkere.

Fontelåg. *Af træ*. *Sengotisk?*: 1273*. — 1500'rne: 2136 (1557), 900 (1598). — 1600'rne: 1213. — 1700'rne: 916 (1749), 2316 (1786), 268 (1787); *udat.*: †295*, †637, 752, 837, 1813. — 1800'rne: 2577 (1820—27). — *Uvis alder*: 856, 1273, †1850, †2086. — *Af metal*: 1615 (1710),

2238 (1847), †548. — *Mestre*, se: stenhuggere og kobbersmede.

Fontelukkelse. (†) 308 (med malerier), 967, †1232 (?), †1775, †2342. — *Oversigt*: p. 2891.

Fortidsminder. *Gravhøje*: †828 (to), 2423, 2516. — *Skålformede fordybninger*: 910, 1807, 1819, 2404. — *Helleristning*: 1819?.

Gabestokke (se tillige: halsjern). †1353, †1503 (1730), †2402 (1735), †1247 (1740), †1420 (1793). — 278?, (†) 1353, 1855, †2227.

Gavle. *Før 1300*. Med åbninger, blændinger og friser af forskellig form: 65, 404, 868, 1068, 1266, 1473, 1680*. Med udkragede gavlinier: 1555*. Med aftryk af gavlprydelse: 910*. Midlertidig, af brædder: (†) 1068. — *Ca. 1300—1550*. Med tre eller fem rund- eller spidsbuede højblændinger: 91, 378, 480, 831, 1936, 1974, 2489 (to), 2568. — Med tre eller fem højblændinger over savskifte og kronet af savskiftestumper (den såkaldte Tørninglen type): 850, 892, 1170, 1171, 1186, 1222 (stigende spidsbuefrise på grund af urskive), 1266, 1299, 1373, 1389, 1405, 1406, 1421, 1445, 1461, 1506, 1543. — Med tre eller fem høj blændinger over savskifte og/eller båndblænding: 584, 1739, 1787*, 1972*, 2298, 2331, 2360, 2547. De samme i forbindelse med cirkel-, rude- eller aftrappede trekantblændinger: 304, 421, 451, 480, 732*, 870, 1028, 1030, 1766* (to), 2249*. — Med syv eller flere højblændinger over savskifte og/eller båndblændinger i forbindelse med andre blændinger (cirkel-, kors- etc.): 263, 317, 334, 379, 421, 452 (to), 583. — Højblændinger over savskifte eller båndblændinger i forbindelse med frise af småblændinger: 420, 479, 632, 673, 1786*. — Lige høje eller forskelligt formede blændinger (cirkel-, kors- etc.) i forbindelse med savskifte og/eller båndblændinger i gavlfoden: 303, 334, 379*, 380, 420, 442, 452, 504, 522, 795, 1154, 1339, 1474, 1528, 1808, 2520. — Kun savskifte eller blændingsbånd (i fodlinien): 364, 830, 1627, 1645, 1765, 1785, 1808. — Særformer. Andre gavldekorationer: 483* (skrågavl), 1588,

(†) 1684, 1721, 1722, 2230*, 2295*, 2297*, 2568 (med omløbende blændingsbånd).

— Med enkelte cirkelblændinger: 364, 706; enkelte korsblændinger: 350, 646, 1474, 1976, 2009; firkløverfrise: 303; med kamtakker: 263, 334, 421, 479, 583, 1068, 1137, 1473, 1936, 1972*. — *Efter 1550*. Med højblændinger over savskifte eller båndblændinger: 1155 (med fuglekasser), 2426, 2490. 1582: 2269. Lisen- og bånddelte gavle, nogle med svungne kamme: 2207* (1586), 1354, 1355 (o. 1590), 2067* (1595—1600), 115* (1650), 2548 (1702), 1300* (1763). Blændinger mellem vandrette bånd: 1374 (1648), 1389 (1715), 1488* (1722), 1506* (1734), 1422 (1737), 1422 (1750). Særformer. Andre gavldekorationer: 2520 (1628), 114 (1650), 831 (1686 el. 1750), 1283 (1700), 1156 (1743), 1543 (1749), 1588 (1769), 211 (o. 1700?), 1028 (o. 1700). Med strømskifter: 2207 (1750), 211 (1771), 264 (form. 1700'rne). Med kamtakker: 2269 (1582). 2520 (1628). — *Oversigt*: p. 2687.

Gavlprydelser af træ. *Romansk*: 910*.

Gemmenicher i mure. *Før 1300*: 1080 (flere), 1091 (flere), 1282, 1608, 2294. — *0.1300—1550*: 1029, 2298, 2404, 2627, 2633.

Gesims og gesimsfriser. *Før 1300*. Rundbuer: 80*, 301, 1066, 1169, 1184, 1195, 1206*, 1218. 1219, 1296, 1403, 1554, 1569*, 1608, 1626, 2174, 1526* (over dværgsøjler), 2640; krydsende rundbuer: 66, 1184, 1403, 2174, 2288; rude- eller spærstik: 1220, 1298, 1403; trappe: 1154, 1184, 1206*, 1265, 1298, 1472, 1554; kors: 1154; savskifte: passim, af kantstillede sten: 1220*, 1569, af rundstave: 1569, 1608; profilerede: 1526*f, 1678*, (†) 2517. — *Ca. 1300—1550*. Fladbue på konsol: 263, 303, 421, 479, 483*, 584, 1766, 1785; firkløver: 84*, 91, 304; trappe: 541, 1766, 2230, †2250; trekant: †420, 482, 583, 1786; retkantgesims: passim, på konsoller: 1786; bloktand: 2489; profilerede: 868; med 1-2 savskifte: passim. — *Efter 1550*. Savskifter: 2386 (1615), 2520 (1628), 1628 (1637), 2592 (1697), 1389 (1715?); trappe: 1283 (1685?); profilerede: 2176 (1687—1700, af træ), 211 (o. 1700?),

211 (1726), 1422 (1750), 948, 1423 (1751), 2490 (1762), 2460 (1773), 506 (1775), 2591 (1776?), 945 (1786 ?), 522 (1789), 485 (1790), 453 (o. 1792); retkantede: 2386 (1615), 1422 (1700), 2489 (1705), 2521 (1797), 211 (sikkert 1800'rne). — *Oversigt*: p. 2684.

Gitre (se også: fontelukkelse og kor-gitre). Af jern. *Middelalderlige*: 1144, 1731, 1760, 1943*, 2373; *udat.*: 1111, †2240, 2635. — 1700'rne: 187* (o. 1736?), 2208 (1751). — *Oversigt*: p. 2930.

Glamhuller. 1200'rne. Rundbuede: 2295, 2458*. — *Senmiddelalderlige*. Rundbuede: 478, 585, 1722, 2228?. Spidsbuede: 554, 1588, 2489. Fladbuede, faldede og parvis anbragt: passim. Fladbuede med lige gennemløbende karme: 290, 504, 541, 850. Fladbuede og tvillingdelte: 1170, 1462. Fladbuede, flankeret af blændinger: 304, 317, 1222, 1445, 1833. — *Eftermiddelalderlige*: 1609 (1626), 1557 (1650), 795 (1683—84?), 290 (1724), 485 (1790—91), 1628 (1792—93).

Glarmestre.

Asmus Glaser 2549 (1762).

Binsfeld og Jansen, Trier 634 (1900—01).

Brues, Johan †2252 (1627), †2301 (1628), †2301 (1631); 2746.

Christensen, Walther, af Vestergasse 1172 (1701).

Johan †123 (1631).

Linnemann, A., Frankfurt am Main †123 (1897).

Schmidt, Andreas 536 (1789).

Glasmalerier. *Middelalderlige*: 425, 1172*, (†) 1508, 1555. — *Eftermiddelalderlige*: 212* (1569), †2252 (1627), †2301 (1628 og 1631), †123 (1631†.), 1474* (1727), †123 (1845). — *Nævnt 1602*: †2074. — *Oversigt*: p. 2744.

Grav. 206 (form. middelalderlig).

Gravfæner. 195 (1731), 196 (1743), †196 (flere), †628 (1667, to), †639 (to); †2263 (o. 1667), †2538 (1633), †2147?.

Gravkældere og åbne begravelser.

Romanske: †1047 (to). — 1500'rne: 374, 1331?, †1904, 1976, 2002 (to), †2118—21. — 1600'rne: †2538 (1628), †2198 (1660), †628 (1667), 194 (1668?), 1710 (1684), 190, †2351 (1686), 1014 (1687), †1150, †1944, †2479 (tre). — 1700'rne: †1364 (1716?), †1366, †2380 (1716), †2198 (1728), †1565 (1752), 1952 (1758—74), †1904 (1767), †1801 (1778), †2419. — 1800'rne: 1440. — *Uvis alder*: 192, †345, †374, †435, 436 (to), †498, †517, †536, †1014 (to), 1092, †1151, †1181, †1350, †1366, †1417, †1500, †1539, †1565, †1582, †1604, †1641 (tre), †1656 (to), †1710, †1734, †1815 (to), †1843, †1887, †2198, †2244 (to), †2263, 2299, †2324 (fire), †2351 (to), †2380 (to), 2397, (†) 2510, †2539 (to). †2584, (†) 2606.

Gravrammer og -træer. 498 (to), 701*, 1518*, 1998*, 2635. Forsvundne: 846, 1150, 1165 (tre), 1710, 1734, 1778, 1827 (to), 2538. — *Oversigt*: p. 2781.

Gravsten (se også: kirkegårdsmonumenter) *Romanske*. Kistelågsformede: 284*, 1203*, 1365*, 1381*. Hvalv: †394*, 1843. Flade, a. trapezformede: †285*, 592*, 639* (to), 1044*, 1045*, 1239, 1256, 1381* (to), 1519, †1520, (?) 2628; varianter: 497* (to), 1149*, 1415, 1519. b. rektangulære: 639*, 702*, 1014, 1256 (?), 2606*.

Gotiske. 1250—1300: 823*, 1999*. — 1300'rne: †1384. — 1400'rne: †1416. — 1500—50: †286* (to), †299?, 2116*f. 1500'rne: 809 (to), 1602.

Renæssance og barok. 1550—1600: †176* (to), 231*, †286*, 360*, 434*, 627*, 666*, 1008*, (†) 1009, †1181, 1239 (fire), †1242, 1327f., 1381*, 1622*, †1947, 1996*, 1997, 1998* (to), 1999* (to), 2000*, 2117, 2219, †2630.—1600—50: 174*(to), †176, †177(to), †178* (to), 273*, 394, 434, 517, 727*, 761, 809, 824*, 1010* (fem), 1011* (fire), 1163 (to), 1239 (tre), 1278, 1382 (tre), 1641 (to), †1947, 2040, 2281. — 1650—1700: 174, †180 (to), †181, 592 (to), 666* (to), 761, 809*, 824, 1012 (to), 1149 (to), 1164, 1180, 1239, 1240 (fem), 1257, 1292, 1365 (to), 1382, 1398 (to), 1415, 1434* (otte), 1519, 1551 (tre), 1603, 1709, 1802, †1827, 1944, †1947, 1961, 2114, 2117, 2220*, 2262, 2396,

2397, 2537 (tre). — 1700—50: 174, 175, †181, †182, †183, 196, 394, 667, 715*, 824 (to), 842*, 843 (to), 862, 1012* (tre), 1125* (to), 1126*, 1164, 1192, 1203 (to), 1240 (tre), 1241 (to), 1257* (to), 1258 (seks), 1328, 1365 (to), 1382 (to), 1383, 1399 (tre), 1416, 1434 (tre), 1435* (to), 1436* (tretten), 1437* (to), 1455, 1456 (to), 1482 (to), 1483 (fire), 1519 (to), 1538 (to), 1581, 1603 (to), 1904, (†) 1914, 1932, 1945 (to), 2021, 2040 (to) 2351, 2646.

Rokoko, Louis Seize, empire. 1750—1800: 175, 241 *ff., 252 (mange), 344, †345, 434, 435, 473 (to), 497*, 498, 564, 627, 639, 667, 668 (fire), 686, 687, 715, 728* (to), 761 (to), 810*, 824, 825, 844* (fem), 862, 863 (to), 884 (tre), 885, 920, 921, 1012, 1013 (to), 1014 (to), 1045 (tre), 1126 (to), 1150 (fire), 1164 (fem), 1180, 1181 (?), 1192, 1203 (to), 1241 (tre), 1258, 1259 (tre), 1260 (otte), 1261 (tre), 1278 (to), 1328 (seks), 1366 (to), 1382, 1383 (fire), 1384 (to), 1416 (fem), 1437*, 1438 (tre), 1439* (seks), 1440* (tre), 1456* (seks), 1483 (to), 1519, 1520, 1538, 1564, 1582, 1603, 1604, 1641, 1778, 1802* (fem), 1852, 1861, 1862, 1887, 1904, 1945 (to), 2000, 2022 (tre), 2116, 2117, 2193 (tre), 2220, 2380, 2397 (to), 2537 (to), 2538, 2584* (†) 2606, 2613*, 2626,

2636. — *Empire m. m. 1800'rne:* 231 (to), 232, 298 (tre), 299 (fire), 313 (tre), 328, 345 (to), 360, 435, 436 (fem), 498, 549, 579, 627 (to), 640, 668, 716 (tre), 863 (fire), 885 (tre), 886 (to), 1046 (to), 1126, 1150*, 1165 (to), 1181, 1242 (ni), 1261, 1278 (tre), 1293 (tre), 1328, 1330 (fem), 1366 (fire), 1384 (tre), 1399 (to), 1416 (to), 1440, 1456, 1483, 1499 (to), 1520 (fem), 1538, 1551, 1604 (to), 1622, 1733, 1778 (tre) 1801, 1803 (to), 1814, 1815, 1827 (to), 1862 (tre), 1945 (to), 1946 (ni), 1947, 2022, 2040, 2117 (to), 2194 (to), 2243 (to), 2262 (to), 2263, 2397, 2419 (tre), 2478 (to), 2508, 2538 (fem), 2540, 2560, 2561 (tre). — *Uvis alder, før 1800:* 1163, 1328, 1469, 2194. — *Uvis alder:* †886, 1862 (?), 2625, †2638.

Figursten. 1500—50: 2116—17*. —

1550—1600: 174*, †176* (to), 360*, 627*, 666*, 1381*, 1996*, 1997, 1998* (to), 1999* (to), 2000*, 2116f. — *O. 1704:* 842*.

Skriftarter. Runer: 810*, 1843. — *Majuskler, romansk:* 497*. *1300'rne:* †1384. — *Minuskler. 1450—1550:* †299?. *1500—50:* †286*, 823*. *1550—1600:* 231*. — *Versaler. Ældste eksempel:* 2116—17* (o. 1538), i øvrigt passim. — *Fraktur. Ældste eksempel:* 2117 (1570), †176* (1570'erne). *1600—50:* †178*, 1010* (tre). *1650—1700:* 1434*. *1700—50:* †181, 1382—83. *1750—1800:* 473, 862, 1802*, 1383, 1862, 2022, 2193f. — *1800—50:* 1815, 1827 (to), 1862, 2117, 2194, 2243 (to), 2262f. (tre), 2538. — *Kursiv. Ældste eksempel:* 1641 (o. 1625—50), i øvrigt passim.

Med bemaling: 1998*, 1999 (1560'erne), 2537 (o. 1693?), 842* (o. 1704), 863 (o. 1750), 1384 (o. 1833), 1440 (o. 1844), 1946 (efter 1848), 1384 (to: o. 1851).

Daterede: 823* (1546), †2630 (1569), 2117 (1570), 434* (1590), 1010* (1601), 1382 (1608?), 1382 (1617), 1012, 2262 (1651), 2114 (1652), 2397 (1659), 2117 (1661), 592, 1149 (1671), 1180 (1674?), 1365 (1681), 2537 (1699), 1365 (1701), 1125* (1702), 1365 (1716), 1904 (1735), 394 (1748), 2116 (1752), 1932 (1759), 1164 (1760), 1013 (1761), 1887 (1765), 497* (1766), 175 (1780), 196, 435, 2613* (1789), 1014 (1799), 1827 (1804), 1126 (1807), 1181 (1821?), 640 (1842). — *Mestre, se: stenhuggere.* — *Oversigt:* p. 2758, 2763, 2766ff.

Gravudstyr. Ibskal: †1181. — *Kårder:* †196 (to), 472, 2507. — *Sværd:* †639. — *Sporer:* 189, †196 (to), †472, †639. — *Armskinner:* 472. — *Hjelm:* 2263*. — *Rustning:* †2147, †2507, †2538. — *Ringe:* 346, 743?, 1024?, 1962, 2195. — *Tekstiler:* 1962 (tre), 2150, 2195, †2539, †2607.

Guldmede¹.

KØBENHAVN

Burhorst, Evert (B. p. 47) 1345 (1700—09, B. 215).

¹ B. = Chr. Bøje: Danske Guld- og Sølvsmedemærker før 1870. 1946. — B. Tillæg = Samme: Tillæg til danske Guld- og Sølvsmedemærker. 1949. Cifrene uden betegnelse henviser til numrene. S. = Sigurd Schoubye: Guldmedehåndværket i Tønder og på Tønderne 1550—1900, 1961, eller Guldmedehåndværket i Aabenraa 1600—1900, Aabenraa Museums Skrifter nr. 1, 1962.

G. K. 2237 (o. 1850).
 C. M. C. 710 (1897).
 Christensen, Jens (B. p. 64) 2918 (nævnt 1728).
 Christesen, Frederik Christian Vilhelm (B. p. 154) 798* (1865).
 Dyrkopf, Levin (B. p. 129) 512 (1800'r-nes beg., B. 942?).
 Fabritius, Christoffer (B. p. 70) 1358* (1764, B. 389).
 Graff, Anders Jørgensen (B. p. 85) 1465 (1763, B. 538).
 Hermann, C. C. 2254 (1949).
 Hertz, P. 2615 (1894).
 Holm, J. 428 (1939).
 Lund, Bendix (B. p. 55) 2918 (nævnt 1728).
 Silm, Mathias (B. p. 42) 589 (1664—83).
 Toldberg, Hans Andreas (B. p. 99) 2034 (1796, B. 689).
 Traberg 724 (1896).
 Winther, Hans Christian (B. p. 100) 1345 (o. 1825, B. 692).

ÅBENRÅ

Barm, Anders v. (B. p. 170, og B. Tillæg p. 41, S. p. 10) 1697 (1714, B. 1202), 1698 (1716 B. 1202), 2529 (1732), 1697* (1740, B. 1202).
 Bock, Johan (B. p. 169, S. p. 9) 2919; 2932 (1702).
 Christophersen, Asmus (B. p. 170, S. p. 10) 1823, 1955 (1704, B. 1201).
 Hansen, Fridrich Christopher (B. p. 171, S. p. 13) 818 (1766, B. 1208), 2166* (1775, B. 1208), 1983 (1784, B. 1208), 1774 (B. 1208).
 Henningsen, Peder (S.p. 9) 1727* (1592) ; 2915.
 Hoffmeister, Carl Christian (B. p. 170, S. p. 11) 1110 (1747, B. 1203), 1881 (B. 1203).
 Jensen, Thomas (B. p. 172 og Tillæg p. 42, S. p. 15) 1982 (o. 1800, B. 1214).
 Nielsen, Budolph (B. p. 171, S. p. 13) 882 (1777, B. 1210).
 Petersen, Peter Johannsen (B. p. 173, S. p. 17) 1838 (1834, B. 1226), 1796 (o. 1870, B. 1225).
 Rosendahl, Berthold Sørensen (B. p. 171 og Tillæg p. 41, S. p. 12) 915 (B. 1205).
 Thiesen, Ludolph (B. p. 170, S. p. 11)

1697 (1751, B. 1204), 1594 (1752, B. 1204).
 Tuge Goldtsmidt †1702 (1567) Åbenrå?.

ÅLBOBG

Lemmick, Steffen Ludvigsen (B. p. 180 og Tillæg p. 43) 1426 (1733, B. 1277); 2919.

ÅRHUS

Hingelberg, F. 320 (1939).

BALLUM

Lauridsen, Mikkel (S. p. 310) 1454 (1754—58?).
 Mikkelsen, Niels Thyssen (S. p. 310) 1426 (1830), 1426 (1834); 2917.
 Nielsen, Jonathan (S. p. 310) 1478 (1851).

GRÅSTEN

Jacobsen, Peter August (B. p. 221) 1899 (1863), 2214 (o. 1875, B. 1556).

HADERSLEV

Bahr, Thomas Hansen (B. p. 225) 307f. (1655), 636* (1679, B. 1572), 215 (1685?, B. 1572), 140* (1677—87, B. 1572), 622; 2918.
 Barm, Iver Budolph v. (B. p. 225) 696 (1762), 819 (1767).
 Bjørnsen, Thomas (B. p. 225: Bjøru) ident. m. Bahr, Thomas Hansen, Haderslev.
 Due, Jens Jensen (B. p. 226, S. Tønder p. 29, 40) †660 (1769), 282* (o. 1775 B. 1584), 2620.
 Erichsen, Erich †898 (1845).
 Hartmann, I. H. 382 (1838).
 Henningsen, P. 589 (1951).
 Larsen, Thomas (B. p. 227) 606 (1795?), 464 (1812, B. 1597), 751 (o. 1812 B. 1597), 736 (1816?, B. 1597).
 Mogensen, Mathias (B. p. 225) 530* (1711 B. 1573), 267* (1712, B. 1573), 2614 (1719, B. 1573), 546 (1720, B. 1573), 560 (1724, B. 1573), 370* (skænket 1740, B. 1573), 878 (1743, B. 1573); 2918.
 Müller, Johan Adolf (B. p. 227, S. Tønder p. 32, 328) 308 (1815, B. 1594), 384* (1818), 1211* (B. 1592 og 1594).
 Nissen, Johan Wilhelm (B. p. 230) 2615 (1843), †141 (o. 1850, B. 1623), 696, 1200 (1856), 898 (1857, B. 1623), 915 (1857), 576 (1858), 680f. (1862), 268 (1865, B. 1621), 487f. (1868), 636 (1872).

Otzen, Claus (B. p. 226, S. Tønder p. 29, 41, 75) 560, 569* (1759, B. 1580), 532 (1766, B. 1580), 488 (1772, B. 1580), 227, 546 (1773, B. 1580), 546 (o. 1775, B. 1580), 1200 (1776, B. 1581), 464 (1778, B. 1580), 226 (1780, B. 1580), 659 (1784, B. 1581), 636 (B. 1580).

Petersen, I. H. ? 446* (1839), 2932.

Petersen, Martin Hinrich (B. p. 227) 488 (o. 1800, B. 1587 og 1589), 899 (1807, B. 1589), 576 (1810, B. 1589).

Petersen, Peter (B. p. 227, Tillæg p. 52) 369* (1790, B. 1586).

Petersen, Wolf (B. p. 226 og Tillæg p. 52, S. Tønder p. 29, 32, 61) 787 (1746, B. 1577), 140 (1754), 140 (1777).

Petersen, Wolfgang (B. p. 229, Tillæg p. 52) 531 (*skænket* 1832, B. 1616 og 1618), 489*, 751 (1838), 428, 751* (1839), 836 (1844, B. 1614), 139 (B. 1616).

Bode, Johan Peter (B. p. 228) 588*f., 710*, 724 (1829, B. 1610, 1611), 606 (1830, B. 1610 og 1611), 369 (1837, B. 1610 og 1611).

Siewers, Fridrich Wilhelm (B. p. 228, Tillæg p. 52) 696* (1837, B. 1607).

HØJER

Biørn, Jonas Nissen (B. p. 264, S. Tønder p. 304) 1344 (1751).

KOLDING

Bock, Hans Hansen (B. p. 274: Buch) se også: Ribe, 2918 (*nævnt* 1697).

Høegh, Just (B. p. 276) 724* (1801, B. 1917).

Thorbrügger, Gert Nielsen (B. p. 275, Tillæg p. 62) 339.

LØGUMKLOSTER

Hiller, Christopher (B. p. 289, S. Tønder p. 306) 2617* (1700' *rnnes slutn.*).

Hiller, Peter Gottfried Schrader (B. p. 289, S. p. 306) 856 (o. 1825, B. 1995).

Keil, Nicolai (B. p. 290, S. Tønder p. 307) 771 (1831, B. 2003), 771 (1832, B. 2003), 787 (B. 2003).

NORDBORG

Winther, Niels Søren (B. p. 303) 2576 (1821), †2597 (1824), 2184* (1830), 2184* (1841).

OKSBØL

Ham, Peter von (B. p. 336 og 404), se også: Sønderborg, 2576 (1773f.), †2530 (1779), 2594 (1783), 2576 (1786, 1791); 2917.

RIBE

Andersen, Johan (B. p. 356) 1160 (o. 1700, B. 2470), 1230 (B. 2470).

Bjørn, Claus Guldager (B. p. 358 og Tillæg p. 77) 659 (1792, B. 2479), 1216.

Bock, Hans Hansen (B. p. 356: Buch) se også Kolding, 2918 (*nævnt* 1697).

Bötticher, Henrich (B. p. 357) 1231 (1706), 1252* (1706, 08 el. 09), †819, 1188 (1713).

Bötticher, Jochum Henrik (B. p. 357) 1253 (1756), †659 (1761).

Hansen, se: Flensborg.

Herman (B. p. 354?) †1450 (*nævnt* 1514); 2915.

Jensen, Anders (B. p. 355) 1211* (o. 1650, B. 2469).

Kiølholt, Jens (B. p. 357 og Tillæg p. 77) 751* (1741).

Obbekjer, Christian Erhardt (B. p. 359 og 431) 724 (1867, B. 2966).

Obbekjer, Rasmus Marcus Jacobsen (B. p. 359) 710, 2625 (1867, B. 2493 og 2495).

Rühle, Johan Jacob Heinrich (B. p. 358) 1144, 1147 (1831), 1188 (1848, B. 2480 og 2481).

RINGKØBING

Kiærulff, Povl Ottesen (B. p. 360 og Tillæg p. 78) 736* (1715, B. 2496).

SEBBELEV (Ketting sogn)

Clausen, Christian 2496* (1781), 2413* (1796); 2917, 2932.

SØNDERBORG

Barm, Christopher v. (B. p. 403, S. Tønder p. 290), 2529 (1688).

Bendixen, Marcus (ant. fejl for Peter) 2576* (1754—56).

Bendixen, Peter (B. p. 404 og Tillæg p. 85) 2530 (1758); 2917, 2932.

Bruun, Hans (B. p. 404) †2340 (1754).

Brüke, Hans 2482 (1749).

Carl, se: Erichsen, Carl.

Dethlefsen, Reimer Diedrich (B. p. 406 og Tillæg p. 85) 2314* (1853), 2496 (1857).

Erichsen, Carl (B. p. 403) 2482; 2919 (1738).

Falck, Christian (B. p. 404) 2101 (1767), 2370 (1773); 2932.

Fürstenau, Alexander (B. p. 405 og S. Tønder p. 32) 2576* (1806).

Ham, Peter v. (B. p. 336 og 404) (†)2552 (1759); 2916.

Holle, Ludvig Herman (B. p. 407) 2314* (1839, B. 2772), 1727 (1840, B. 2772).

Jansen, Philip Ekel (B. p. 404 og Tillæg p. 85) 2101 (1767, B. 2738), 2157 (1770?, B. 2738), †2348 (1772), 2348 (1773), †2086 (1782), 2322 (1795), 2080 (B. 3555), 2414 (B. 2738).

Jensen, Jens (B. p. 406 og Tillæg p. 85, S. Tønder p. 32 og 328), 2390 (1863, B. 2765).

Johansen, Ulrich (B. p. 407) 2414 (1886, B. 2774).

Jürgensen, Jürgen Joachim (B. p. 406) 2275 (1880 'ernes beg., B. 2752), 2184* (1814), 2530 (o. 1830, B. 2751), 2413*, 2577* (1832, B. 2749), 2432 (B. 2750).

Jürgensen, Jürgen Matzen (B. p. 403) 2468 (skænket 1703, B. 2733), 2552f. (1715, B. 2733), 2576 (1718, B. 2733), 428 og 2617 (skænket 1739, B. 2733).

Matthiesen, Hans Jørgen 2314 (1807).

Matzen, Jürgen (B. p. 403) 2080 (o. 1650—60, B. 2732), 2080* (skænket 1659, B. 2732), 2496* (1661, B. 2732), 2496* (skænket 1693, B. 2732), 2214 (1701).

Nissen, Jürgen Friedrich (B. p. 405, S. Tønder p. 32, 238 og 313) †2370, 2529 (1784), 2214, †2468 (1796).

Nordman, Claus (B. p. 402) †2391 (1637).

Oluf (B. p. 402) †2530 (1596), †2100 (1606).

Vogt, Casimir Hinrich (B. p. 404, 415 og Tillæg p. 85, S. Tønder p. 294) 1926 (o. 1775, B. 3554); 2917.

TØNDER

Barm, Christopher v. (B. p. 414, S. p. 290) 681, 1594 (1725).

Boetewadt, Andreas Christian (B. p. 416, S. p. 295) 1272 (1700 'rne, B. 2848).

Bødewadt, Jacob Andreas (B. p. 421 og Tillæg p. 89, S. p. 302) 1560 (1850—86, B. 2889).

Christiansen, Berendt (B. p. 415, S. p. 293) 1042, 1393 (1745?).

F. H. G., se: Gregersdorff, Fr. H.

Gregersdorff, Friedrich Hans (S. p. 290) 1286 (skænket 1710); 2919.

Hans, se: Reimer, Hans.

Hansen, Poul (B. p. 417 og Tillæg p. 88, S. p. 296f.) 836 (1798, B. 2857), 1578 (o. 1800), 1650 (1820, B. 2856).

Hinrichsen, Jürgen (Eggersen Høygaard) (B. p. 415, S. p. 293) 1634 (1763, B. 2842).

Johansen Schnell, Karsten (B. Tillæg p. 87, S. p. 287) †1746 (o. 1590), †1560 (1592); 2915, 2919.

K. S., se: Johansen, Karsten.

Kohlstadt, Hinrich (S. p. 291) 980 (1739).

Lange, Thomas Jensen (B. p. 419, S. p. 299f.) 959 (o. 1850).

Lorentzen, Carl (B. p. 414, S. p. 292)

1311 (1725—50, B. 2837), 1344, †1345 (1751, B. 2837), 1188?.

Lorentzen, Søren 2919.

Munch, Fridrich Christian (B. p. 415 og Tillæg p. 87, S. p. 291) 681* (1726, B. 2844), 681* (1736, B. 2844), 898 (1736, B. 3575), 1377, 1411 (1745, B. 2844), 1311* (o. 1750, B. 2844), 958 (1751, B. 2844), 2631 (1751, B. 2840 og 2844); 2919.

Nannsen, Povl, se: Nommesen, Povl.

Nissen, Andreas (B. p. 415, S. p. 293)

1312 (o. 1750, B. 2840), 915 (1755), 957 (1758, B. 2840), 1272 (skænket 1770), 878* (1772, B. 2841), 1252 (B. 2841).

Nissen, Nis (B. p. 415, S. p. 292) 1110 (1743).

Nommesen, Povl (B. p. 413, S. p. 289) 1492 og 2639 (1698).

Petersen, Peter (B. p. 416, S. p. 295) 623 (1784), 384* (1785, B. 2852), 1037?.

Reimer, Christian (B. p. 413, S. p. 289) 1546 (1680, B. 2829).

Reimer, Hans (B. p. 413, S. p. 288) †1312 (1631), 1594? (1635), †1450 (1653).

Reimer, Jacob I (S. p. 288) 1634* (1646), 1272 (skænket 1664 B. 2835), 1312 (1674, B. 2835), 1614 (o. 1675, B. 2835), 958, 1020 (1690, B. 2835), 1512, 1036 og 2632 (B. 2835).

Schnell, se: Johansen, Karsten.

Steinweg, Daniel (B. p. 413 og Tillæg p. 87, S. p. 290) 1795 (1701, B. 2834).

Tim, Wilhelm (B. p. 414, S. p. 292) 1411* (1733, B. 2836).

Wüst, Thomas (B. p. 414, S. p. 290) 1377 (1717), 1036 (skænket 1721).

ALTONA

F. P. K., se: Hamborg.

AUGSBURG

Schech, Hans Jacob (Rosenberg I, nr. 654) 384* (1600' rnes slutn.)
Winterstein, David (Rosenberg I nr. 640) 659 (o. 1675).

BERLIN

Assmann, F. W. Jul., Lüdenscheid, 2018 (skænket 1903), 589, 916.
Bitterlichs Etablissement 589 (1879).
Koppen, Th. 1614 (skænket 1886).
Prüfer, Th. 1697.

FLENSBORG

Block, Hinrich 1912 (skænket 1700), 1926 (o. 1700), 2274 (1704), 2184* (1708); 2932.
Brüning, E. L. 856 (1911).
Bures, Peter 2254* (1618).
Busch, Evert 957 (1646); 2916.
Dirck 1912 (1621).
Hansen, C. H. 1595 (1842); 2916.
Jacobsen, Hinrich 2237, †2254 (1735), †2314 (1739), †2275 (1743).
Lassen, 1578 (1883).
Mathiesen, Hinrich 2236* (1665), 1837 (skænket 1686), 2018 (1692), 2018* (1695).
Matzen, Jürgen 2312* (1747), †2308 (1752).
Petersen, Anders †1982 (1622).
Utydeligt mestermærke, vistnok to bogstaver 1993* (1742).

HAAG

Loockemans, Nicolaus 2166 (1655).

HAMBORG

Brahenfeld, Johann Fridrich 1698 (1837).
F. P. K., se: Krumstroh.
Heumann, Joh. Wilh. (Rosenberg II, p. 148) 2186 (skænket 1705).
I. C. (mul. Isaak Grünow (Nordelbingen XXVII, p. 26)) 1359 (nævnt 1747).
Krumstroh, Franz Peter (Nordelbingen, XXVII, 88) 1036 (1757); 2914.
Lambrecht, H. (Rosenberg II, nr. 2422) 2166 (o. 1650).
Weisbach, H. 1983, 1988 (1712).
Springende, vinget, firfodet dyr i stående oval 140 (1681).

Bystempel ant. kombineret med mestermærke: et bogstav i byporten 2151.

HANNOVER

Reinecke, Franz 1837 (skænket 1895), 1252 (1910).

KIEL

Barm, Johan v. 1899, 2919.

KØNIGSBERG

Stobbe, David 140 (1658).

IKKE STEDFÆSTEDE

(ordnet kronologisk)

vistnok sammenskrevet P. M. (el. P. I.) i tunget felt, bymærke med tre tårne 2467* (sengotisk).

T. C. H. (?) 1160 (1500' rnes slutn.).

Johan Ekewaltt †1982 (1630).

E. B. (Busch), se: Flensborg.

G. S. (i oval) 487, †488 (o. 1650); 2932.

I. W. 1858 (1661); 2932.

B. I. i nedad tilspidsende skjold, foroven endende i tre spidser 2553* (1676).

H. I. S. (Hans Jacob Schech), se: Augsburg.

H. C. L. 370* (o. 1700).

W. 1231 (o. 1700).

M. i oval 1286 (1707).

E. C. B. 1020 (1708).

Brosbøll, Jørgen Petersen 2918 (nævnt 1728).

M. lodret midtdelt af I. (mul. Jürgen Matzen Jürgensen, Sønderborg) 428 (skænket 1739).

Hinrich Kohlstadt, se: Tønder.

I. A., læs: T. R. (Jacob Reimer I, Tønder).

S. L. Petersen 1955 (1770).

(?) H. 1796 (o. 1775).

I. M. 282 (1776).

Matthiesen, se: Sønderborg.

A. N. (?) 464 (1812?).

A. i oval 1200 (1817).

M. el. W. 2157 (1827).

C. L. i liggende rektangel 2448 (o. 1850).

M. Hansen 771 (o. 1875).

E. Brüning, se: Flensborg.

J. M. 751*.

? K. T. 384.

M. B. 751*; 2932.

113 AN IL (skjold med blad?) 113, 2529.

Gulve. Af frådsten: †404. — Af piksten (ler, grus): 521, 650, 830, 1445, 1645, 1683*. — Af kløvet kamp: 650*. — Af stampet ler: 1508. — Af munkesten: 649*, 830, †1463, 2270, 2627. — Lerfliser (med eller uden glasur): 1340, 1508, 2138. — Kalkstensfliser: 1031, 2133.

Gørtlere, kandestøbere, tinstøbere, kobbersmede m. m.

Majuskel A (med øvre tværstreg og vinkeldannet A-streg) 1286* (*gotisk*).

Arend kandestøber, Sønderborg †2468 (1742).

Beise, L., Haderslev 446 (1837) 2925.

Bennichsen, Haderslev 820? (o. 1928).

Beseler, H., Flensborg 758 (1870).

Biewald, Ribe 1200 (1845).

Bleshøj, Gajus 2530 (1822, 1823).

Buntzen, Johan Lorents, Kbh. 1941 (1824).

C. M. (sikkert tysk, lybsk? arbejde) 1180 (1848).

D. M. flankerende to bomærker (og mellem disse et nældeblad, henviser til hertugdømmerne) 1824 (*skænket 1699*).

Eggert, G. E., Mühlhausen i Thüringen 589 (1913).

Eibye, Knud, Odense 2418 (1922), 607 (1924), 2323 (1927), 984 (1928), 607 (1930), 879 (1931), 561 (1938), 2256 (1939), 739 (1946), 2477 (1952), 2035.

Eph = Beni — B, se: Beisz, Ephraim Benjamin.

F. IC. (?) 1775 (1600 *rnes slutn.*).

Fleicher, Johan Christian 637 (1726) 2925.

Flesskamp, Joh. †2314 (1666).

Gehzendsky (?), F. C., Sønderborg 2335 (1787).

Goos' enke, Flensborg 1512 (1873).

H. N. (på hver side af bomærke, desuden skjold med nældeblad, henvisende til hertugdømmerne) 1758.

Hag, H., Sønderborg 2340 (1854).

Hansen, Fr. Chr. 2336 (1788).

Hansen, I. B., Haderslev 312 (1880?).

Hanssen, Peter, Flensborg (se også klokkestøbere) 142* (1485), 465* (1491).

Henrik kobbersmed, Tønder 1251 (1737).

Hoy, Hans, Kbh. (1800 *rne*) 711, 725, typen: 1345.

Høyer, Andreas, Tandslet 2439 (1758).

I. M. 1622 (1755 *el.* 65).

Jacobsen, Jacob †101 (1666).

Jensen, Johan Diedrich 984 (1769).

Jetmar, Kbh. 2542 (1928).

Koppen, Th., Berlin 2034.

L. og ? (omkring det holstenske nældeblad) 1636.

Leyding, Gilbert, Flensborg †1955 (1770)

Linde, Sønderborg 2238 (1847).

Lindholm 2523 (1888).

Løck, Tønder †1359 (1893).

M. S. 1360 (1765).

Marcus tinstøber, Flensborg †2314 (1661).

N. og svævende engel (dvs. engelsk tin), hvorover ... S. 899 (1841).

N. F. S. (over fransk lilje og over svævende engel) 916 (18[41]).

Nielsen, N. C., Randers 2192 (1933).

Ohr, Joh. Andr., Tønder (mester 1761, borgerskab 1767) 1636, 1727*.

Paghs enke, Mads, Haderslev 609 (1833).

Papsen, Hans, Hamborg 1358 (1721).

Peter, Flensborg, se: Hanssen, Peter.

Petersen, Hans, skolemester i Dyndved 2529 (1718), 2530 (1724).

Petersen, Peter 697 (1855), 2126 (1867).

R. (over trefliget, takket blad med mellemfaldende spydblade) 1213 (o. 1700).

Rasmussen 2642 (1960).

Reisz, Ephraim Benjamin, Kbh. (borgerskab 1780) 1940.

Ribe jernstøberi 1254 (1857).

Schau, Flensborg 2012 (1799).

Schmidt, Joh. G. 154 (1797).

Schultz, Hans Chr., Flensborg 2216 (1732).

Schöns enke, Johann, Flensborg †1957 (1778).

Stoffregen, Gebr., Hannover 771 (1888), 1466 (1891), 294 (1894), 306 (1895), 1414 (1896), 283 (1899).

Svanberg, Carl Magnus, Kbh. 682* (1842).

Thiessen, F. H. 836*, 1427 (1812), 1466 (1819).

Tüchsen, Peter †1359 (1697).

V. H. 1360 (1591).

W. S. flankerende kronet justitiaengel 1900 (1800 *rne*).

V. W. under krone for Valentin Wiede den yngre, Flensborg 2018 (1723), 1634; 2925.

Ikke navngivne, med bomærker:

1286* (to modvendte, hinanden krydsende v-er).

1478 (tre stempler i cirkelrammer, en bladrosset mellem to ens bomærker, hvis nedre halvdel er bortslidt).

1595 (rosetempel: P 1694).

1614 (rosetempel: 1701).

1729 (fire stempler: kronet W, herunder to ens: G eller O over D F, nederst P 2; antagelig svensk).

2391 (engel med gren i venstre og hammer (?) i højre hånd, herover skriftbånd med: F (el. P) EINZEN og derunder 17 CEIS 61).

Håndklædeholdere. 1600'rne: 466, 820, 2277. — 1700'rne: 801, 2086, 2416, 2500*, 2555. — 1825: 2599*. *Oversigt:* p. 2891.

Hallekirke. †79 og 2686.

Halsjern (se tillige: gabestokke). 278?, †940, 1026, †1503, †1644, †1818, 1891, 1968, †2062, †2173.

Hatteknager. 1430 (1751—52), 1617 (1776), 1617 (1798). — *Uvis alder:* 1432, 1467, 1601, 1638, †1655, 1732, 1762*, 2323, 2635. *Oversigt:* p. 2891, 2931.

Helgengrave (sml. relikviegemmer). †575, 894, 912, 1251, 1268, 1342, 1410, 1447, 1509, †1558, †1648, 1723?, †1878, 1896, 2015, 2212 (?), 2252 (?).

Helligkilder. 221, †259, †520, 573, 811, †828, †1026, †1370, †1553, 1737.

Herskabsstole. †431 (1558), (†) 2142 (1568—70). — 1600'rne: †2319 (1650), 1851 (1651), †2258 (1668), 1826 (1676), 1320* (1692); 2098*, †2557. — 1700'rne: 1929 (1701), 1703* (1758), 1928 (1759?), 1317 (1767), 2162, 2166 (1770—76), 1840 (1776f.); 1429, 1495, 1516, (†) 1840?, 2475, †2557, 2558, 2639. — 1800'rne: 1960 (1803), 1959 (1804?), 2475 (1854). — *Uvis alder:* †1146, †1234, 1413, †2092, 2143*, 2144, 2190, †2394, †2534. — *Mestre*, se: snedkere. *Oversigt:* p. 2731, 2874, 2884, 2888f.

Hvælv (af sten og træ). *Kvartkuglehvælv* (halvkuppelhvælv). *Før 1300:* 404, 553, 646, 744f., 830, 1185, †1220, †1282, 1404, 1444, 1473, 1506, †1570, 1608, 1644, 1681*, 1752, 1832, 2290, 2424; (o. 1300—1500: 1208 (over halvrunder sakristi). — *Kuppelhvælv*. *Før 1300:* 1082. — *Kappedelte hvælv* over halvrunder eller polygonale østafslutninger. *O. 1300—1550:* 86*, 814, 1221, 1627, †1866; 1591: 946. — *Tøndehvælv*. *Før 1300:* †406, 814, 869, 1086 (to parallelle), 1087, 1091, †2174, †2568* (træ); *O. 1300—1550:* 83, 195, 365, (†) 480, 483, 1684, †1873 (træ); *efter 1550:* 2592 (1697), 2520 (1780) (træ), 2334 (1787) (træ), 1688 (1813—16) (træ), 1788, 2002. — *Grathvælv*. *Før 1300:* (†) 814, †2174 (?), 2292*, †2519?; *efter 1550:* 2002 (o. 1560'-erne), 1250 (1716—18).

Krydshvælv. *Før 1300:* †67, †73, 1083, 1084, 1372, 1682. — *O. 1300—1550:* passim (fortrinsvis over mindre rum). — *Efter 1550:* 2148 (1586), 946 (1591), 104, 185 (1668), 2176 (1687—1700), 2444 (1714—19), 1688 (1758), 2406 (1782), 381 (1939), 506 (1941), 870, 1488. — *Femribbede*. *O. 1300—1550:* 2176, 2297. — *Seksribbede*. *O. 1300—1550:* 452, 2176, 2230; *efter 1550:* 2490 (*form. 1560'erne*), 2070 (1595—1600), 2176 (1687?—1700). — *Syvribbede*. *O. 1300—1550:* 2297. — *Otterribbede hvælv*. *Før 1300 (ribbede kubehvælv):* 71*, 74, 868, 1028, 1083, 1084, 1091, 1298, 1372?, 1682; o. 1300—1550: 223, 317, 334, 351, 364, 380, 452, 480, 482, †540, 554, 583, 891, 892, 1185, 1248, 1249, 1266, 1372, 1373, 1527, 1571, 1587, 1645, 1740, 1765, 1786, 1787, 2230, 2250, 2488, 2520; *efter 1550:* 2068, 2070 (1595—1600). — *Stjernehvælv*. *O. 1300—1550:* 1766, 1786; *efter 1550:* 2132 (1568—70), 946 (1591).

Med profilerede ribber. *Før 1300*. Trekløverformede: †67, 71*, 74, 868, 1028, 1083*, 1084*, 1091, 1372, 1682*, †2487(?); halvrunder: †73, 1028, 1298; retkantede: 1372; andre former: 1082*, 1084*. — *O. 1300—1550*. Retkantede kvart- og halvstensribber: passim; trekløverformede, med skarp ryg: 303, 440, 451, 615, 1208, 1248, 1249, 1444, 1474, 1832, 1874, 2297, 2298, 2520 (?), 2488; andre skarprykkede: 261, 333, 378, 380, 1404, 1527; trekløver-

formede, med platteryg: 891, 892, 2404, 2405; pærestavformede: 87*, 90, 91, 92, 93, 95, 96, 102, 104, 222, 521; halvrunde: 1506; andre profiler: †482, 1372 (?), 1645, 1970*, 1972*, 1974*, 1976*. — *Efter 1550*. Pærestavformede: 946 (1591); halvrunde: 2068*, 2070* (1595—1600), 2176 (1687 7—1700), 2406 (1782); femsidede: 2070* (1595—1600); dekoration på grater og ribber, med guld: 2132 (1568—70), med stuk: 2176 (1687 7—1700).

Med tvedelte skjoldbuer: 72*, 1028, 1084, 1087*, 1298, 1372, 1682*. — Med markerede fødselslinier. *Før 1300*: Med rund stav eller andet fremspringende led: 868, 1028, 1283, 1298, 1372, 1682. — *O. 1300—1550*. Med udkraget løberskifte: 304, 364, 379, 420, 442, 452, 477, 480, 503, 521, 522, 1786, 1808, 2404, 2425. — Ribbekonsol. Af kampesten: 816, 1083*, 1587, 2297. Andre konsoller, se stensulptur. — Slutsten. Rund (og svagt nedhængende): passim; diagonaldrejet munkesten: de sydøstre egne (bortset fra Als); profilerede: 90, 1208; skulpterede: 1083*, 1084, 2132* (1568—70); med stukrelief: 1787, 2228, 2230, 2250; som muret ring: 891*, 2068. — »Trækhuller« i kappeflige: passim; af to sammenlagte munketagsten: 767, 830, 1185. — Tildannede hvælvesten: 744, 814*, 1444. — Hvælforlæg (ubenyttede): 381, 646, 1340, 1752, 2250, 2406. — *Oversigt*: p. 2694.

Ikonografi (kun middelalderlig; se også: værnehelgener).

Gud.

Gudfader: 1140*, 1768*. — Faderen og sønnen (nådestol): 465*, 676*, 1102*, 1106, 1544*, 1590*. — Treenigheden?: 2431*.

Jesus.

Bebudelsen: †656, 1096*, 1302, 1532*, 2337*. — Besøgeisen: 1096*. — Fødselen: 1096*, 1310, †2363. — Forkyndelsen for hyrderne: 1096*, †2363. — Kongernes tilbedelse: 1096*, †1533, 2336*. — Fremstillingen i templet: 1096*, †1533. — Barnemordet i Bethlehem: 1096*. — Dåben: 142, 465, 2032*. — Herodes' gæstebud: 1792. — Nadveren: 1792, †2180. — Gethsemane: 137, (†) 1726?, 1769*, 1792*, 2409*. — Tilfangetagelsen: 1792. — Kri-

stus for Annas: 1225. — Kristus for Kai-fas: 1225. — Kristus for Pilatus: 1225, (†) 1726?, 1792*. — Hudstrygningen: 137, 1225*, 1770*, 1792, 2429? — Tornekroningen: 1225*, 1770*, 1792. — Bespottelsen: 137, 1225, 1792. — Korsbæringen: 1225, 1349, 1790*, 2180*, †2363, 2388*. — Korsrejsningen: 1790*. — Korsfæstelsen: 126, 137, 142, 281, 292*, 302*, 332*, 338, (†) 353*, 383*, 454*, 497, 510*, 618*, 652*, 1110*, 1140, 1210, 1225, 1270*, 1531, 1575, 1724*, 1744*, 1754*, 1768*, 1790*, 1812*, 1897*, (†) 1898, †2211, 2273*, †2363, 2409*, 2429(?). — Nedtageisen af korset: †2180, 2428*. — Pietà: 1108*, 1954*, 2369*. — Kvinderne ved korset: †2180. — Grav-læggelsen: 1790*. — Begrædelsen: 137, 1770*. — Nedfarten til helvede: †2626. — Opstandelsen: 1792, 2211. — Himmelfarten: 2211. — Pinseunderet: †852. — Smertensmand: 1108, 1943*, 2279*, 2365*, 2431*?. — Kristus i persekarret: 1224. — Maie-stas: 465. — Verdensdommer: 142, 326*, †1140, 1198*, 1269*, 1530, †1754?, †2364?, 2595*, 2620*. — Dommedag: 1224, †1409, †1877, 1980, 2013*, 2180, 2304, 2428*. — Kristus velsignende: 466*. — Kristusho-ved (Veronicadug): 654, 1170, 1225, 1270, †1594, 1726*. — Kristus: 140, 294*, 426, 462*, 682*, 721*, 1114, 1122, 1301, 1408, 1534, †1743, 1770*, 2302*, 2305*.

Maria.

Bebudelsen, besøgeisen og korsfæstelsen, se: Jesus. — Maria med barnet: 320*, 444*, 461*, 462, 486*, 604*, 622*, 634*, 658*, 676*, 679*, 1102*, 1106, 1110*, 1118, 1140*, †1144, 1200*, 1271*, 1310*, 1349, 1408*, 1450*, 1511, 1532* (to), 1544*, †1559, 1576*, 1590*, 1726*, 1733, 1757*, 1880*, 1910* (tre), 1938*, 2273*, 2337*, 2368*, 2466*, 2526*, 2528*, 2576*, 2583*. — Den hellige familie: 2336*. — Marias død: 1096*, 2336*. — Marias himmelkroning: 135*, 142, 266*, 1188, †1343, 1375*, †1411, (†) 1464, 1879, †2015, 2336*, 2465*, 2492*, 2574*. — Maria som forbeder: 326*, 1269*, 1530, 1980, 2013*, 2181, 2302. — Maria: 134*, 426, 1408, 1535*, †1650.

Apostle og evangelister.

Apostle: 127, 135*, 137, 142*, 226*, †281, 292*, †353, 426, 456, 464*, 465*, 602*,

619*, 620*, 653*, 676*, 1102*, 1104*, 1106, 1122*, 1140*, 1142*, 1175*, 1188, 1198*, 1210, †1224, 1229, 1269*, 1270*, 1343, 1349, 1375*, †1391, 1408*, (†) 1464, 1511*, 1530, 1532, 1535*, 1544*, †1559, †1560, 1575*, 1591*, †1650, 1724, †1743, 1744*, †1754, 1755*, 1770*, 1772*, 1790, 1812*, 1879*, 1898*, 1910*, 1938*, †2014, 2015*, 2029, 2302, 2365*, 2431*, 2465*, 2492*, 2524*, 2552*, 2574*, 2595*, †2621?. - Evangelister: 142*, 465*, 605*, †1140, 1175, 1302, 1408, †1508, 1732, 2305*. - Evangelistegn: 134*, 323*, 356, 426, 466*, 490*, 513, 532*, 752*, 769*, 820*, 879*, 1097, 1118, 1140*, 1145, 1199*, 1254*, 1287*, 1408, 1493*, 1559*, 1579, 1636*, 1651, †1754, 1759*, 1775, 1812*, 1859, 1941, 1988*, 2086*, 2181, 2233, 2302*, 2305, 2342*, 2371*, 2449*, 2500, †2597, 2599. — Abbedhelgen: 1272. — Agnes: †1188 ?, 1910*. — Ambrosius: 1105*, 2493*. — Anna selvtrede: 456, 464*, 511*, 1142*, 1143*, 1512, 1724*, 1792*, 1881*. - Antonius: 456, 1724*, 1732, 1792, 1938*, 2528*. — Apollonia: 1792. — Augustinus: 1105*, 1142*(?), 1732 (?), 1792, 2493*. - Barbara: 127*, 1105*, 1142*, †1188?, 1432 (?), 1511*, 1770*, 1772*, 1792, 1881*, 1910*, 2336*, 2493*. — Benedict: †1104, 1105*, 1116, 1792. — Bernhard: †1104, 1105*, 1106*, 1118, 1732. — Birgitta: 1792. - Bispehelgen: 137, 225, 320*, 464*, 653*, 721*, 1111, 1140*, 1408, 1792, 2273*, 2390*, 2492*, 2574*. — Catharina: 618*, 1105*, 1142*, 1198*, 1732, 1770*, 1772*, 1792, 1812* (?), 1881*, 1910*, 2336*, 2337*, 2366*, 2493*. — Christoffer: 456, 634*, 1118*, 1140*, 1224. — Chrysogonus: 546*, 680*?. — Clemens: 1104*. — Damian: 1724. — Dionysius: 1104*, 1512, †1560*. Dorothea: 1142*, 1910*, 2493*. — Domenicus?: 1142*. — Elisabeth: 622*, 1910*. — Erasmus: 462*, 1512, 1790*, 1792*. — Frants: 1110*, 2337*. — Gertrud: 1198, 1772*. — Godehard (?): 1732. - Gregor: 1142*, 1792, 2336*, 2493*. — Hieronimus: 1142*, 1792, 2493*. — Hjælper: 662*, 1960*. — Johannes Døberen: 266, 653*, 1140*, 1188, 1210, 1724*, 1744*, 1755*, 1790*, 1792, 1910*, 1911*, 1954* (to), 2015, 2032*, 2302, 2492*, 2526*, 2528*, 2574*. — Jørgen (Georg): 462*,

618*, 1095, 1104*, 1140*, 1198, 1224, †1650, †1795, (†) 1938, †2017, †2029, 2310*, 2304*, 2368*. — Kosmos: 1724. — Laurentius: 512?, 653*, 658*, †1104, 1140*?, 1198, 1210 (to), 1272*, 1511*, 1532*?, 1590*, 1726*, 1744*, 1755, 1757*, 1792, 1812*, 1911*?, 1938*, 2583*. — Leonhard: 1142*. - Margrethe: †1104, 1105*, 1792, 2493*. — Maria Magdalene: 266*, 676*, 1143*, 1272, 1511*, 1724*, 1792, 1881*, 1910*?, 2015*, 2366*. — Martin af Tours: 1102*, †1104, 2526*, 2528*. — Mauritius: 680*?, 1105*, †1343. — Meinrad: 1349*. — Nicephori: 2305*. — Nicolaus: 373, 444*, †1104, 1310*, 1544*, †1560, 1577, 1733, 1772*, 2337*. — Nødhjælper: †353, 462*, 1142*, 1175, †1593, 1744*. — Pantaleon: 1140*. — Simon: †1533. — Stefan: 1096*, †1104, 1726*, 1911*?. — Ursula: 1105*, 1142*, 1792. — Werner af Bacharach: 1140*. — Willehad: 1172. — Willibrord: 1732. — Vincent: 653*. — Ægidius?: 2337*. — Ubestemmelige helgeninder: 137, †281, †1104, 1114*, 1143* (to), 1224, 1511*. — Ubestemmelige helgener: 124, 126*, 127, †281, 320*, 1036, 1140*, †1409, 1532*, †1594, 1910*, †2017, 2302.

Fremstillinger fra det gamle testamente.

Moses: 1140*. — David med harpen: 1140*. — To profeter: 2526*. — Kristus i persekarret: 1224.

Engle, sjæle og dj ævle.

Mikael som sjælevejer: 326*, 1272*, 2304. — Mikael og dragen: 464, 634*, †1465?, 1511*, 2390*. — Fire scener af Mikael-legenden: 1142*. — Engle: 127, 310*, 326*, 466*, 678, 1140*, 1176, 1530, 1879, 2032*, 2303, †2363, †2368*, 2429, 2431*. — Djævle: 326*.

Allegoriske og symbolske fremstillinger.

»Bullen«: 1224f. — Ecclesia: 468*. — Enhjørning: 1302. — »Himmelborgen«: 1224f. — Korslam: 260*. — Trolde: 2428*.

Ildfade og fyrpander. †1287, †1578, †1601, †2340.

Indskrifter (bygningsindskrifter, indridsninger m. m.): 483*, 522, 905, 1020, 1801, 1810, 1819, 1834, 1978, 2039, 2207*, 2272.

Jordpåkastelsesspader. 1914* (1722), 2396; *uvis alder*: 2437, 2559 (to).

Kalkkuler. 596, 1029?, 1208, 1266, 1374, 1405, 1406, 1834, 2360, 2516, 2619, 2634, 2641. — *Oversigt*: p. 2667.

Kalkmalerier. *Romanske*: † 1140 (?), †1408, †1589, 2427, †2549, 2570. — *Overgangstid*, o. 1250: (†) 425, †1 139, 1407, (†) 2301*, 2302*f. — *Tidliggotiske*, o. 1250—1300: 650, 1095*, 1301, 2180, 2211, 2427, 2620*. — *Gotiske*, 1300'rne: 1095, 1301, 2012, 2014*; 1400—50: 102, 123, 1095, 2180*, †2180, 2362, 2409*. — *Sen-gotiske*, 1450—1550: †2491 (1476), 2428 (1480), 2614 (1500?), 2428 (1501?), 127* (1512), 1741 (1528), 2621*, †2627, 2634; »*lensborgværkstedet*«, o. 1485-1525: 2428* (1501), †1691 (?), 1788* (1520), †1877, 2012*, 2180f., 2211, 2232*, 2303*; »*Liljemesterem*, o. 1500—25: 556*, 750*, 1031*, 1574* (1501), 2641 (1518); 224*f., †352, †366, 508, †675, †796, †817, †1031, 1140, 1172, 1224, 1341*f., 1390, †1408*, †1409, †1508, 1630, †1741, †1937, †2029, 2362, †2410, †2550, 2571, †2593. — *Mid-delalderlige*: †543, †1611, †2550, 2571, 2621?. — 1550—1600: 1302* (1536—62), 2491* (1564), 1722f. (1564—86), 2305* (1587); †796, †852, 1224*, †1342, †1356, †1508, †1878*, †2363, 2410, 2628, 2634.— 1600'rne: †2074 (?) (1600), †2410 (1624), 873* (1632), †586 (form. 1652), (†) 508 (form. 1653), †1630 (1653f. ?), †1821 (1655), †2492 (1682?), 2252 (1696), †1836 (1697); 750 (16?9): †1303, †1356, †1589, †1611, 1980, 2429, †2550, 2621. — 1700'rne: †2014 (1702), 750 (1707), †1303 (1740f.), †336 (1751), †2335 (1772), †734 (?) (1797); †525, †1031, 1197, †1612, †1742, 2013, †2363, 2628. — *Eftermiddelalderlige*: †225, †525 (?), †526, †832, †1228?, †1356, †1425 (?), †1742, †2014, 2233, †2234 (?), †2429 (?), †2550. — 225* (1952). — *Uvis alder*: 617, 1172, †1374, †1754, †1877, †2074 (?), †2271, †2363, †2523 (?).

Udvendig bemaling: 750, 1172, 2624; 1721: 2362. *Oversigt*: p. 2746.

Kaminer. †224, 334, (†) 364, 380, †420, 422, 452, †452, (†) 480, †485 ?, †506, 522*,

†574, 584, †646, 869*, 1138, 1155, †1170, †1588, †1739, 1766*, 1785*, 1786, †1808, 1833, †1834. — Omtalt i forbindelse med blystøbning: 264, 506*, †584, 746*, 831, †911, 1029, 1208, 1222?, 1300, 1340, 1355, 1406, 1461?, †1461, †1508, †1834. — *Oversigt*: p. 2668.

Kandelaber. 1190*.

Kapellanstol. 1100'rne: 1430.

Kapeller. (Se også: korsarme og korskirker). *Romanske og samtidige med bygningen*: 91*, 1060, 1064. — *Bygget til kirker, før 1550*: †51, †102, 104ff., 263, 304, 452, 479, †941, †1250, †1507, 1808, †1834, 1894, 1973, 1977, †20727, 2176, 2250, 2404, †2407. — 1655: †106. — *Indrettet i del af kirkerum, før 1550*: †51, †102, †108, †1092, †1763. — *Selvstændige gård- og slotskapeller, efter 1550*: †237, †1352, 2129, †2161, †2202, †2247, †2514. — *Daterede*: †237 (1566), 2129 (1568—70), †2247 (1633ff.), †2161 (1665). — *Fritliggende kapeller, før 1550*: †236, †1714, †1864. — *Efter 1550?*: †1019. — *Oversigt*: p. 2680, 2717, 2728, 2731.

Gravkapeller. Bygget til kirker. O. 1500: 1974, 2250?. — 1600'rne: †948 (1624), 2520 (1628), (1687), 2116 (1687—1700), 2592 (1697). — 1700'rne: 2201 (1750), 1300 (1763), 1788 (1778), 452 (o. 1792). — *Indrettet i bygningsdele*. 1586: 2148. — 1600'rne: (†) 187 (1636), 185 (1668). — 1700'rne: 1092 (1733); 186, (†) 188, 2151, 2152, 2156, 2157. Se også: værnehelgener. — *Oversigt*: p. 2717, 2728.

Kapitæler. *For 1300*. Terningformede, med glatte eller fordybede skjolde: 744, 765, 830, 891*, 1073 (munkesten), 1086, 1168, 1248, 1338*, 2026, 2359 (munkesten). Terningformede, med relieffer i skjoldene: 279*, 302, 732*, 830*, 2766*?. — Trapezformede, kun tegl: 67*, 80*, 1073, 1218, 1526*. — Bladkapitæler: 260*, 280*, 744*, 866*, 2132*. — Andre former: 260*, 1526 (munkesten). — *O. 1300—1550*. Kun munkesten. Terningformet: 87*. — Trapezforinet: 86*. — Andre former: 870.

Kirkebroer og -stokke. 743, 764.

Kirkegårdsmonumenter (se også: gravsten). 1750—1800. Sten: 196. Træ: 2381*.

— *Efter 1800*. Sten: 197 (seks), 198* (seks), 199 (seks), 200 (syv), 201 (to), 202 (seks), 203* (otte), 204 (seks), 205 (fire), 274, 395, 549, 1046* (tre), 1047* (fire), 1204, 1366, 1500, 1710(fire), 1734, 1803 (tre), 1915 (fire), 1916, 1947, 1962, 2003 (fire), 2039, 2040 (to), 2121, 2122 (fire), 2169, 2198, 2199 (tre), 2281, 2325 (to), 2352 (to), 2381 (to), 2398 (to), 2419, 2438, 2479 (to), 2480 (tre), 2585, 2637 (to), †2638 (mange). Smedejern: 206, 886, 1192, 1330, 1366 (tre), 1384 (tre), 1520 (tre), 1551 (to), 1641, 1778 (to), 2040, 2326, 2480, 2540 (tre), 2584. Støbejern: 2326(1833), 549 (1842), 549 (1844), 2003 (1852); 205 (fire), 592, 716, 1046, 1469, 1500, 1538, 1622 (tre), 1914, 1916 (to), 2122 (to), 2352, 2381, 2479 (to). — *Oversigt*: p. 2782, 2932.

Kirkegårdsportaler. Muret og teglhængt køreport og/eller fodgængerlåde (stette). *Med middelalderlige rester*: 719, 1370*, 1503. — *Efter 1550*: 502 (1583?), †2485 (nævnt 1589); 1402. — 1584* (før 1637 og 1637?); 1569. — †2516 (nævnt 1724), †1460 (1726), 1134 (1789), 2227 (1790), 1870* (1795); 1751, 1965. — 1935 (1807). — *Ukendt alder*: 1296, 1402*, 1719, (†)1965, †2516. — Tremmelåger af træ eller jern mellem murede piller eller granitstolper: passim. — »Porthuse« nævnt i forbindelse med kirkegårdsdiget: †2173 (1674), †2565 (1772), †908 (nævnt 1694), †1907 (nævnt 1753), †828 (nævnt 1763), †2422 (nævnt 1791). *Oversigt*: p. 2932.

Kirkekister. *Middelalderlige*: 665, 686*, 754*, 1235 (to), 1276, 1364, 1599, 2093, 2475, 2503. — *Efter 1550*: †2190 (1592), 2093 (1630), †2238 (1679), 1481 (1777); *uvis alder*: 229*, †1146, 1516, 1617. - *Oversigt*: p. 2668, 2851, 2891.

Kirkelade, kornloft (se også: styrtrumslofter). 648* (middelalderlig? med bevaret vinde), 1243 (note 7), 1335 (note 47), †1353, 2522 (med bevaret vinde). — *Oversigt*: p. 2726.

Kirkeriste. †54, †259, †278, †363 (to),

†378, †450, †520, †539, †566, †574, †581, †594, †614 (flere), †643 (flere), †691 (flere), †719, †730, †743 (flere), †764, †794 (flere), †828, †849, †866, †889 (flere), †908 (to), †940 (tre), †1026, †1134 (to), †1153 (to), †1168 (tre), †1195 (to), †1206, †1218 (tre), †1247 (tre), †1265, 1296, †1338 (tre), †1353 (to), 1370 (fire), †1402 (tre), †1444, †1460 (to), †1486, †1503 (tre), †1524 (tre), †1554 (flere), †1569, †1585 (tre), †1607, †1626, †1644, 1764, †1783, †1818 (to), †1831 (fire), †1846 (to), †1854, †1871, †1907 (flere), †1935 (flere), †1951 (flere), †1965, †2061 (to), †2173 (to), †2227, †2247 (tre), †2286 (tre), †2330, †2356 (tre), †2385, †2442, †2455, †2484, †2516, †2565, †2589.

Kirkeskibe. 1700'rne: 2376 (1749), 2536 (1758?), 2477 (1770—80), 1777* (1777), 2451* (1781), 1903 (1784). — 1800'rne: 1432 (1800), 1800 (1845), 2376 (to: efter 1850), 1944 (o. 1870), 2437 (o. 1875). — *Uvis alder*: 297, 1655, 1706*, 2634. - *Oversigt*: p. 2891.

Kirkestalde, vognhuse.

2330 (1798), †2485 (1825), 2485* (1852), 743 (1856), 2442 (1895), 1206 (1896); †259, †278, †288, †316, †348, 361, †378, †440, †502?, †520, †552, 719, 2205, †2485, 2516*, 2546. — *Oversigt*: p. 2726.

Kirkestok, se: kirkebroer.

Klingpunge. 1650—1700: 2240 (1654?), †2101 (1663), 980 (to), 1042, 1348 (1687), (†) 1324 (1695), 904 (1600'rne?). — 1700'rne: 2450 (1715), 218 (1719), 1800 (1727), 862, 1380 (1738), 1993* (1742), 1042, 1414 (1745), 2020 (1753), 2101 (to), 2504 (1767), †2582 (1773), 882 (1777), 2280 (1778), 1842 (1780), 230 (1781), 492 (1782), 1777 (1786), 2038, 2322 (1795), 154 (to: 1797), †1122 (to), 1202, 1431*, 1537, 2558. — 1800'rne: 590 (1805), 297 (1809), 739 (1820), 609 (1833), 562 (1837), 2602 (1843?), 726 (1844), 774 (1849), 1826 (1857), 1563 (1870), 1617 (1885), 1601 (1891). — *Uvis alder*: 284, 432, 578, 700, 758, 1147, 1236, 1453, 1580, 1704 (to), 2582. — *Nyere*: 2348, 2375, 2417, 2437,

2477. — *Mestre*, se: guldsmede og gørtlere.
— *Oversigt*: p. 2914.

Klokkehuse og klokkestabler. *Før 1550*: 1891*, 1965*, 2267*, 2423*, 2516*, 2546*.
— *Efter 1550*: 2286* (1650), 2008* (1753), 1871* (1769), 1818* (1793), 1951* (1815), 1855* (o. 1828), 1090 (1830), 1908 (1926), 1846* (1939), 2630 (1958). — †555? (nævnt første gang 1681), 2356* (nævnt første gang 1589). — *Forsvundne*: 706, 732 (?), 733, 783?, 911, 940, 1134, 1282, 1474 (?), 1585* (?), 1607, 1626 (?), 1675 (?), 1738?, 1764 (?), 1807, 1819, 1846, 1855, 1871, 1907, 1935, 1936 (stabel), 1951 (?), 2008, 2025*, 2061, 2178, 2205*, 2227*, 2247*, 2330, 2442, 2455 (?), 2565*, 2566 (stabel), 2591, 2622. — *Oversigt*: p. 2706.

Klokkekam m. m. 911* (1805), 733 (1858—59).

Klokker (se også: messe- eller korklokker). *1200'rne*: 298*, †578, †626*, 686, 1180, 2323. — 1326 (1333). — *1400'rne*: 791 (1411), 726 (1437), 2505* (1442), 1960 (1472), 1397 (1475), 373 (1476), 1732f. (1490), 1123 (1492). — *Middelalderlige*: 284, 660*, 774, †823, 920, 1237, 1292 (to), 1349*, 1482, 1538, †1914, 2478, 2583*. — *1500'rne*: 1914 (1503), 344* (1547), 2478 (1554), 1043, 1760, 2603 (1566), 806, 2378 (1571), 1826 (1582), †1147 (1589), 591, 1364 (1590), 2021 (1595). — *1600'rne*: 1349 (1607), 2350 (1609), 1202 (1611), 1706 (1613), 2396 (1615), 2192 (1620), 1454 (1621), 1707, 2280, 2418 (1623), 2260 (1632) 1994 (1634), †739 (1636), 2604 (1639), 2536 (1640), †842, 1326 (1642), 535 (1647), 985 (1650), 2506 (1652), 1861 (1654), 2280 (1655), 2350, 2451* (1677), 1842, 2104 (1682), 760 (1686), 1903* (1690), †1148 (1696), 548, 1931 (1698). — *1700'rne*: 985 (1702), 1852 (1703), 2418 (1706), 1414 (1709), 1618 (1711), 1433 (1717), 472, 986 (1722), †493, 1517 (1723), 1498 (1727), 1277 (1730), 1162 (1731), 157 (to), 1364 (1736), 1747 (1738), 447 (1747), 1256 (1748), 1581 (1752), 2104 (1763), 2169 (to) (1767), 714 (1774), 359, 1414 (1781), 1640 (1783), 1655 (1784), 1932 (1785), 432, 1564 (1790), 493 (1791). — *1800—70*: †842 (1806), 1277

(1825), 1777 (1826), 2242 (1829), 1433 (1837), 312, 609 (1838), 1887 (1847), 1800 (1865), 2559* (to: 1870).

Klokker med navne: Hosianna: 1292 (1450—1500). Maria: 1397 (1475), 373 (1476), 1732 (1490). — *Mestre*, se: klokkestøbere. — *Oversigt*: p. 2919.

Klokkestole. *Formentlig middelalderlige*: 1180, 1203, 1238*, 1800. — *16—1700'rne*: 472, 493, 549, 726, 807, 986, 1163, 1326, 1350, 1381, 1397, 1454, 1518, 1761, 1842, 2506. *Daterede*: 344* (1547?), 2396 (1615), 2418 (1646), 2451 (1714?), 298 (1722), 760 (1747), 2478 (1749), 686 (1755), 360 (1783?), 2193 (1788/89), 2604 (1840), 1748 (1844), 2442 (1867).

Mester: C. Jensen 2604 (1840).

Klokkestøbere.

Armowitz, Johann Hinrich, Husum, 1719—71, priv. klst. f. Slesv.-Holst. 1729—51, 1750—71 i Lübeck. †1777 (1719), 472 (1722), †2262 (1728), 1162, †1162, †1237, 1277, †1277 (1731), †760, †1995 (1733), 157, 1364 (1736), †1777 (1737), 1747 (1738), †157 (1742), †1380 (to: 1745), 447 (1747), 1256 (1748), †157 (1756); 2922f.
Asmussen, Asmus, Husum, 1723—28, priv. klst. f. Slesv.-Holst. 1724—28. 1498 (1727).

Asmussen, Claus, Husum, ca. 1670—1704, priv. klst. f. Slesv.-Holst. 1689—1704. †1517 (1670), †1044, 2350, 2451* (1677), 1842 (1682), 760 (1686), 1903* (1690), †2560 (1693), †986 (1694), †1148 (1696), 549 (1698), †328 (1701), 985 (1702), 1852 (1703); 2922.

Asmussen, Johan, Husum, 1704—23, priv. klst. f. Slesv.-Holst. 1706—23. †313, 1414 (1709), 1618 (1711), †739, 1433 (1717), †493, 1517 (1723); 2922.

Baldzer, se Melchior, Baltzer.

Benninck, Matthias, rådsstøber i Lübeck 1560—ca. 1608. †2242 (1598); 2922.

Benninck, Reinhold, Lübeck, 1600—1617, rådsstøber 1602—12. †535 (1601), 1349 (1607); 2922.

Beseler, Barthold Christian, Rendsborg, priv. klst. f. Slesv.-Holst. 1809—21. †760 (1812).

Beseler, Barthold Jonas den ældre,

Rendsborg, priv. klst. f. Holst. 1757—88, f. Slesv. 1760—88. †2324 (1762). †1192 (1769), 1714 (1774), †1380 (1776), †1123 (1777), †1162 (1779), 1414 (1781), 1655 (1784), 1932 (1785), †701 (1788); 2923 (1757).

Beseler, Barthold, Jonas den yngre, Rendsborg, priv. klst. f. Slesv.-Holst. 1789—1809. †2242 (1795), †842 (1806).

Beseler, Jacob Friedrich, Rendsborg, priv. klst. f. Slesv.-Holst. 1821—71. 1277 (1825), 1777 (1826), 1800 (1827), 2242 (1829), †1215 (1833), †2536 (1836), 1433 (1837), 1256, †1995 (to: 1840), †2243 (1841), †760 (1842), 1887 (to: 1847), †1581 (1854), †1518, 1800 (1865), †638 (1867), 392 (1868), †2378 (1869), 2559 (to: 1870); 2924.

Bieber, Johann Andr., Hamborg, 1722—63. 1581 (1752).

Bochumer Verein Gussstahlfabrik, Westfalen. 1995 (tre: 1871), 516, 883 (to: 1873), 2616 (1876), 638 (1877), †1148 (1880), 1602 (to: 1882), 842 (1887), 1468 (1889), 1192 (1890), 612, 1043 (1897); 2924.

Bodemann, Berent, Lübeck, ca. 1579—1624, rådsstøber 1614—24. †1733 (1615), †344 (1619); 2922.

Bonstede, Hans (Uldall 78), 791 (1411); 2920.

Borchardt Gelgiesser (Borchart Jensen Quellichmeyer), kgl. stykkestøber i Kbh. 1585—1613. 1202 (1611); 2922.

Brant, se: Melchior, Peter Brant.

Claussen, Asmus 2922 (1653).

Damme, Hans van, Hamborg, 1568ff. 1212 (1582), †1147 (1589).

Dibler, Michel, Flensborg, 1558—93. †2559 (1560), †360 (1561), †2643 (1562), 1043, 1760, 2603 (1566), 806 (1571), †884, †1550 (1574), 1826 (1582), 591, 1364, †1708 (1590), †1468 (1592).

Engel, L., Nykøbing Falster (urmager) †392, 1280 (1845), 157 (1846), 666 (1847).

Fuchs, Felix, kgl. stykkestøber i Kbh. o. 1626—37. †157 (to: 1637); 2922.

Gamel, Victor, Frederiksværk, 1840—46. †536, †571* (1840).

Gamst, H. C., Kbh., 1783—1803. 432 (1790), †284, 493 (1791); 2924.

Gamst, H. og H. C. Lunds efterfølgere, Kbh., 1854—72. †313, †344 (1855), 739 (1858).

Hanssen, Peter, Flensborg (Uldall 221), 1462 (?)—1512. 1397 (1475), 373 (1476), 142* (font: 1485), 465* (font: 1491); 2920f.

Henriksen, Olaf (Kegge), (Uldall 35f. og 60 ff.), 1350—1400. 2583*; 2920.

Hermann, mester, Holland (Uldall 193 f.) 1732 (1490).

Holtzmann, Johan Barthold, kgl. stykkestøber i Kbh. 1725—57. †2559 (1752); 2922.

Iversen, Haderslev (urmager) †666 (1847).

Jasper (Uldall 94f.), 1450—1500. 1292.

Jepsen, Hans, †2418 (to: 1623), †2604 (o. 1625), 2650; 2923.

Johannesen, J. H., Kasmosedam (urmager) †2324 (1859).

Jurgunsun, Olug (Uldall 74), o. 1400. 1292.

Kegge, se: Henriksen, Olaf.

Kiehlstrøm, Magnus Friedrich, Flensborg, 1799ff., priv. klst. f. Slesv.-Holst. 1805ff. †2379.

Kleimann, Arend, Lübeck, 1663/66—93. †2351 (1673), 2922f..

Kleimann, Conrad, Lübeck, 1698—1754. 1931 (1698), 2418 (1706), †2559 (1708).

Kleimann, Cordt, Lübeck, 1623—63/66. 1707 (1623).

Kort (Uldall 170). 726 (1437).

Kramp, Jones 2021 (1595).

Kriesche, Johann David, priv. klst. f. Slesv.-Holst. 1763—71 i Eckernførde, rådsstøber i Lübeck 1771—90. 2104, †2105 (1763), †1887 (1766), 2169 (to: 1767), †157, †230, †392 (1770), †2219 (1771), †1903, †1995 (1774), †2193 (1777), †2219 (1782), 359, 1640 (1783); 2922.

Landré, Johann Georg Wilhelm, rådsstøber i Lübeck 1790—1818. 1564 (1790), †2583 (1793); 2922.

Lucas, Melchior (Brant) el. Melchior Grapengeter, Husum, 1584—1622. †1237 (1594), †2105 (1597), 2082* (font: 1600), 2350 (1609), †2378 (1610), 1706 (1613), 2192 (1620); 2921.

Løw, B. & søn, Kbh., 1872ff. 823 (1919).

Maschmann, J., Frederiksværk 312 (1838).

Meier, Bertolt (Uldall 298f.) 1960 (1472).

Meilstrup, P. P. den yngre, Randers, 1826—64. 666 (1852), 904 (1855).

Melchiors, Baltzer, f. i Husum 1612, 1634—61 i Flensborg. †1380 (to: 1634), 1326 (1642), 535 (1647), †2324 (1648), 2506 (1652), †639 (1653), 1861 (1654), 2280 (1655), †2243 (1656); 2922.

Melchiors, Lucas, o. 1620. 1454 (1621).

Melchiors, Peter (Brant), Husum, 1605—53. 2396, †2396 (1615), †2039 (1616), 1454 (1621), 2280 (1623), †2324 (1625), †1517 (1630), 2260 (1632), †2646 (1633), 2604 (1639), 2536 (1640), †2324 (1643); 2921f.

Melchiors, Rudolph, ca. 1669—1700. †2438 (1669); 2922.

Mervelt, Gerhardt van, Flensborg 1539—58. 344* (1547), 2478 (1554); 2921.

Ohlsson, H., Lübeck. 701 (1900), 1777 (1901).

Ohlsson, M. & O., Lübeck. 578 (1907), 1397 (1909 f.), †231 (to: 1912), 563, 1215 (1913), 2039 (1914), 1292 (1919), 571 (to: 1929).

Ohlsson, O., Hamborg. †2438 (1880).

Otto, Gebr., Hemelingen ved Bremen 1874 ff. †1708 (1908).

Pag, Matz, Haderslev, †313 (o. 1808).

Planer, Adam, Lübeck, 1725—72. †2438 (1747).

Quellichmeyer, Borchart Jensen, se: Borchardt Gelgiesser.

Radier, Johann Jakob, d. 1879, og sønner, Karl og Fritz, Hildesheim, †2378 (to: 1882), 2105 (1883), 2536 (1884), 2437 (1887), †2438 (1888), 2219 (to: 1890), 774 (1894); 2924.

Schilling, Frantz, Apolda, se: Ulrich, Carl Friedrich.

Seest, Peter, Amsterdam. 157.

Smithske jernstøberier, Ålborg, 157, 284, 312, 344, 535, 760, 1147, 1237, 1550, 1581, 1618, 1800, 2105 (to), 2193, 2242, 2262, 2323 (to), 2378, 2438, 2536, 2583 (1920), 1707, 1887, 2396 (1921), 626 (1924), 1123 (to: 1925), 612, 2378 (1946), 806 (1950), 1020 (1957), 230, 1380, 1903; 2924.

Strahlborn, Laurenz, rådsstøber i Lübeck 1714—50. 986 (1722); 2922.

Troschell, M. C. 2923.

Ulrich, Carl Friedrich, (Frantz Schillings klokkestøberi) Apolda, Thüringen, 1878ff. †1238 (1889), †1148 (to: 1902), †2324 (to: 1904).

Ulrich, Gebr., Laucha an der Unstrut, 1814 (1894).

Werner, Th., Kleinwelka, Sachsen, 249 (to: 1894).

Westfal, Michel, Rostock, 1590—1649. †2583 (1597), 2418 (1623).

Violo, Claus, også Claude Voillard eller Stephan Vollo (Wollou, Voillo), †842 (1642); 2923.

Weule, J. F., Bockenem (se også: urmager) †157 (1897).

Ukendt støber: Uldall segl nr. 77: 1326 (1333).

Kollektbækkener. Af messing: 343, † 1861.

— Af tin: 1180 (1848), stemplet C M (form. tysk, lybsk? arbejde).

Korafslutning, tresidet. *Middelalderlige*: 83, †1866, †2062? — *Efter 1550*: 943 (1591), (†) 1686 (1641), 2334 (1888—90).

Korbuekrucifikser, se krucifikser.

Korforlængelser. *For 1300*: 868, 890, 1298, 1371, 1542, 1586, 1738, 1784. — *1300—1550*: 303, 333, 441, 451, (†) 476?, 614 (?), 632, 732, 795, 1339, 1765, 2230, 2249, 2359, 2627, 2633. — *Efter 1550*: 2490 (1560'erne?), 2269 (1582), 2206 (1586), (†) 1686 (1641), 2176 (1687?—1700), 1389 (form. 1715), 1156 (1743), 1686 (1758). — *Andre korombygninger. Før 1300*: 644, 1028. — *O. 1500*: 1971. — *Oversigt*: p. 2712.

Korgitre. *1600'rne*: (†) 2088 (1602), 144* (o. 1625), †2342 ? (nævnt 1645), 1313* (1653), 2392 (1691), †2416? (1699). — *1700'rne*: †386 (nævnt 1775), †2500? (1792). — †725. — *Mester*: Hans snedker 1313* (1653). — *Oversigt*: p. 2890.

Korkåber. †142 (fem), †960.

Korsarme. *Efter 1550*: 1421 (1626), †2177 (1686), 1422 (1700—01), 1506 (1734), 1422 (1750), 2490 (1762), 2177 (1785), 522 (1789), 2521 (1797—98). — *Oversigt*: p. 2728.

Korskirker. *Oprindelige*: 58, 1052, 1675 ff.

— *Ved tilbygning af to kapeller før 1550:* 363, 378, 1029, 1785, 2298. — *Efter 1550:* †1250 (1716—18), 1250 (1864), 2444 (1741 og 1867), 734 (1858—59), 633 (1900—01).

Kragbånd. På apsis-, kor- og tårnbuer, døre, samt hvælvpiller. *Før 1300.* Retkantet: 1154, 1908, 2206, 2289, 2290. Skråkantet: 302, 404, 553, 692, 1136?, 1282, 1338, 1570 (?), 1586, 1682, 1846. Hulkantet: 644, 766, 890, 1185, 1196, 1207, 1473, 1570 (?), 1765, 2249. Med kvart-rundstav: 332, 910, 1170, 1207, 1220, 1266 (?), 1526, 1784, 868 (dobbel). Med een eller flere halv-rundstave: 1027, 1073f., 1185 (?), 1556. Karnisprofileret: 260, 1461 (?). Attisk-profileret: 350, 503, 504, 720, 744, 745, 746, 815, 867, 1248, 1856. Andet profil: 350*, 745*, 830. Ukendt form: 850, 1388, 1404, 1444. — *O. 1300—1550:* 289, 1170, 2228, 2297, 2590. — *O. 1550—1600:* 946 (1591—92), 2068*, 2069*, 2070* (1595—1600), 1155. — Se endvidere profiltegninger p. 257, 1132, 1716. — *Oversigt:* p. 2681.

Kristentøj (dåbstøj). †532, †682, 697, †837, †879, †1561, †1813, †1825, †1839, †1883, †1900, †1941, 1957, †1988, †2019, 2086* (to), †2086 (tre), †2216, †2238, †2277, †2316, †2392.

Krucifikser. Træ- og metalarbejder. *Krucifikser, større, over o. 65 cm* (korbuekrucifikser). *Tidliggotiske, 1300:* 308*, (†) 323*, 340*, 466*, 561*, 607* (med sidefigurer), 752*, 769*, 900*, 1038* (med sidefigurer), 1201, 1513*, 1535* (sidefigurer), 1651* (korset), 1900*, 1957*, 2216, 2277* (med sidefigurer), 2316*, 2342* (med sidefigurer), 2599*. — *Højgotiske, o. 1300—o. 1400:* 133* (sjællandsk), 802*, 960, 1118, 1145, 1345, †1394, 1427*, 1451*, 1466*, 1534*, 1535*, 1728*, 2256*, 2371* (med sidefigurer), 2470*. — *1400—50:* 134* (sidefigurer), 514*, 661, 697*, 856* (med sidefigurer), 879*, 1161*, 1548 (sidefigurer). — *Sengotiske, 1450—1500:* 386*, 467* (sidefigur), 489*, 578, 682* (med sidefigurer), 711*, 788*, 916, 1190, 1213, 1232* (med sidefigurer), 1254*, 1360*, 1478*, 1493*, 1514, 1579* (sidefigurer),

1651*, 1729* (med sidefigurer), 1941, 1956, 2019*, 2416*, 2449*, 2470* (korstræ), 2531*. *1500—50:* 356* (med sidefigurer), 532* (med sidefigurer), 570*, 820*, 901* (sidefigurer), 960, 1287, 1559*, 1636* (med sidefigurer), 1759* (med sidefigurer), 1775 (med sidefigurer), 1859*, 1884* (med sidefigurer), 1958* (med sidefigurer), 1988* (med sidefigurer), 2086*, 2187, 2392*, 2434* (med sidefigurer), 2470* (sidefigurer), 2500*, 2599 (korstræ). — *Eftermiddelalderlige:* 144*, 268*, 328*, 548, 725, 1596, 1839, 1850, 1913, 1926, 2393*, 2555 (to). Af marmor: 266, 2238*. Af støbejern: 753, 1984. — *Mestre:* Hans Ebbesen †2555, Jes Lind 2555.

Krucifikser, mindre, under o. 65 cm (alter-, alterskabs-, kiste- og processionskrucifikser). *Højgotiske, o. 1300—o. 1400:* 216* (?), 386*, 803*, 1039, †1190, †1984, 2554*. *1400—50:* 660*, 899*, 960*, 1201, 1759, 1796. — *Sengotiske, o. 1450—1500:* 837*, 916*, 1394, 1492*, 1548*, 1615*, †1728, 1728*, 1939, 2254*, 2497*. *1500—50:* 468*, 1040, 2600*. — *Eftermiddelalderlige.* Af metal: 139, †195, 961, 1278, 1926, 2152, 2154, 2214, 2598, 2607. Af sandsten: 2222 (to). Af træ: †738, 1272, 2166, †2392. Af ukendt materiale: †192, 2194. — *Mester:* Chr. Rud. Ebeling 2166. *Oversigt:* p. 2797, 2800 ff., 2823, 2888, 2890.

Rjælke til korbuekrucifiks 1452 (1599) af snedker Kresten Hansen.

Låsetøj. *Gotisk:* 1104, 1146, 1453, 1760, 2476?. — *Middelalderligt:* 686*, 754, 1364, 1681?. — *1550—1600:* 154, 1318, 2144. — *1600'rne:* 190, 755, 882, 1236, 1431, 2373, 2602. — *1700'rne:* 342, 860, 919, 920, 979, 1453, 1600, 1852, 2280, 2476, 2603. — 1348, 1431, 2320. — *Mestre,* se: smede.

Langhuse, se: østforlængelser.

Lektorier. †144, †264*.

Ligbårer. *1600'rne:* 1601 (1656), 984, 1043 (1696); 1043*, 1180. — *1700'rne:* 1123 (1705), 1348 (1707?), 1433 (1713), 2280 (1739), 1826 (1751), 985 (1772), 1433 (1774); 571, 666, 1517, 1842. — *1800'rne:* 1380, 1842, 2603. — *Uvis alder:* 1349, 1397

(to), 1454, †1706, 2350, †2559 (to). - *Mestre*, se: snedkere. *Oversigt*: p. 2884.

Ligkisteplader og -beslag. 1600—50. Sølv: 2150, 2151 (to). Forgyldt kobber: †1384 (?). — 1650—1700: Sølv: 2152 (to), 2196. Tin: 188 (to). Messing: 188, 2195, 2196 (forsølvet), 2606. Kobberfolie: †192, †193 (to). Ubestemmeligt materiale: 1015, 2152, 2153. — 1700—50. Sølv: 2154. Bly: †192 (to), †1887. Messing: 2154, 2197 (to, den ene forsølvet). Kobber: 188, †193, †194. Ubestemmeligt materiale: 1015, 2153, 2154 (tre). — 1750—1800. Sølv: 2156 (tre), 2157 (to), 2158 (tre). Tin: 186, †194, 195, 2155 (to). Bly: 1961. Messing: 186, 1887, 2198 (forsølvet). Ubestemmeligt materiale: 1015 (tolv), 2154, 2155. — *Efter 1800*. Sølv: 2155 (fire), 2156, 2157 (to), 2158 (to). Tin: †194 (to). Bronze: 2222. Ubestemmeligt materiale: 1016 (to). — *Mestre*, se: guldsmede.

Ligkister (sml. sarkofager, ligkisteplader og -beslag). 1500'rne: 2150. — 1600—50: 2150 (to), 2151 (fire), 2152, 2194 (to), 2195 (to). — 1650—1700: †191 (tre), †192, †193 (to), †195 (to), †2002 (to), 2152 (tre), 2153, 2195, 2196* (tre), 2606. — 1700—50: †192 (tre), †193, †194, †2002 (to), 2153, 2154* (fire), 2197 (to), 2607. — 1750—1800: †194, 1961, 1962 (to), 2154, 2155 (tre), 2156 (tre), 2157 (to), 2158 (tre), 2197. - 1800'rne: †194 (to), 2155 (fire), 2156, 2157 (to), 2158 (to), 2222 (to). — *Uvis alder*: †194, 1332 (tre), 1962, †2002 (tre), 2151 (tre), 2152 (fire), 2155.

Ligskovle el. spader. 1914, 2396 (1700'rne), 2559.

Ligvogne. †1706, 1842, 1994.

Litografer.

Arltdt, C. W., 2249 (1849), 2226 (1850), 1687.

Brüch, O. v., 1687.

Jensen, H. N. A. 2268 (o. 1830).

Lofter. *Romanske bjælker*: passim. — *Romanske*, med brædder over bjælkerne: †1220, 1526, 1608; med brædder under

bjælkerne: †303, †1170, †1873, †2290. *Daterede*, med gesimsbrædt: 2362 (1770), 2334 (1787); delt af profillister: 1139 (1744), 1355 (1754), 1156 (1798); med billedskærerarbejde: 522* (1675). *Med stukdekoration*: 2132* (1568—70), 1922* (o. 1698), 2208 (1750), 2164* (1770—76). — *Oversigt*: p. 2698, 2785.

Loftsmalerier. På lofter med synlige bjælker; ranker, blade, frugter og andet: 1630* (o. 1625), †1301 (1630), 1630 (1653?), 852 (1600'rne), 852, 2629 (1729), 2210 (1733), 1223 (1736, evt. 1743), 1268* (1747), 1197 (1754), 1156 (1772?), 2549 (1774—75); personer (syndefald, dyder, etc.): 1630* (o. 1625). På underlofter; ranker, blade, frugter og andet: 2623 (o. 1625?), 1139 (1774), 318 (1783), 1156 (1803), 1186 (1845); personer (syndefald, dyder etc.): †1301 (1737), 1284* (1747), 2335 (1762), †2271 (efter 1782). Olie på lærred: 1931 (o. 1698). *Mestre*, se: malere og stukkatører. — *Oversigt*: p. 2699.

Lysearme. 2104 (1600, 1601 og to: o. 1600), 984 (to: 1600—50), 984 (1664), 984 (1700'rne), 822* (af smedejern).

Lyseholdere. 1618, 1882, 2147.

Lysekroner. 1550—ca. 1600. 1594: 982*; 229, 920*, 1256, 1432*, 1564, 2103. - 1600'rne: 156 (to: 1605), 982 (1622), †2103 (1634), 2603 (1642), 982 (1650), 984 (1651), 2104 (1653), 984 (1654), 156 (1655), 2192 (1695); 229*, 862, 904, 1277, 1432, 1903, 2323*. — *Skænket 1700'rne*: 1704 (1709), 1705 (1723), 1705* (1725), 1236 (1736), 1364 (1738), 1537 (1749), 2376 (1767), 1468 (1786); *udat.*: 1432, 1705, 1930 (to), 2192. — *Nyere*: 1960. — *Af smedejern*: †230, 248*, 251. — *Af krystal*: 2039. — *Af træ*: 2505. — *Oversigt*: p. 2926.

Lyseskjolde. 2380 (1845), 2380, 2584 (1847), 2380 (1857), 2219 (1858), 2584 (1862), 1708.

Lyseslukker. *Af jern*: 308 (1700'rne).

Magistratstole. 1592: 972*. — *Nævnt* 1725: †2090.

Malere og stafferere.

A. I. 1632 (1762?).

AN 1162 (1626), 1531?

Adolphsen, Th., Hejsager 2618 (1953).

Ambrosius †2321 (1586), 2305* (1587); 2752.

Andersen, H. Kn., Flensborg 1849 (1761).

Andersen, Nicolai, Niehuus 2036* (1880), 2038 (1888), 2030 (1890'erne).

Andersen, Peter Kristian 1251, 1262 (1932), 2200 (1933), 786, 792 (1935), 486, 489, 524, 525 (1937), 677 (1938), 770, 914 (1939), 1268 (1939—41), 393, 1464 (1940), 158 (1940—50), 529, 534, 1655, 1723 (1941), 952 (1941—45), 1285, 1896 (1942), 1342, (1942—44), 1821 (1942ff.), 310 (1943), 1630f. (1943—45), 798, 803f., 1186, 2123 (1944), 144, 147, 368, 371, 1228 (1945), 680, 1173 (1947), 683ff., 1475 (1948), 509, 514 (1949), 272, 1490 (1950), 1612, 2337 (1951), 154, 852 (1952), 1425 (1953), 656f. 834, 2639, (1954), 1032, 1508f., 1980, 2022, 2625 (1956), 1447, 2619 (1957), 2212, 2616 (1958), 2217, 2629 (1959), 2642 (1960), 2628 (1961).

Andreas, Haderslev 514 (1647).

Andres 139 (1652).

Andresen, M. J., Frørup 353 (1908).

Ayerschöttel, Johan, Husum †2031 (1670), 1008* (1695); 2912.

Bader, A. D. 1020 (1889).

Balsgaard, Carl 2596.

Bauer, E. 2349.

Becker, Fr. P., Hovslund 1776 (1949).

Becker, Heinrich, Hovslund 2619 (1957 ?).

Benjamin 139 (1682).

Bertram, mester 2803, 2808.

Bjarnhof, Steen 1097 (1950'erne); 2895.

Bjerring, Carl 2596 (1955), 2580 (1960).

Bluhme, Mathias, Egen 2371, 2372, 2528 (1746), 2531, †2537 (1749), 2361 (1752?), †2370 (1757), †2523 (1759), 2494 (1760), 2490 (1762?).

Breckling, Hinrich Sønnigt, Haderslev 855* (1718).

Brockmann, Johan Henrik, Åbenrå 1224, 1228 (1743), 896*, †897, 902 (1746), 1654 (1747), †1704 (1750), 658, 661, †665, 666 (1751), 1979 (1769), 2699.

Brodersen, B. 952 (1867).

C. S. T. 2346?

Carl, Benjamin von †770 (1692).

Carstensen, H. Haderslev 1924 (1935).

Christen †237 (1625).

Christen 148 (1738).

Clausen, Ullerup 2309 (1855).

Clausen, Fr. 2212 (1905).

Clausen, R. 1905 (1868), 1858 (1896).

Colp, Johan Conrad, Løgumkloster 1613 (1759 el. 1780), 881 (1768), †1507 (1772), 1490, 1494 (1775), 914 (1777, »maleren fra Kloster«).

Conradi, Johan Christian 2583* (1772); 2912.

Dahl, E., Haderslev 546 (1885).

Dannemand, Peter Hansen, Ulkebøl †2346 (1749).

Davidson, Hans, kontrafejer i Haag 2906 note 1 (1641).

Detlefsen, Sønnike, Tønder †950 (1686), 956* (1689), 1319 (1691), 1317 (1692), 1317, 1320 (1693), 1308 (o. 1700), 952 (1702), 954 (1705); 2884, 2912.

Dorschæus, Åbenrå 1224, 1228, 1234 (1736), 2699.

Dorph, Anton 281 (1863); 2913.

Dreyer, Margrethe 1245 (o. 1920).

Dørbandt 1592 (1856).

E. V. 1794? (1864).

Ebbesen, Hans, Svenstrup (se også: snedkere og stenhuggere) 2368* (1738), 2575 (1745), 2558 (1748), 2552 (1752), 2556 (1760), 2557 (1772).

Ebbesen, Peter †2537 (1755), 2531* (1770'erne), 2580 (1771), 2575 (1772), 2549, 2557 (1774), 2528, 2534 (1775), 2556 (1776), 2528, 2530, 2531, 2532 (1777), 2575, 2580 (1778), 2699.

Eckersberg, Christoffer Wilhelm 2572 (1831), 2278 og 2649 (1832), 2888, 2912.

Eckersberg, Henrik Vilhelm (fader til C. W.) (se også: snedkere) 2260 (1806), 2912.

Eibe, C., Hamburg 1704 (1867).

Enum II, Johan von, Flensborg (Jan, Hans, Hans maler) 992* (1609), 1988 (1610), 1986, 1988, 1992, 1996 (1614), 1980, 2752, 2866, 2876, 2903, 2905.

Enum III, Johan von, Flensborg, 2905.

Eyck, van, brødrene 2893, 2902.

Fabricius, Johannes, Sønderborg †2219 (1609).

- Feddersen, C. C. 1043 (1930).
 Feddersen, H. P. 982 (1890), 982 (1910—14).
 Ferslev, F. N. 838* (1857), 873 (1862).
 Ferslev, N. L. 1457 (1937).
 Fich..., A. E. 2477 (1813).
 Fischer, Kjartan, Kbh. 2318 (1924—27), 2308 (1927).
 »Flensborgværkstedet« 2748.
 Floris, Frans 2133* (o. 1560), 2903.
 Forchhammer, Sigurd 2596 (1955).
 Fritz, Sønderborg †2100 (1606).
 H. E. 1938 (1874).
 H. L. 2364.
 Hagedorn, Skærbæk 1146 (1890); 2913.
 Hagenstedt, se: Hegerstedt.
 Haldtmann, Linnich, se: Oidtmann.
 Hampke, Hans, Slesvig 1334 (1898), 1143 (1900), 1695* (1901), 281 (1904), 2448 2491, 2500 (1907), 430 (1914), 1701.
 Hans maler, Flensborg, se: Enum, Johan von.
 Hans, (Sønderborg) †2074 (1627).
 Hans, Sønderborg †2319 (1650).
 Hansen, Anders 826 (1705—14).
 Hansen, Andreas, Fardrup 1229 (1855).
 Hansen, Gunnar 2596 (1955).
 Hansen, Heinrich †1 152 (1856), 1172 (1858), 1743; 2913.
 Hansen, I., Ribe 822 (1853).
 Hansen, Jacob, Broager 2312* (o. 1727).
 Hansen, Lars 826 (1705—14).
 Hansen, Lorentz †950 (1797).
 Hansen, Nicolai, Tønder (?) 1378 (1712), 1268, 1270 (1716).
 Hansen, P. 2112* (1654), 2380 (1689), 2909.
 Hansen, Wilhelm, Kiel 1145 (1899).
 Hansse, Nicolay 840 (1726).
 Hartmeyer, J. G., Åbenrå 272 (1818).
 Hartwig, C., Haderslev 578 (1903), †336 (1908), †544 (1910), 229 (1911), 229 (to), 617 (1912), 528, 723 (1913).
 Hauser, prof., Berlin 1759* (1907).
 Hegerstedt, E. I., Sønderborg 2190, 2200 (1749), 2350 (1766), †2335, 2348*; 2912.
 Helleløse, C. A. 474 (1943), 561 (1953).
 Hellvik, Olaf 2641 (1960).
 Hennings, Joh. 1145 (1899).
 Henningsen, H. 1954 (1840?).
 Henricksen, H. C., 1434 (1839).
 Herdahl, Jonas 2575, 2580, 2582 (1760), 2528, 2532 (1771), 2431 (1772), 2432, 2436, 2437 (1773), 2549, 2552, 2556 (1774), 2192 (1779), 2699.
 Hintz, Adde, Haderslev 528 (1767).
 Hintze, Christian, Haderslev 636 (1724).
 Holm, Johs., Haderslev 798, 818 (1715).
 Holm, T. J. 758 (1884).
 Hüttmann, 2349 (1775).
 Häger, C., Haderslev 562 (1821), 492 (1827), 588, 590 (1828), 392 (1829), 495* (1835).
 IR 1602 (1621).
 Iwert? 2899.
 »Jacob N. I. 36 (el. 56?)« 1632.
 Jacobsen, I. H. 2448* (1719), 2912.
 Jacobsen, Siewert 528 (1767).
 Jagenteuffel, Otto 1713? (1642).
 Jansen, Heinrich, Flensborg 2110* (1650), 2880 note 6, 2882, 2907.
 Jens, Skærbæk 1268 (1746).
 Jensen, B. Abildgaard 1828 (1952).
 Jensen, C. A., Flensborg 2439 (1862).
 Jensen, Einar V. 895f., 1631 (1943), 2626 (1961), 2634.
 Jensen, Hans Christian, Waldemarstoft 2040 (1851).
 Jensen, Harald 710 (1880).
 Jensen, J. C. 1574 (1927).
 Jensen, Karl 982 (1923).
 Jensen, Lars (Lass) og søn, Skærbæk 1252* (1735), 1516 (1750—53), 1509 (1752), †1146 (1757), 1447 (1764—72), 1145 (1767), 1358 (1769), 1362, 1363 (1770), †1356, 1360 (1771).
 Jensen, Lorentz Peter, Rødding 790 (1858).
 Jensen, Peder, Drengsted 1145 (1767).
 Jensen, Povl 387 (1929).
 Jensen, Wilhelm, Garding 1145 (1899), 960 (1902), 1268 (1903), 1038 (1904), 1032 (1906), 680, 683 (1909), 1268 (1910), 324, 854, 1188 (1911), 1559, 1564, 2449 (1914), 1346 (1918—22), 1341 (1922); 2899.
 Jessen, Flensborg 1953 (1840).
 Jessen, Langetved 726 (1844).
 Jessen 694, 2621 (1855).
 Jessen, C. L. 1105 (1885).
 Jessen, Jacob, Haderslev †569 (1829).
 Jessen, Jes, Åbenrå 1825 (1766), 1812, 1814 (1775), 1840 (1778), 1822 (1780), 2236 (1784), 1797 (1785), 1789 (1785—87), 1797 (1787), 1896, 1899 (1790), 2412 (1791), 1800

(1796), 2430 (1798), 1103 (1799), 1510?, 2535 (1800), 382 (1803), 2273* (1804), 2020, 2912.

Jessen, Peter, Åbenrå (fader til Jes Jessen) 2212 (1736), 1794* (1738), 1691, 1695* (1758); 2912.

Johan, Åbenrå †1821 (1655), †1826 (1656).

Johannsen, J. 376 (1890).

Johnsen, H., Nordborg 2586 (1863).

Johnsson, I. 1828 (1952).

Jungnikels, H. C. 1386.

Jürgen 2556* (1688).

Jürgensen, J. 2190 (1843).

Jürgensen, N., Haderslev 312 (f907).

Jørgen 2373, 2374 (1691), 2534 (1694).

Jørgensen, Andreas, Hostrup 1344

(1777).

Jørgensen, Andreas, Roager 1510 (1800), 1156 (1803).

Jørgensen, Christian, Ragebøl †2212 (1842).

Jørgensen, Mogens 2633 (1961).

Jørgensen, Nis, Vejibøl 638 (1797).

Kidde 486* (1890).

Kield, Stepping, se: London, Kield.

Kier, L. Haderslev? †770, 774 (1876), 515 (1881), 356 (1886), †328 (1889), 609 (1890).

Kilian, Lucas 2095 (1646).

Kjær, H. A., Øster-Løgum 1777* (1854).

Knoph, Hans, Tønder 1119* (1728).

Koch, Hjerting 792 (1934).

Kornerup, Jacob 2284 (1862), 2211 (1896).

Krafft, David von (1655—1724) 2421, jfr. dog 2912.

Kristiansen, Georg N. 2626.

Krock, Hendrik 2912.

Krogh, Charlotte von, Haderslev 156 (1880—90).

Krollenkopf, Varnæs 1880 (1786), 2017*, 2901 f., 2912.

Kruse, Ole 156.

Kryzingbahr, Jacob, Tønder 834, 840 (1736).

Kræmer, C. H. 1434 (1839).

Küster, Carl, Sottrup †2321, 2322 (1740).

Laddey, Ernst, Kiel 1910 (1885).

Lars (Lass), Skærbæk, se: Jensen, Lars.

Larsen, Mogens 2133 (1955), 2197 (1957), 2123 (1958), 2245 (1959), 2023, 2075, 2123,

2309, 2528 (1960), 2647 (1961), 2552 (1962), 2618.

Larsen Stevns, Niels 1410 (1924); 2913.

Lassen, Jørgen 1202 (1790).

Lassen, L. †156 (1866).

Leptzow, Henning, Wismar 2794 (1421).

Leuen, Hinrich von †148 (1621), 2906.

Licht, C. 2341 (1787), 2346 (1789), 2412 (1791).

»Liljemesteren« 2749.

Lind, C. Th. 1425ff. (1839), 1214, 1216 (1854).

Lind, Egmont 1224 (1931), 2301 (1933), 1408, 2211 (1936), 1722 (1941), 2570 (1956), 2641 (1960), 2628 (1961), 2512 (1962).

London, Kield, Stepping 294, 296? (1750), 352* (1752).

Lorentzen, Jacob 942 (1797).

Lorenzen 678 (1857).

Lucas, Flensborg †1392 (1515), †1746; 2814.

Lund, F. C. 1910 (1856), 2125 (1867); 2913.

Lund, I. L. 750 (1841), 750 (1842).

Lund, Jens Martin, Flensborg 1982*, 2450 (1774); 2912.

Løbner, M. I. 657 (1844).

Mads, Sønderborg †2100 (1606).

Madsen, Hans Eylert, Haderslev 153 (1792).

Madsen, I., Hinderup 294, 297? (1930).

Madsen, Johan 266 (1926), 2615 (1927).

Madsen, Jørgen 2133 (1955).

Madsen, Ole, Hinderup 294, 297? (1930).

Magle, Christian 1020 (1955).

Magnussen, C. D., Haderslev 294 (1856).

Magnussen, Hans, Haderslev 548 (1889), 545 (1890), 366, 533 (1897), 562 (1907), 556 (1909), 820 (1910).

Martin, Jacob 2114 (1656), 2904f., 2908.

Matthiesen, Kettingkov 2430 (1882), 2436 (1884).

Matzen, Frida 307 (1864).

Mayer, P. 338 (1873).

Meidenbauer 982 (1892).

Melsen, Jens, Ribe 1236 (1666).

Memling, Hans 2848 (1484).

Meyer, N. 2335 (1762).

Munk, Harald, Holbæk 2030 (1926), 735 (1928), 602, 2528 (1930), 607 (1934), 608, 818, 820 (1935), 383 (1939), 599, 602 (1940), 612.

Mück, S. jun., Haderslev 389 (1895).

- Müller, Adam August 486 (1836).
 Müller, Benedictus, Husum 155 (1662).
 Muller, Jan 2159.
 Mølengraf, Jacob Adriansen van, født i Amsterdam, fra 1618 borger i Ribe 1514 (1618).
 Møller, C. P., Haderslev 723 (1846).
 Nadden, Hans Eylert, Haderslev 426, 430, 431 (1786).
 Nansen, Anders, Tønder 1288 (1774).
 Niels, P. (mul. ident. med Niels Petersen), 860 (1729), 2629.
 Nielsen, Bolderslev 1836 (1934).
 Nielsen, H. 1849 (1854).
 Nielsen, H., Hjerndrup 2616 (1955).
 Nielsen, Hans, Hamborg 1042 (1909).
 Nielsen, J. H., Rabsted 1590 (1921).
 Nielsen, Jens, Ribe 1236 (1700), 1232 (1702).
 Nielsen, Jens, Skærbæk 1139 (1707).
 Nissen 1848 (1896).
 Nissen, N. †1655 (1830).
 Nissen, Nicolai, Varnæs †2257 (1790), 2308, 2320 (1794), 2254 (1799), 2319*.
 Nissen, Peter, Kværns 1959 (1775).
 Nyrop, Ernestine 1380 (1920?), 651 (1923).
 Oetken, August 121 (1894—98).
 Oidtmann, D., Linnich 2635 (1898).
 Olbers 1301 (1884), 1334.
 Ovens, Jürgen 1934 (1675), 2631, 2910.
 Paulsen, Anina 708 (1902).
 Pedersen, Nils, Ballum (mul. ident. med Niels Petersen, se også: Niels P.) 1424 (1743).
 Pedersen, Stephan Viggo 735 (1928).
 Peter, se: Wulf, Peter.
 Peter Ly[ri]kt (?) 2180, 2303(1500—25); 2749.
 Petersen, A. M., Nordborg 2586 (1875).
 Petersen, Chr., Hagenberg 2563 (1914).
 Petersen, Erik, Viby 1754 (1936), 1742 (1941).
 Petersen, Friderich Willhelm, Flensborg 2308 (1717). 2912.
 Petersen, Hans, Sottrup 2240 (1788).
 Petersen, Hans, Skotsbol 2240 (1844).
 Petersen, Niels (mul. ident. med Nils Pedersen, Ballum, se også: Niels P.) 1425 (1753).
 Petersen, Poul 798 (1944).
 Petersen, Thorkild, Løgum 1848 (1761).
 Petersen, W., Augustenborg 2494 (1880).
 Petersen, Wulf, Sønderborg 2108*, 2146*, 2300 (1626), 2094 (1629), 2093 (1630), 2093 (1638), 2907f.
 Peterssen, Niss, Faxbøll †1851 (1694).
 Pfannschmidt, Berlin 2552 (1876).
 Poulsen, Chr., Sønderborg 2482 (1927), 2399 (1928).
 Pries, J. 2125 (1867).
 Raben, J., Sønderborg 2183 (1933), 2550.
 Rannje, Friedrich Karl Ferdinand 368 (1850).
 Rasemid(?), Dora Arnd, Kiel 2219(1905).
 Rasmussen, N. Rich, 2301 (1923).
 Reinholdt, B. 798 (1944).
 Richter, Benjamin, Åbenrå 685 (1750), 654, 656, 662 (1756), 677, 684? (1757), 1742, 1745, 1747 (1758), 1754, 1756 (1759), 461, 462, 463 (1768?), 460, 470 (1768), 601 (1769), 212 (1777), 466; 2912.
 Riggeisen, Jørgen 1180 (1812).
 Rode, Hermen 2792, 2808.
 Roed, Jørgen 576* (1858); 2913.
 Roland-Hansen, Knud 1789 (1943).
 Rolf, Emanuel, Jels 734 (1797).
 Rosenberg, G. 2038 (1829).
 Rosendahl, Matthias 153 (1792), 472 (1795), 170 (1800).
 Rosendahl, A. 306 (1852).
 Rothe, Eigil 2301 (1923).
 Rudolph, Christian, Tandslet 2436 (1791), 2416 (1795).
 Rojbæk, Ingolf 444, 445 (1952), 2617 (1956), 1848 (1957), 2620 (1957—60).
 S. M. V. 1794, 1799 (1864).
 Schack 2188, 2531 (1854).
 Scheel, B. 2376 (1888).
 Schelderup, Leis 1324.
 Schleisner, Chr. Andr., Kbh. 1036, 1559 (1862); 2913.
 Schmidt, Hans, Tønder 2106* (1621), 961* (1623ff); 2862, 2907 f., 2910.
 Schmiegelow, Pedro 1655.
 Schnittger, C. N., Slesvig 873 (1887), 1822 (1889).
 Schultz, Sønderborg (mul. ident. med nedenstående) 2183, 2186, 2191 (1725).
 Schultz, Jochim 1913 (1702), 1992 (1704).
 Schön, Erhard, Nürnberg 1142 (1514); 2846.
 Skovgaard, Hjalte (se også: snedkere) 225 (1952); 2753, 2913.

Skovgaard, Joakim 1020 (1919), 2646 (1922), 1223 (1931); 2913.

Skovgaard, Johan Thomas (se også: stenhuggere) 2217 (1905), 1223 (1931), 602* (1949); 2913.

Slott-Møller, Agnes 312, 2536 (1920).
Slott-Møller, Harald 2323.

Smidt, Mads Nissen, Åbenrå 1840(1793).

Springenberg, Rasmus Peder (Peter, Petersen) 1038, 1042, 1392, 1393, 1395 (1685).

Stadsholt, Tinglev 1647, 1655.

Steenholt, N. 790 (1935).

Steensen, Willum, Ribe 1158, 1161 (1677).

Steensgaard, Viktor 822 (1947, 1949), 2620 (1957ff.).

Stensler, Jes 536 (1789).

Stentzler, Johan, Haderslev 529* (1767), 367*, 588*? (1773); 2912.

Stevns, Niels Larsen, se: Larsen Stevns, Niels.

Stub (Stopp), Sønderborg (fynbo) †2212 (1793), 2527*, 2532 (1814), 2906.

Søndergaard, Ole 1610* (1922), 1356 (1924).

Sønnichsen (Sønniksen), Johannes 626? (1716), 1314* (1739).

Sønnichsen (Sønniksen), Sønnich (Sønnike) 1324?, †1303 (1740).

Sønnike, se: Detlefsen, Sønnike.

Sørensen, Aage 2617 (1960).

Termansen, Niels 1096 (1913), 1096 (1920), 2123 (1923), 752*, 1105 (1925), 1096, 1410* (1926), 1466 (1928), 1789 (1928—38), 2123 (1930).

Termansen, N. J. 534 (1931), 296, 1924 (1935), 2618 (1953), 2133 (1955), 835*, 2265 (1956), 2625 (1957), 2626 (1958), 2038 (1960), 1204.

Thomas, Haderslev 152 (1652).

Thomas, Tønder 1348 (1707?).

Thomas . . ernschwam, Haderslev 559 (1639).

Thomsen, Fr., Husum 1490* (1897).

Thomsen, Philip †2090 (1828).

Thomsen, Verner 2641, 2642 (1961).

Toft, C. L. 796 (1930).

Trier, Ernst, Vallekilde 2616 (1958), 2647 (1962).

Tønder, Carl, Tønder 2631 (1937), 1020 (1938), 1564 (1940).

Töta (?), Joh. Hinrich 1991 (1766).

V. G. K. 686 (1921—34).

W. M. 1794 (1862).

W. S. P. 2021.

Veen, Otto van (1556—1629) 1490.

Weide, F. W., Sønderborg 2240 (1852), 2212, 2217 (1854), 1889 (1858), 2439 (1862).

Werding 860 (1877).

Wette 2217, 2218 (1752).

Wilckens, August 1301 (1894—98), †1691 (1899), 1300 (o. 1906), 1224 (1907), 224f., 831 (1912), 1139, 2012 (1913), 426 (1915, 1918, 1919), 832; 2746 f.

Villard de Honnecourt 2791 (o. 1230).

Willom 1142 (o. 1682).

Willich, H. C., Århus 954*, 1008* (1695), 2911.

Windfeld, Anders Nielsen, Farup 876 (1763).

Witt, F. L. 2439 (1862).

Wolf, Fr. Clausen 2224 (1905).

Volquardsen, S. 1822.

Volquardsen, V. A. & sønner 1858 (1861), 1844 (1868).

Wulf, Peter, Sønderborg 1914 (1591), 2087*, 2089 (1600), 2100 (1606), 2217, 2278 (1614), 2907.

Kopier efter Joh. von Aachen 963, 1464, 2864, 2868. — Benoist Audran 2912. — Federico Earocci 272, 1930. — Bassano 1930. — Carl Bloch 708, 710. — Abraham Blommaert 994, 1930. — Peter Candid (Pieter de Witte) 138, 2146, 2790. — Caravaggio 2559. — Correggio 1510, 2430. — Lucas Cranach 563, 992, 1191, 1550, 1649, 2039; 2901. — Joh. Ditmer 978; 2902. — A. Dorph 1392, 1655. — Albrecht Dürer 1620, 1632, 1653, 1769, 1805, 1989, 2078, 2136; 2789, 2867f., 2870, 2900. — van Dyck 1925, 2396; 2827. — C. W. Eckersberg 1858, 2496. — Peter Flötner 2861. — Fra Bartholommeo 1910. — Gebhardt 1035. — Hendrick Goltzius 1400, 2862, 2869, 2902, 2906f. — Gutacker 1325. — Joris Hoefnagel 2854, 2868. — Johan Hörner 982. — Jacob Jordaens 2651. — Jean Jouvenet 266. — I. G. Koenig 2234. — Le Brun, Charles 2912. — Agostino Masucci 2596. — J. Matham 2906. — Merian 2146, 2880. — Joh. Müller 994. — Plockhorst 1490. — Paulus Pontius 1695. — Rembrandt 154, 272, 1930, 2110, 2309, 2907f. — N. J. Rolff-

sen 2236. — Rubens 988, 1229, 1376, 1398, 1532, 1695, 1954, 2421, 2827. — Egidius Sadeler 272, 2864, 2868. — Joh. Sadeler 138, 171, 990, 992, 996, 1346, 2146. — Raphael Sadeler 1410, 1934, 2785, 2900. — Christoph Schwartz 171, 1922. — Erhard Schön 1140, 2846. — Virgilius Solis 2862. — B. Spranger 2862. — Willem Swanenburg 2907. — Tintoretto 1925. — Antonie Wierix 2182. — Leonardo da Vinci 638, 723, 736, 1576. — Jacobus von Winge 992. — Pieter de Witte, se: Peter Candid. — Marten de Vos 954, 964, 978, 990, 996, 1346, 1376, 1410, 2182; 2900, 2902. — Joh. Vredemann de Vries 155. — Federigo Zucari 1922.

Malerier, se: altertavler, epitafier, fontegitre, loftsmalerier, løse malerier, monstransskabe, pengeblokke, pengetavler, prædikestole, pulpiturer, præstestole og stoleværk.

Malerier, løse. På træ. 1600'rne: 218* (to: 1602), 1432* (to: 1608), 1324* (1643—49), 2504*, 2505 (o. 1654?), 155* (1683), 981 (1695); 981 (tre), 1121, 2101*, 2102 (to). — 1700'rne: 1617 (kort efter 1701), 432 (1716), 1482 (1727), 1454 (1735), 2465* (1743); 981 (fire), 982, 1291 (fire), 1292 (to), 1324* (to), 1482, 1800 (to, det ene et riffelmaleri), 2094*, 2102* (fire), 2260* (riffelmaleri). — *Uvis alder*: 156, 1324. — På lærred. 1500'rne: 2146* (ant. før 1559), 2146* (1568—70). — 1600'rne: 154 (o. 1662), 1800* (to: o. 1685), 1931 (o. 1698); 1563 (to). — 1700'rne: 1497* (1706), 155 (1711), 638 (17237), 2582* (1772), 2349 (1775); 272, 312, 344, 1042 (to), 1215, 1564, 2038, 2102 (to), 2103*, 2348* (tre), 2375, 2396 (tre). — 1800'rne: 2535 (1800), 2477 (1813?), 272 (1818), 569, 2038 (1829), 1497 (1840), 1704 (1867), 982 (1890); 219, 638, 982 (to), 1454, 2349 (tre), 2376 (to), 2495, 2535 (to), 2596. — *Uvis alder*: †883, 982, 1255, †1914, 2242, 2349, †2396 (to), 2535*, 2552. På ukendt materiale: †2417 (1657).

Mestre, se: malere. — *Oversigt*: p. 2900, 2912.

Materiale- og ligbårehuse. †83 (1674), †2179 (1788), †2178 (1823), †1690 (1826). — †349, †940, †1690, †2072.

Messehageler. *Middelalderlige*: †142 (fire). — †2340 (1517), †2082 (1581), †1144 (1582). — 1600'rne: †2215 (1606), †1450 (1615), †2314 (1627), †2034 (1632), †1378 (1641), †1823 (1642), †1561 (1645), †1651 (1646), †623 (1651), †737 (1652), †1200 (1653), †532 (1655), †1231 (1662), †2186 (1665), †2469 (o. 1670), †384 (1672), †1956 (1679), †532 (1680), †1177, †1426 (1682), (†) 2082* (1600'ernes slutn.). — 1700'rne: †2433 (1700), †2554 (1711), †1450 (1714), †2370 (1715), †2186 (1716), †2448 (1719), †2392, †2530 (1722), †577, †637 (1727), †532 (1728), †2554 (1729), †428, †1212 (1735), †513 (1763), †2577 (1780), 2598* (1780 ?). — 1800'rne: †1451, †1513 (1841). — *Nævnt 1588—1600*: †238, †1312 (to), †1912. — *Nævnt 1600—50*: †1160 (to), 1359, †1378, 1512, †2314 (to), †2498. — *Nævnt 1650 1700*: †589, †1345, †1378, †1412 (to), †2082, †2237, †2255, †2276, †2370, †2392, †2469 (to). — *Nævnt 1700—50*: †1850, †1940, †2530. — *Nævnt 1750—1800*: †321, †446, †589, †623, †1200, †1253, †1272, †1412. *Nævnt efter 1850*: †1426, †2598. — *Uvis alder*: †1312, 1426. *Mester*: Hielm, Kbh. 1451.

Messe- eller korkklokker. *Middelalderlige*: 660*, 878*, 916*, 1043, 1177, 1189, 1360, 1478, 1634, 1758, 1838, 1859*, 1882* (med støbermærke), 1912, 1940*, 1944*, 2340, 2415. — 1212* (1582), 1312 (1650), 2437 (1740). — *Oversigt*: p. 2919.

Mindetavler (se også: epitafier).

1. Stenhuggerarbejder. 209* (1569). 1748 (1618). — 984 (1664). — 1700'rne: 1544 (1709), 1123 (1751), 616 (1765), 1801 (1778), 185 (1784); 2560. — 1800'rne: 1517 (1837), 1733 (1875); 884, 1124, 1708, 1826, 1827, 1916 (tre), 2451.

2. Træskærerarbejder. †2560 (o. 1562), 980 (1593). — 1600'rne: 1215 (1655), 971 (1663), 1852 (1694), 1236 (1699); 1348. — 1700'rne: 1211 (1731), 1215 (1735), 666 (1751), 1191 (1754), 2240 (1767), 1147 (1782), 701 (1790), 638, 2021 (1797); 1203, 2504. — 1800'rne: 726 (1844), 2241 (1869); 701, 727, 842, 1432, 2504. — *Uvis alder*: 1348.

3. Metalarbejder. 1044 (o. 1796). — 1044

(o. 1830), 1381 (1848). — *Uvist materiale*: †1325 (1642). — †1655 (1830). — 1350, †1655.

4. Oliemalet indskrift. 2039.

Monstranser. †2644 (1345), †1450 (o. 1588), †2414.

Munkestole. 1502—14: 1116*. — *Over-sigt*: p. 2853.

Murbehandling. *Munkesten*. Riffelhugne: 2288. Sortbrændte: 1554. Glaserede: 2404. — *Mørtel*, af ler: 889, 2489. Af skælkalk: 910, 1644, 1721. — *Fuld mur*: 64, 2640. — *Fuger*. *I tegl*, skråt indtrykket i den ene kant eller svagt ryggede: 1057, 1184 1218, 1527, 1739, 2062, 2292, 2403, 2517. Midtridsede: (†) 941, 1185, 1472, 1487, 1542, 1571, 1588, 1645, 2292. »Brændte«: 1266, 2206. *I kampesten*, med indtrykkede småsten: 672, 1740, 2568. Bredt udstrøgne: passim. — *Blank mur*: 401, 1168, 1972. Samme, med hvidtede detaljer: 1505, 1570, 1784, 2288. — *Mønstermurværk*. Af tegl, stående siksak: 66. Bæltemuring: 1588. *Puds og hvidtning som oprindelig murbe-handling*: 260, 316, 485, 1058, 1184, 1784, 1872, 2290, 2359 (?), 2403. — *Rødkalkning med hvidt afstregede fuger*: 851, † 1172, 1266, 2067. — *Oversigt*: p. 2658ff.

Murmestre.

Adam Thurmbauer 942 (1686).

Adamsen, Hjerting 792 (1935).

Adriansen, Adrian 2730 (1650).

Andersen, A. J., Haderslev (se også: snedkere) 329 (1889).

Brenneke, I. A. C. 568 (1854).

Byrting, Peter Christian, Kbh. 1262 (1716).

Bäutgen, Jørgen, Gråsten 2159 (1725).

Callesen, J. H. 1688 (1862).

Callesen, P. 1689 (1881).

Castella, Peter de (se også: arkitekter) 2462, 2591?, (1589); 2729f.

Christensen, Haderslev 280 (1862).

Christiansen, Poul 733 (1851).

Clausen, Anders 219 (1637).

Claussen, Andreas, Husum 108 (1632), 110 (1650); 2730.

Gudmoos 2490 (1857).

Hans murmand 831 (1752).

Hansen, Frans Peter, Tønder (se også: tømrere) 887 (1786).

Høffner, Jacob, Haderslev 485 (1790).

Jacobsen, Jacob (se også: tømrere) 536 (1789).

Jacobsen, Jürgen 1686 (1756); 2731.

Jacobsen, Lorentz, Åbenrå (se også: arkitekter og snedkere) 1686 (1756), 1820 (1761), 1978 (1765), 1991 (1766); 2731.

Jakobsen, Lauertz, Ribe 108 (1632); 2730.

Jensen, Hans 2126 (1867).

Jensen, Viggo 1457 (1937).

Jurgen Christian, Kolding (se også: arkitekter) 722 (1747).

Kagbøl, Hans Thomsen, Gesing 1262 (1716).

Kragh, Gregers 911 (1862).

Lorenzen, Peter 2159 (1729).

Matzen, Hans Christian, Nordborg 2519 (1780).

Moltzen, Jørgen Christian, Klipleve 1856 (1840).

Münster, Herman, Wismar (1456) 101.

Peter, se: Castella, Peter de.

Raben, Haderslev 633 (1873).

Schiøt, Nicolai Jochim, Nustrup †1507 (1772).

Seiffert, Johann Christian (se også: tømrere) 2519 (1780).

Sørensen, Ole 1334 (1691).

Thomsen, Las †2299 (1626).

Ulrich, Carl, Augustenborg, (se også: arkitekter) 2333 (1786); 2732.

Werner, Johan Fridrich, Eckernførde 241 (1777).

Vogensen, Jørgen (se også: arkitekter) 423 (1907).

Wolle 1314 (1694).

Se tillige arkitekter og entreprenører.

Musikinstrumenter. Pauker: 984 (1769).

- *Mester*: kobbersmed Johan Diedrich Jensen.

Møntfund. †576, 642, 671, 827, 865, 1502, 1553, 1864, 2204, 2617, 2619, 2633, 2640. — *Oversigt*: p. 2737.

Nøgler. *Gotiske*: 1760, 2476. — †1536 (1547). — 1886 (1723), 920 (1757), 904* (1764). — *Mestre*: L. V. Smej 920 (1757), smed L. P. 904* (1764).

Oblatæsker. *Af sølv. 1600'rne:* 1533 (1649), 2648* (skænket 1675), 2553* (1676); 140, 384*, 659, 2596. — *1700'rne:* 1823 (1704), 1230 (1706), 1286 (1707), 1020, 2184? (1708), 1983 (1712), 1697 (1714 og 1716), 1377 (1717), 681* (1726), 1426 (1733), 1478 (1737), 751* (1741?), 1110 (1743?), 1594 (1752), 957 (1758), 1634* (1763), 488 (1772), 2576 (1774), 2166 (1775), 2529 (1784), 384 [1755], 2034 (1796); 369*, 696, 818, 1036, 1200, 1272, 1311*, 1344, 1392, 1795, 1899, 1912, 1926, 1955, 2080, 2414, 2468, 2496. — *1800'rne:* 464 (1812), 2576* (1832), 836 (1844); 488, 959, 1176, 2552*. — *Uvis alder:* 140, 427, 464, †798, 1036, 1188, 1533, 2529. — *Af kobber:* 1393* (o. 1250). — *Af tin:* 1358 (1721), 1956. — *Af strå:* †1411 (nævnt 1807). — *Af træ:* 560, 959, 1881, 2468, 2597. — *Af porcelain:* †2468 (1842), 659, 1160 (1846), 268 (o. 1850), †2274 (1863), 1211 (1932), 856, 1272, 1758, 2414 (to), 2448. Bing og Grøndal: 546 (o. 1840).

Mestre, se: guldsmede og gørtlere. — *Oversigt:* p. 2914.

Orgelbyggere.

Andresen, Johs. P. og co., Ringkøbing 1277 (1942), 1396; 2638.

Angel, Jürgen Hinrichsen, Flensborg 2534 (1773—74), †2100 (1776), 976 (1784—88), †2240, †2259, 2582 (1786), 2347 (1787), †2218 (1790—91), †150, 2504 (1792), †472 (1795).

Angel †1122 (1798).

Angel, Nicolai Hinrichsen, Flensborg 976 (1809).

Beckerath, R. v., Hamborg 1323 (1954—56).

Berg, Christen, urmager, Løgumkloster †665 (1813).

Boreh, Søren, Tønder 250* (1774).

Brebus, Hans 2615 (1588).

Bruhn brødrene, Åbenrå 2534 (1956), 2581 (1958), 2626 (1960), 2395 2643 (1961), 2646.

Brustgrün, Flensborg †1886 (1830).

Busch, Johan Daniel fik fuldstændig koncession 1753, og faderen, Busch, Johan Dietrich, Itzehoe †2259, †2322 (1740), 976 (1741, 1750), †1042, †2218 (1752), 2347 (1754), 1323 (1757), †2240 (1761), †1122

(1765), 2347 (1768), 2168* (1773), †248 (1778).

Buschmann, B. G. J. og co., Hamborg †1467 (1903).

Carstensen, Peter, Viborg 150 (1652), 156.

Demant, Dalum mølle ved Odense †2101, 2348 (1852), 2504 (1856).

Friedrichsen, Johann, 975 (1685).

Frobenius, Th. og co., 1640 (1943), 973, 1467 (1946), 1562 (1948).

Furtwängler, Ph. og sønner, Elze, Hannover 150 (o. 1870), 1453 (1876), 2417, 2450, 2477 (1878), 1255 (1879).

Furtwängler og Hammer, Hannover †1202 (1909).

Färber, Johann 1731 (1877—78).

Gestendorff, Carl Friedrich 976 (1740).

Gregersen, J., Kbh. 1930 (1852).

Gundersen, Nis, 975 (1676).

Hansen, Duborg †2038 (1864).

Hansen, Emil, Flensborg 150 (1893), 686 (1894), †842 (1895), 1147 (1896).

Heide, Johan, Flensborg †2100 (1621), 974 (1630).

Jacobsen, Haderslev †516 (1846), 571 (1855).

Karstens, Lambert Daniel, Kbh. †2259 (1721), 976 (1741).

Krohn, Hillerød 447 (1952).

Lorentz, Johan 2615 (1640).

Lorentzen, Boy, Bredsted 976 (1750-erne), 1323 (1778), 976 (1790).

Mahn, Matthias, Buxtehude †1704 (1594), 973 (1596).

Marcussen og søn, Åbenrå, grundlagt af Jürgen Marcussen 1806, der samme år bosatte sig i Sottrup og 1811 fik koncession. 29. sept. 1825 indtrådte Andreas Reuter i firmaet, hvorved navnet Marcussen og Reuter blev til. 1847 døde Reuter, hvorefter Marcussens søn Jürgen Andreas kaldtes hjem til Åbenrå, og firmaet betegnes nu som Marcussen og søn. 1897 overtoges ledelsen af et oldebarn af firmaets grundlægger, Johannes Lassen Zachariasen. Efter hans død 1922 fortsatte sønnen Sybrand.

150 (1809), †392 (1811—12), †248 (1813), 976 (1816), 1323 (1817), 492 (1827), 2322 (1828), †431 (1834), †2259 (1837), †2437 (1838), 2240 (1844), 1799 (1845), 392

(1850), †2602 (1853), 2582 (1855), 2259 (1859), 2437 (1863), 248, 2374 (1865), 1600 (1869), †2395 (1870), 342 (1871), 373, 2534 (1872), 1550, 2191, 2558 (1873), 1944 (1875), 1655 (1876), 2020 (1877), 1886 (1878), 312, 1414 (1880), 447, 590, 1841 (1881), 535, 548, 578, 1517, 1993 (1882), 638 (1883), †1704 (1885), 359, 1861, 2582 (1886), 2346 (1888), †328 (1889), 562, 609, 882, 1580 (1890), 1960 (1891), 976, 1902, 2534 (1892), 665, 1348, 1826, †2101 (1893), 1042, 1814 (1894), 471, 2504 (1895), 774 (1896), †2259 (1897), †1617 (1898), 516 (1899), 1323, 1640 (1900'rne beg.), 1431, 1777 (1901), 270 (1905), 218, 297, 1290 (1906), †726, 2168 (1907), 2321 (1908), 1364 (1909), 1960, 1944 (1911), 230 (1912), 739 (1913), 1162 (1915), 626 (1916), 431 (1920), 1747, 1914 (1924), 1122, 2100 (1925), 977 (1927), 1537 (1930), 1852, 151 (1931), 822 (1932), 1236, 1497 (1936), 2602 (1937), 1747 (1941), 609, 2346 (1943), 1799 (1944), 2450 (1949), 150 (1950), 1617 (1951), 154, 686, 1826 (1952), 1202 (1953), 2038 (1954), 842, 1704 (1956), 2619 (1957), 2477 (1958), 2346, 2639 (1961), 1760, 2646.

Nicolaus †238 (1608).

Nielsen, Fr., Århus 2259 (1926).

Ohr, Johann Andreas, Gram 1323

(1828), †1562 (1830), †739, 806 (1834), †1640 (1845), †2218 (1852), †447, †1562 (1856), †626 (1860), 1497 (1864).

Oppenhagen, Hans Frederik, Rudkøbing †392 (1803), 270 (1819).

Ramus, Fr. H., Kbh. 1431 (1854), †1255 (1861).

Riesdorf, Anhalt †1162 (1896).

Schaffehardt, Hermann, Hamborg 1236 (1699), 976 (1704).

Schnitger, Arp, Hamborg 1335?.

Schreiber, Johann Matthias, Glückstadt †2100 (1757), †1704 (1760).

Starup, I. og søn, Kbh. 700 (1935).

Søborg orgelbyggeri (Hemmersham) 2534 (1956).

Thomin, Gatz. 1323 (1737).

Vent, Hans, Flensborg 1323, †1704 (1715), †2191 (1726).

Wernitz, Elias, Ærøskøbing 2347 (1689).

Wernitzsky, Johan Heinrich, Hamborg 975, †2322 (1685), 2347 (1689).

Wiese, Henrich, Kiel †2259 (1696), †2100 (1703), †2240 (1704).

Willers, Joachim, Soltwedel †2322 (1591), †2100 (1604).

Winter, Oldrich 975 (1671).

Worm, Amdie, Engum 1236 (1774), 1147 (1782).

Worm, Kolding 665 (1812), 758 (1830).

Zachariasen, A. C., Århus 1380 (1860), 2218 (1923), 2280 (1924), 862 (1952).

Zachariassen, Åbenrå, se: Marcussen og søn, Åbenrå.

Orgelfaçader. 1596: 973. — 1600'rne:

974* (1630), 974*, 1562*, (1635), 150* (1652), 1322* (1679), 1236, 1993 (1699); udat.: 1042*, 1930*, 2145*. — 1700'rne: 975* (1701), 2280 (1721), 2321 (1740), (†) 1042, 2218 (1752), (†) 1704* (1760), 2504 (1769), 2168* (1773), 250* (1774?), 1147 (1782), 2346* (1787), 976* (1790); 297, 1562*. — 1800'rne: 392* (1803), 270 (1819), 492 (1827), 758 (1830), 806 (1834), 1731 (1877). — Med malerier: 2146 (1626). — Mestre, se: snedkere og maler Wulf Petersen 2146 (1626). Oversigt: p. 2863, 2866, 2889.

Orgler. †2615 (1588), 973 (1596). -

1600'rne: †1600 (nævnt 1634), (†) 1562 (1635), †2615 (1640), (†) 150 (1652), 1322 (1679), (†) 1236 (1699). — 1700'rne: 2168 (1773), 250 (1774), (†) 1147 (1782), †2347 (1787). — 1800'rne: 392 (1803), 270 (1819), 492 (1827), 758 (1830), 806 (1834), 2240 (1844), 1799 (1845), 1930 (1852), 1562 (1856), 297 (1862), 2534 (1872), 1731 (1877), 2450 (1878), 2346 (1888). — Mestre, se: orgelbyggere.

Pengeblokke. Af træ. 1500'rne el. 1600'rne: 1800. — 1600'rne: 686, 1236, 1704. — 1700'rne: 2647 (1701), 1852 (1716), 1600 (1717), 1841 (1727), 2348 (1733?), 1255 (1734?), 2218* (1746), 2632 (1770), 2477 (17731), 758 (1774), 2280 (1781), 2322 (1781?), 373, 492 (1789); udat.: 270, 312, 665, 804, 862, 904, 1042, 1202, 1324, 1364, 1414, 1497, 1886, 2191. — 1800'rne: 590 (1809), 609 (1835), 790 (1845); udat.: 920, 1580, 1640, 1777, 2038, 2259, 2558. - Uvis alder: 1348, 1396, 1517, 1600, 2374. — Af jern: 1903 (1846).

Med malerier: 535*, 1202.

Ved helligkilde: †1553.

Mester: smed L. Michelsen 1903 (1846).

Oversigt: p. 2891.

Pengebøsser, -kasser og -kister. Af kobber. 1277. — Af blik: 1380, 1467. — Af træ: 154*, 229, 343*, 979 (to), 1191, 1431, 1601, 2146, 2504, †2618. — Af støbejern: 2624. — *Oversigt:* p. 2850, 2891.

Pengetavler. 791* (med maleri), 1364, 1732.

Perlestikkere.

Karsten 2215 (1606).

Mechlenborg, Peter Andressen, Haderslev †637 (1727).

Piscina. 595, 815, 1111, 1170, 1185, 1212, 1684 (?), 2360, 2425, 2490 (?), 2568*.

Portaler, se døre.

Processionsgang. 96.

Prædikestole. 1. Træskærerarbejder.

1547: †2342. — 1550—1600: 1796 (1557), †283?, 341* (1558), 468*, 490* (1559), 1776* (1562), 1699* (1565), 2472* (1571), 2435* (1576), 2256*, 2371* (1578), 1315 (1580), 1201* (1582), 1427* (1584), 1479*, 1549*, 1615* (1585), 967* (1586), 1040*, †1914, 2316* (1591), 967* (1592), †1146, 2088* (1599); *udat.:* 310*, (†) 625, 663, 840*, 916*, 1119*, 1360*, 1394*, 2500*. - 1600—50: 1412*, 2532* (1600), 1514* (1601), 1580* (1603), 1233*, 1597*, 2216 (1605), 1254*, 1346, 1900*, 1941* (1606), 1178*, 1813* (1607), 228, 1452* (1609), 1988* (1610), 1466* (1611), 429*, 1161*, 1493 (1612), 2393* (1616?), 341* (1618), 534 (1621), 514* (1623), 2036* (1626), 821* (1627), 698* (1631), 145 (1636), 1190* (1640), 1700*, 2019* (1641), 2238* (1642), 902* (1643), (†) 1859* (1647), 1535* (1648); *udat.:* 664*, 753*, 804*, 1274*, 1378*, 1637*, 1652*, 1825*, 1839*, 1958*, 2136*, 2188*, 2278*, †2342, 2578*, 2600*. — 1650—1700: 838* (1654), 1213* (1655), 1729*, 1747* (1659), 967 (1663), 295 (1669), 684 (1683), 387*, 2555* (1688),

772 (1691), 1314 (1694), 1913* (1698); *udat.:* 341, 370*, †1288. — 1700'rne: 562* (1709), 712 (1722), 214*, †638 (1723), 857 (1725), 624* (1729), 2450* (1745), 1145* (1767), 1796* (1787), 2338 (1790), 2416 (1795), 880* (1798); *udat.:* 268, 664, 725, 788, 1288*, 2342. — *Efter 1800:* 1885 (1808), 1759* (1832), 608 (1833), 1859 (1840—44), †1040* (1842), 1561 (1862), †1550 (1886), 1850 (o. 1896). — *Prædikestolshimle.* 1591: 1362. — 1600'rne: 1213 (1609), †358* (1618), 470*, 491 (1621), 1700* (1626), 664 (1635), 754 (1637), 1428 (1643), 624* (1651), 2436* (1680); *udat.:* (†) 371, 1395, 1549, 1926* — 1700'rne: 228 (1723), 684, 1730 (1737), 470 (1768), 2317* (1786), 2257 (kort efter 1796); *udat.:* 296, 725, 1201, 2372, †2556. — 1800'rne: 1942 (1801), 1958 (1804), 312 (1819?). — 1900'rne: 2580. — *Uvis alder:* (†) 608, †804, 1776, †2637. — *Prædikestolsopgange:* 1776 (tidligst o. 1675), 1536 (o. 1700), 296 (o. 1750). — *Oversigt:* p. 2856f., 2859ff., 2869ff., 2877ff., 2882, 2884.

2. Puds på rørvæv. 1926*.

3. Malerier. På træ. 1591: 1362. —

O. 1650: 270. — 1700'rne: 562 (1716), 625* (1730), 918* (1750), 1702* (1761), 1840 (1765), 1825 (1766), 1549 (1769), 1288 (1783), †430 (1786); *udat.:* 1202, 1452*. - 296* (o. 1800). — *Mestre,* se: snedkere og malere. — *Oversigt:* p. 2866, 2906f.

Prædikestolsaltre. 214* (1723), 2164* (1770—76), 2338 (1787). — *Oversigt:* p. 2731.

Præstekonestol. 881 (1625), 858* (1740), 1730* (1777).

Præsterækketavler. 1. Træskærerarbejder. 1600'rne: 980* (1686—91), 883 (1696 ?); 1324*. — 1700'rne: 2322 (1717), 2582 (1734), 1042, 1191 (1754), 1255 (1756), 373 (1774), 1601 (1776), 2240 (1777?), 1147 (1782?), 431 (1786), 1122 (1799); 516, 591, 1255, 1454, 1517, 1563, 2240, 2558. - 1800'rne: 2260 (1806), 1852 (1817), 904 (1819), 1517 (1822), 344, 1563 (1827), 392 (1829); 271, 284, 516, 1454, 1467, 2437, 2504. — *Uvis alder:* 739, 1601, 1994, 2020.

Mestre, se: snedkere.

2. Stenhuggerarbejde. 1290 (1795), 1290.

— *På kobberplade*: 2417. — *Kalkmalet*: 2375 (1604).

Præstestole. *Træskærerarbejde*. 1500'rne: †431 ? (1565), †903 (1579), †2318 (1581), 1363 (1590); 919*, 1275, 1396*, 2502. - 1600'rne: (†) 1550 (1618), 1902 (1621), 1886* (1624), †515 (1647), †2637 (165?), †390 (1678), †774 (1689), †2344 (1692), (†) 534 (1694); 859, 1317. — 1700'rne: 2020 (1700), 1396 (1715), 919* (1749), †1180 (1751), †1146 (1756), 881 (1757), 2166* (1770—76), †2092 (1783—85); 217, †1214, 1234, 1289, †1347, 1430, †1730, †2037. - 1800'rne: 2475 (1854), 1959 (1859?), 790, 1202, 2373. — *Uvis alder*: †973, 1396, †1467, 1599, (†) 1840, 1928, (†) 2279. - *Med malerier*. 1480 (1700'rne); 1599. *Mestre*, se: snedkere.

Pulpiturer. 1. *Træskærerarbejder*. 91 (o. 1420). — 1500'rne: 1121 (1502—14), 2138, 2141 (1568—70), 1318 (1578). - 1600'rne: 1495 (1611), 961 (1623), 977 (1630), 152* (1653), 700 (1679), 1640, †2345 (1690), 1319, 1914 (1691), 1413, 1495 (1692), 1380, 1516 (1693), 1289* (1694), 805 (1697), 1235 (1698); 296, †1236 (?). - 1700'rne: 1928* (1701), †1147, †1380, †1992, 2637 (1704), 2038* (1705), 229 (1706), 1536* (1707), 1396*, 1550* (1709), 755* (1712), 1348 (1713), 1276 (1719?), 2279 (1721?), 1943* (1723), 860* (1724), 1562* (1725), †882 (1727), 1798 (1728), 1202 (1729), 840* (1731), 1413* (1734), †1320 (1737), 1162* (1739), 1290 (1743), 920 (1747?), 2580* (1748—50), †2346 (1749), 1430* (1750), 2476 (1773), 1840* (1776f.), 248 (1777), 1146 (1782), 1798 (1784), 2345* (1787ff.), 2557 (1789), 1902* (1790?), 2394* (1795?); 713, 1886, 2190. - 1800'rne: 1960 (1803), 2533* (1823), 1861 (1840—44), 626 (1845), 2436 (1862), 2374 (1867), 2416 (1875), 2240 (1892 ?); †725. — *Uvis alder*: †665, †725, 806, †979, (†) 1479 (?), †1640, †1704, †1833, 1943, 2218*, 2258*, †2259, †2321, †2450, †2534, †2557.

- *Mestre*, se: snedkere. — *Oversigt*: p. 2862, 2884, 2888f.

2. *Malerier*. 2141 (1568—70). — 1600'rne: 1495* (1611), 964* (1623ff.), 978, 1318 (1630), 153, 978* (1653), 1319 (1691—

93), 1496* (1692), 1289* (1694); 296*. 1700'rne: 2038 (1705), 1516 (1708), 1396 (1709), 755* (1712), 1276* (1719?), 1562 (1725), 1798* (1728), 860* (1729), †1041 (1730), (†) 1760 (1732), 1414 (1734), 841* (1736), †1322 (1737), 1290 (1747), 1162 (1772), 1840* (1778), 1798f. (1785-87), 1902* (1790), 2320 (1797), 2258 (1799); 1886, 1981. — *Uvis alder*: 700. — *Mestre*, se: malere. — *Oversigt*: p. 2862, 2901f., 2907, 2912.

Pulte. 1232 (o. 1600 ?), †1638 (1690), 2315 (1701), 1231 (1734), 492*, 1900 (1700'rne), 1942 (1800'rne), 1596, †2370, †2415.

Relikviegemmer (sml. også helgengrave). *I alterborde*: †832f. (?), †1173, 1410, 1509, 1558*, †1632, 1749, 1878, †2015. — *Relikvieskrin*: †1200.

Relikvier. 912, †1173, 1251, 1410, 1509, 1558, 1878, †2015.

Runeindskrifter. 370, 419, 810*, 1139, 1156(?), 1222, 1589, 1843, 1850(?), 2640*.

Røgelsekar. *Romanske*: 488*, 752, †2498. - *Gotiske*: †576, 799*, (†) 899, 1882*, 1899, 2215*, 2314, †2498. — *Middelalderlige*: 512, 547, 2645. — *Eftermiddelalderlige*: 1728*. — *Forsvundne* (udaterbare): 1176, 1359, 1450, 1578, 2034, 2082, 2237, 2255, 2276, 2448, 2554.

Sagn. 259, 287, 397, 449, 472, 475, 501, 551, 573, 591, 671, 690, 704, 718, 742, 794, 811, 813, 827, 848, 865, 907, 1183, 1194, 1246f., 1264, 1281, 1336, 1387, 1401, 1443, 1459, 1471, 1502, 1524, 1553, 1584, 1606f., 1625, 1643, 1737, 1750, 1763, 1782, 1806, 1817, 1829, 1854, 1870, 1890, 1935, 1944, 2024, 2079, 2171, 2226, 2247, 2260, 2266, 2284, 2355, 2370, 2384, 2401, 2418, 2422, 2454, 2466, 2478, 2481, 2484, 2496, 2514, 2515, 2543, 2564, 2588.

Sakristier. *Senromansk-ungotiske*: 869, 1091. — *Gotiske*: 1739 (1522?), †280, 334, 364, 380, 420, 441, 452, 479, 505, 522, 583, 1154, 1170, 1208, 1372, 1405, 1683, 1766, 1785, 1808, 2297. — *Formentlig gotiske*:

(†) 291, †574, 2425. — *Eftermiddelalderlige*: 2071 (1706, forhøjet 1734), 541 (1728), 1030 (1748), 1686 (1758), 2460 (1773), 2568 (1780), 2548 (1789), 2592 (1700'ernes slutn. ?), 2361 (1840), 317 (1842), 305 (1851), 2490 (1857), 2230 (1862), 633 (1873), 2445 (1874), 223 (1877), 2178 (1882), 351 (1850-ernes slutn.), 948 (1941—46). — *Forsvundne sakristier*: 106 (to), 224, 264, 305, 318, 542, 567, 598, 616 (to), 633, 648, 674, 831, 948, 1138, 1196, 1222, 1250, 1389, 1507 (to), 1685, 1835, 2230, 2361, 2522. — *Oversigt*: p. 2714.

Salmenummertavler. 563, 591 (o. 1850), 701, 1180 (1812), 1191, 1290 (1783?), 1380 (o. 1850), 1380, 1397, 1414, 1454 (o. 1850), 1517 (1815), 1550 (1724), 1601, 1617 (o. 1700), 1842, 1887 (1797), 1944, 1994, 2038, 2146, 2192, 2240, 2375, 2396, 2417, 2437, 2504, 2534, 2535, 2558, 2582, 2602, 2624. — *Oversigt*: p. 2891.

Sarkofager (sml. ligkister og ligkisteplader). *Romanske*: 1048, 2632*, 2639. — *1700'erne*. Af sandsten: 187 (to), 1331* (to), 1332, 2222* (to). — *Oversigt*: p. 2784.

Sidealterborde. *Romansk*: 1726. *Ukendt alder*: 2624. — *Forsvundne*: 452, 676, 1096 (fire?), 1211, 1491?, 1612, 1787?, 1795, 1808, 1857, 1976 (?), 2364, 2412 (to). — *Haderslev domkirkes* † side- og kapelaltre, ialt 29: p. 128—33.

Sidealternicher i triumfmuren. Halvcirkulære i plan: 766, †850, 1136, 1170, 1185, 1196. Retkantede i plan: 867, (†) 1556, 1570, 1608, (†) 1627, 2206, 2268, 2290, 2360. Andre steder: 480 ?, 830, 1249 ?, 2404, 2504? — *Oversigt*: p. 2678.

Skabe. *Middelalderlige*. *Vægskabe*: 1111, (†) 1144, 1731, 1760*, 1943*, 2094, 2344, 2373 (to), †2414, 2532*. *Med malerier*: 1111, †1144, 1943*, 2094*, 2622. — *Reli kvieskab*: 1104* (med maleri). — *Monstransskabe*: †1465 (1484 med minuskier), 1231*. — *Eftermiddelalderlige*. *Vægskabe*: 1959 (1775), 2580 (1831); 342, 392, 2037, †2240, †2319?. — *Fritstående skabe*. *1600'erne*: 2094 (malet 1629), 342 (1676), †980 (1688).

- *1700'erne*: 342 (1765?), †2533 (1769); 217, 860, 1639. — *1800'erne*: 1430 (1802), 471 (1803); 713. — *Uvis alder*: †2373. — *Med malerier*: 218. — *Munderingsskabe*: †556, †1335, †1820. — *Mestre*: Niels billedhugger? og Wulf maler 2094 (1629). — *Oversigt*: p. 2851 f., 2899.

Skabsnicher, se: gemmenicher.

Skamler. *Nadverskamler*. 1824* (1676), 960 (1794). — *Uvis alder*: 772, †1596, 1635, (†) 1728, 1859*, 1984, 2082(?) og 2648, †2237, †2255, †2315, †2498, †2598, 2624, 2634. *Ligskamler*: 297, 904 (form. 1700'erne). *Andre skamler*: 548 (1694), 1178 (1706), 297 (1731), 2502 (1749), 1840 (1772), 904, 1861 (1700'erne), 2503. *Oversigt*: p. 2890.

Skeer. 958 (1751), 140 (1777?). — *Mestre*, se: guldsmede.

Skoler. *Selvstændige bygninger*: †692, †763, †1 186, †1828, †2330. I en del af kirken: 280, 289, 318?, 522?, 584?, 692, 1092, 1155, 1170, 1186, 1196?, 1222, 1250, 1374, 1406, 1628, 1766?. — *Oversigt*: p. 2715f.

Skrankemure. *Senromanske*: 1090.

Skrift, se: gravsten.

Skriftebrædt. †685, 860, 904, 1360.

Skriftestol, se: præstestol.

Smede.

Andres 2286 (1650).

Anthon & Sønner, Flensborg 2105 (1883).

Bendixen †2394 (1786).

Christen, Sottrup 2236 (1703).

Claussen, Lorenz 2271 (1879).

Clavesen, Christen, Haderslev 514 (1647).

Frederik 2093 (1630).

Haderslev jernstøberi 2932.

Hans smed 2438 (1669).

Hans, Tønder 956 (1689).

Hans smed, Vibygge †2408 (1726).

Henrichsen, Oluf 238 (1637).

Jarck, Tønnies, Tønder †950 (1797).

- Jensen, Niels †942 (1686).
 Jensen, Thames 238 (1637).
 L. P. 904* (1764).
 L. V. Smej 920 (1757).
 Matthiesen, Baltzer 1979 (1735).
 Michelsen, L. 1903 (1846).
 Morthorst, Th., Hellevad 1746 (1941).
 Nikolaisen, Nikolai, Mommark (se også: urmagere) 2377 (1784).
 Nis smed 2023 (1753).
 Nissen, Hans, Holbøl 1959 (1775).
 Petersen, Bendix, Sønderborg 2089 (o. 1700).
 Petersen, Peter 2271 (1879).
 Beissmann, Gustav, Sønderborg 2276 (1950), 837 (1954).
 Schmidt, Jes 536 (1789).
 Schmidt, Niels Chr. 774 (1886).
 Schmidt, P. 382 (1886).
 Spielwerg og co., Christiansfeld 227, 2932.
 Thomas smed, Vibygge †2408 (1726).
- Snedkere og billedskærere.
 Albert von Soest, Lüneburg 2322; 2913.
 Aller-gruppen 2815.
 Anders 880 (1750).
 Andersen, A. J. (se også: murmestre) 329 (1889).
 Andersen, Jørgen 1953 (1803).
 Andreas 2021 (1797).
 Andres 2286 (1650).
 Andresen, L., Haderslev 708 (1903).
 Arnd, Tandstet 2346 (1792).
 Asmesen, Jens, Odense 2318 (1589).
 Bahnsen, Haderslev 586 (1856), 590, 514 (1881).
 Bang, Hans Nielsen, Middelfart 1239 (1668), 387* (1688, værkstedet), 2883, 2886.
 Baxmann, Hein 2870.
 Beck, H. L. (1746) 2880.
 Berg, Claus (1500—25), værkstedet 708, 1109, 1140, 2600; 2789, 2792, 2827, 2829ff., 2848, 2853.
 Bergenfarermesteren, se Imperialissimamesteren.
 Bergenhausen, Matthias, Åbenrå 367, 371* (1772), 2886.
 Bertram 602 (1379).
 Bevtoftværkstedet 2809ff., 2812.
 Bjolderupmesteren 2878.
 Bionssen, Jørgen, Åbenrå 524 (1676); 2699.
- Blæshøj, Hans Petersen (se også: arkitekter) 2406 (1782), 2342 (1790), 2412* (1791), 2887.
 Boesen, Hoptrup 371 (1890).
 Boeslunde-mesteren (1425—50) 1376* (tilskrivning).
 Bornholmer, Andreas Jacobsen, se: Jacobsen, Andreas Bornholmer.
 Borre, Paul 698 (1954), 2620 (1957ff.).
 Brede-Skast-gruppen 2825.
 Brendekilde-mesteren (1475—1500) 1905 (tilskrevet værkstedet).
 Brix Michgell, Roskilde (1613—23) 2795, 2868.
 Brodersen, C. L., Hjørpsted 1393 (1931), 1479 (1948), 1432 (1949), 1379 (1950), 1394 (1954).
 Brodersen, Peter L., Hjørpsted †1392 (1902), 1397 (1906), 1398 (1918), 1431, 1432 (1937), 1392, 1397 (1938), 1464 (1940), 1344 (1944), 1476 (1948), 1482.
 Brüggemann, Hans, Husum 2789.
 Buchholz, Hans, Flensborg 370* (1692?, værkstedet), 2019* (1701), 2885f.
 Bunzen, Emil, Flensborg 2552 (1876).
 Böttner, W. 1732 (1877).
 Bøwadt †2190 (1881).
 C. L. (?) 1395 (1620'rne).
 C. L., Bramminge 770 (1939).
 Caltoft, Hans Andersen, Skærbæk 1270 (1716), 1254, 1262 (1716—18), 1272 (1721).
 Carstensen, Hans Peter 1958 (1804).
 Casper 980 (1688).
 Christen, Sønderborg †2100 (1606), †2259 (1611).
 Christensen, Sottrup 2234 (1783), 2886.
 Christensen, Christen 2580 (1748).
 Christensen, J., Sønderborg 2125 (1925), 2482 (1946).
 Christensen, Niels, Skærbæk (?) 1234 (1730).
 Christian, Uge 1840 (1765).
 Clausen, Jürgen 2394 (1770).
 Closter, Hans, Haderslev 151 (1652).
 Cosmos, S. 1020 (1889).
 Cronheit, Christopher 2394 (1786).
 Dahl, C. 228 (1871).
 Dreyer, Hans 2876, 2880.
 Dreyer, Lorentz, Kværs †1956 (1770).
 Duns, Jürgen 2260 (1806).
 »Døstrup-mesteren« 1509* (1572); 2854.

- Døstrup-Nr. Hackstedt-Oksbøl-gruppen 2803.
 Ebbesen, Fridrich, Sjellerup, Egen sogn 2555* (1688), 2534 (1692).
 Ebbesen, Hans (se også: malere og stenhuggere) 2448* (o. 1719), †2555 (1738).
 Ebeling, Chr. Rud. 2166 (1770—76).
 Eckersberg, H. W. (se også: malere) †2257 (1789), 2251 (1792).
 Elholm, Krumom †2475 (1854).
 Engel, Jakob †774 (1689).
 Erick, Nordborg †2580 (1760).
 Evertsen, Claus 2368* (1738), 2885.
 Felsted-Emmerlev-Højer-gruppen 2811.
 Floris, Cornelis, Antwerpen (se også: stenhuggere) 2136 (1557).
 Frese, Anton Günther, Brohus, Als (se også: stenhuggere) †2231 (1702), 2253 (1706), 2367*, 2885.
 Frey 392 (1829).
 Frost, Chr., skipper †2556 (1747).
 »Frørup-mesteren« (1475—1500) 1344* (værkstedet).
 Gabriel, Claus, Flensborg 1836* (1639), 2238* (1642), 2878ff.
 Gosche (Gottsche), Chr., Flensborg 2212* (se også: stenhuggere) (1736), †2216 (1739), 2886.
 Grevesen, C. H. 723 (1846).
 Gudewerth den Yngre 2880.
 Gundersen, Nis 975 (1676).
 H. I. 734* (1610), 2875.
 H. S. 1535 (1648), 2861.
 Hagemann, Jürgen, Flensborg 2558 (1961), 2559.
 Hammelev-gruppen 2815, 2818.
 Hans †1702 (1567).
 Hans von Bremen (1599), 2088, 2870.
 Hans 2089* (1600), †2090, 2087 (1646) sidstnævnte mul. nedenstående snedker eller en tredje.
 Hans 1313 (1653), 1326 (1663), †1300 (1667); 2727.
 Hans, »Fischbeck« †1992 (1613).
 Hans Christian, Hundslev 2464* (1743), 2450* (1745), 2469 (1754), †2394 (1786).
 Hansen, Sønderborg 2212 (1854).
 Hansen, Christen, Lunden †2580 (1760).
 Hansen, Christen 2532 (1820).
 Hansen, Fridrich, Sønderborg 2416 (1795), 2887.
 Hansen, Gunnar 2551 (1962).
 Hansen, Hans Bugischlaff, Nordborg 2192 (1695).
 Hansen, Hans Christian 2406 (1782), 2342 (1790).
 Hansen, H., Skærbæk 884 (1918), 1215 (1923).
 Hansen, I. B., Haderslev 229 (1871), 373 (1872), 447, 590 (1881), 270 (1884), 359, 590 (1886), 430 (1887), †328, 328 (1889), 562, †609 (1890).
 Hansen, Karsten, Gørremark 974 (1635).
 Hansen, Kel 1322 (1679), 1316 (1686).
 Hansen, Kresten 1452 (1599).
 Hansen, Laurids, Brøndelund 657 (1756).
 Hansen, M. 1279 (1901).
 Hansen, Peter, Flensborg (o. 1594) 2863.
 Hansen, Peter 2470* (1781).
 Hansen, Peter Christian, Dalsgårde 1982* (1774), 2887.
 Hansen, Wilhelm, Kiel 1145, 1746 (o. 1899), 683* (1909), 324 (1911).
 Hatt, Anders Nielsen (1611—25) 2795.
 Heide, Henning von der (o. 1500) 511, 1306, 2312 (tilskrevet værkstedet); 2819, 2844.
 Heisel, Christian, Rødekro 1754 (1933).
 Hennings, Joh. 1145 (1899).
 Henningsen, E., Haderslev 562 (1819).
 »Herslev-mesteren« (o. 1500) 354 (værkstedet).
 Hoborch, Harmen, Flensborg (o. 1594) 2863.
 Holm, Chr. P. 1760 (1930).
 Hornom 822 (1853).
 Mesteren for Hürup-passionen (o. 1200—50) 1754* (tilskrivning), værkstedet (o. 1250—75) 1900*, 2798, 2802, 2804.
 Høffner, Jacob (se også: murere) 536 (1789).
 Hørup-Ketting-Svenstrup-gruppen 2803, 2806.
 I. S. 1479, 1615? (1585); 2857.
 »Imperialissima-mesteren« (1475—1500) 1101*, 1310, 1344*, 1546*, 1590* (værkstedet), 1910*, 2822f, 2828, 2832ff.
 Iversen †2190 (1881).
 Iversen, Hans 1413 (1694).
 Iversen, Th., Bramminge 1457 (1937).
 J. J. S. 1730 (1737).
 Jacobsen, Andreas Bornholmer 1695 (1758).
 Jacobsen, C. 2416 (1875), 2502 (1879).

- Jacobsen, Hans, Flensborg (o. 1594) 2863.
- Jacobsen, Lorentz, Åbenrå (se også arkitekter og murmestre) 1991 (1766).
- Jakob †2534 (1692).
- Jens, Sønderborg †2257 (1617).
- Jensen, Svenstrup 2546 (1835).
- Jensen, Anders 880 (1750).
- Jensen, C., Nordborg 2604 (1840).
- Jensen, Hans, Brøns †1214 (1765).
- Jensen, Hans, Vodder 1190 (1769).
- Jensen, Jürgen Fridrich, Tønder 2035* (1715).
- Jensen, Peder (mul. ident. med Peder, Åbenrå) 973 (1681); 2884.
- Jensen, Povl 387 (1929).
- Jepsen, Hans, Sønderborg 2257 (1696).
- Jepsen, Peter 2159? (1729).
- Jessen, Christian, Haderslev 151 (1652).
- Jessen, Johan, Åbenrå 2886.
- Jessen, Nis, Kliplev 1991 (1765).
- Johannsen, H., Bov 1642 (1943).
- Johansen, Jens, Døstrup 1255 (1756).
- Jørgen, Hans †1412 (1732).
- Juhl, A. C., Haderslev †590 (1818).
- Juhl, Rødning 792 (1934).
- Jurgen, †1702 (1567).
- Jürgensen, C. †2090 (1828).
- Jürgensen, Hans †2240 (1696).
- Jürgensen, N., Haderslev 548 (1898), 447, 516 (1899), 356 (1901), 562 (1903), †470 (1906), 312 (1907), 492 (1910), 528 (1913).
- Jørgen, Grundhof 371 (1691).
- Jørgen, Lysabild 2418 (1728).
- Jørgensen, Haderslev †636 (1854).
- Jørgensen, Jacob, Haderslev 2886 (nævnt 1694).
- Jørgensen, Rasmus, Haderslev 2886 (nævnt 1694).
- Karstensen, Elias, Flensborg 976 (1790).
- Kaysen-Ladegaard, Herslev 602 (1935).
- Ketler, Chr. Wilh. 976 (1790).
- Koch, J. H. 2888 (1831).
- Kresten †903 (1579).
- Kuntzsch, G., Wernigerode 637 (1901).
- Köning, Henrik 2794 (1607).
- Køstersen, Kristen, Sottrup †2217 (1608)
- L. F. I. 985 (1772).
- Lagemann, Hendrik, Kbh. (—1620—56—) 2879.
- Lange, Jørgen, Haderslev †426, 431 (1786).
- Larsen, Lars Hansen 2616 (1865).
- Lassen, Andreas 1130 (1799?).
- Lassen, Hans Severin, Haderslev 296 (kort efter 1781).
- Laurids, Tønder 1494* (1612), værkstedet: 1452 (1609), 1466 (1611), 1178, 1378, 2861f.
- Lauritz eller Laust 840* (1731), 835 (1736).
- Lessau, Fr., Varnæs 1905 (1893).
- Lichtenberg, Gerdt, Flensborg (o. 1594) 2863.
- Lind, Jes, Øster Åbling i Roager sogn 1173, 1175? (1878), 1213 (1890), 1274 (1898), 370 (o. 1912), 1161 (1913), 752 (1919), 2555 (1921), 698, 1180, 2434, 2559, 2888.
- Lorensen, Alslev 1580 (1891).
- Lorentz, Haderslev 151 (1652).
- Lorenzen 2232 (1838).
- Lorenzen, P. 243 (1817).
- Lund, Anthon Günther, Sønderborg 2308 (1717), 2649, 2885.
- Lund, Ernst Günther, Sønderborg 2448* (o. 1719), 2885.
- Lund, N. J., Bevtøft 906 (1876).
- Lund, Peder 976 (1750).
- Lund, Skjold 1849* (1957).
- Lüders, Peter †1958 (1713).
- Lydichsen, Christoffer, Sønderborg (1600'erne) 2126 note 100; 2880.
- Lützen, Søren, Højer 1348 (o. 1927).
- Lobner, Mikkel 665 (1846).
- Madsen, H. C. 2178 (1785).
- Magnussens billedskærerskole, Slesvig 562 (1878), 557, 568? (1879), 2311 * (1880).
- Marcussen, Nis 2534 (1823).
- Mathias 1695* (1758).
- Mats, Tandslet 2436 (1792).
- Mattes, Hinrich manér 967 (1586), 2860.
- Matthiessen, Ketting, 2464* (1884).
- Matzen, Anders, Gråsten 1883? (1883).
- Matzen, Christen 1120 (1795).
- Mauns (?), Ribe †1514 (1517).
- Melsen, Peder, Bæk 657* (1756).
- Michelsen, Hans †2218 (1803).
- Michgell, se Brix, M.
- Morten †2319 (1650), †2318 (1651).
- Moversens stil, Mads 1263 (1593).

- Müller, Niels Peter, Haderslev 906 (1876).
 Müller, Peter †2394 (1795).
 Moller, Hans [C], Peberbjerg 2361? (1752?).
 Moller, Niels (se også: arkitekter og tomrere) 570 (1837).
 Necker (?), N. 754 (1827).
 Niels, Sønderborg †2100 (1606), 2094 (1629).
 Niels, Skærbæk 1231 (1745), 1177, †1180 (1751), 1178 (1754), †1146 (1756).
 Nielsen, Hans †1232 (1701).
 Nielsen, Jochum, Frørup? 352* (1752).
 Nielsen, Jørgen C., Roskilde 609 (1940).
 Nielsen, Lorentz, Åbenrå 1130 (1799?).
 Nielsen, Walther, Haderslev 154 (1933), 158 (1940—50), 532 (1941), 714 (1942), 147 (1945), 148 (1947), 738 (1949), 154 (1952), 664 (1955).
 Nis †1914 (1591).
 Nissen, Hans 694 (1855).
 Nordborg-Gross-Solt-gruppen 2828.
 Nordstrom 515 (1845).
 Notke, Bernt, værksted (1475—1500) 1210; 2827 (1477), 2789, 2792, 2794f., 2822, 2826, 2833.
 Offer †144 (1585).
 Olsen, J. P. 2504 (1876).
 Olufsen, Jens, Varde 1252* (1631), 797* ; værkstedet: 1326* (o. 1630), 1228 (1631), 894* (o. 1635), 1464 (1651); efterligning: 1187 (1754), 2876f.
 Outzen, Hans 857 (1725).
 Paul, Hørup 2361 (1752?).
 Peder, Åbenrå (mul. ident. med Peder Jensen) 1822 (1638, 1639, 1642).
 Peder 1233 (1746).
 Pedersen, Th., Odense 2578 (1958).
 Peper, Hans, Rendsborg 2877.
 Petersen, Andr., Åbenrå 2601 (1900).
 Petersen, Erik 1537 (1930), 154.
 Petersen, Hans, Augustenborg 2430 (1772).
 Petersen, Hans, Vilstrup †392 (1803).
 Petersen, H. C. †2090 (1828).
 Petersen, Josua, Haderslev 381 (1838).
 Petersen, Karl Aemilius 2320 (1786), †2318 (1787).
 Petersen, L. 904 (1819).
 Petersen, Matthias, Sottrup 2239 (1844).
 Petersen, Meinhardt, Snadebøl 1562 (1725).
 Petersen, Peter I 961 (1623ff), 2862.
 Petersen, Peter II og III (fader og søn), Tønder 2394 (1683?), 1424* (1686), 1848* (1687), 956* (1689), 1320, 1548, 1883 (1692), 1822* (1693), 1314, 1317 (1694), 953*, 1006*, 1308 (1695), 984 (1696), 975 (1701), 2236 (1703), 1118 (1704), 1123 (1705); 1015, 1327*, 1924, 2862, 2882ff.
 Pihlmann, Frederik, Broager 2318 (1924).
 Politz, Hans Hinrich 976 (1790).
 Preen, Nis, Broager 2327 (1703, 1706).
 »Prung«, Niels 1142 (o. 1682).
 Quitzau, Christopher 1120 (1794), † 1103 (1798), 1122 (1799).
 Rasmus, Hørup †2380 (1733).
 Rasmussen, Andr. 2602 (1817).
 Rasmussen, Jürgen, Haderslev †148 (1682), †148? (1684), 1162 (1692), 1223 (1694), 2886.
 Rasmussen, Niels, Hagenbjærg †2580 (1786), 2548 (1789), 2557.
 Rauert, M. Jürgen, Haderslev 514(1647).
 Rehkopf, Bastian, Tønder 1288 (1774).
 Riemenschneider 2848.
 Ringerinck (Ringeling), Hinrich, Flensborg eller hans værksted og evt. andre værksteder i Flensborg 2088* (1599), 2531* (1600), 2216 (1605), 989 (1608), 990* (1609?), 1988* (1610), (†) 1596 (1612), 1986, †1992, 1996* (1613), 1618*, 2076 (1618), 966 (1619), 1632*, 1635* (1622), 2106* (1624), †2324 (1625), 1700*, 2036* (1626); 989, 994, 1598, 1617*, 1653, 2188*, 2278, 2600, 2857, 2860, 2862ff., 2905.
 Ringnis, Jørgen 2188* (o. 1630), 2600 (o. 1625—30), 2869, 2878.
 Rohloffsen, Bomme, Bomholm, 2886.
 Rudolphsen, Augustenborg 2887.
 Satrup-Burkal-gruppen 2828.
 Sauermann, Heinrich, Flensborg 952 (1893), 1142 (1894).
 Schmidt, Flensborg 1811 (1894).
 Schmidt, Chr. 1905 (1892).
 Schmidt, H. P. 1255 (1861).
 Schmidt, Jensen, Lavensby 2580 (1895).
 Schnoor, Kiel 1754 (o. 1908).
 Schultz, Thomas †2580 (1786).
 Sederberg, Erich 2200 (1749).

Skovgaard, Hjalte (se også: malere) 226 (1953).

Skram, Christopher 860 (1724).

Skærup-mesteren (1475—1500) 1310 (tilskrivning); 2821.

Stadager, Nicolay †1040* (1842).

Stavoer, Hinrick 1804 (1525).

Stensen, Willum 1177 (1685).

Stensgaard, Viktor 698 (1954).

Stoss's, Veit værksted 1142; 2789, 2848.

Stübüll, Jürgen, Stübbeck 1858 (1841).

Suchland, Severin L., Haderslev †606, 608 (1833), 431 (1834), †390 (o. 1837), 2619 (1838), 626 (1845), †737, †739 (1847), †442, †446 (1851).

Søren drejer 1318 (1678).

Sørensen, Aage 2624 (1960—62).

Sørensen, Christen (Chresten) †2346 (1749), †2343 (1758).

Sørensen, Jens, St. Emmerske 1020 (1921).

Sørensen, Martinus 2599 (1955).

Sørensen, Nicolai †2342, †2343 (1758), †2341 (1771).

Sørensen, Peter, Klipleve 2346 (1749), 1991 (1765).

Sørensen, S. 152 (1933), 158 (1940), 147 (1945), 148 (1947), 154 (1952).

Soth, H., Vojens 650 (1862), 906 (1876).

Tagsen, Jes, Sønderborg (fader til Niels) 2090 (1600), †2100 (1606), 2872.

Tagsen, Niels, Sønderborg 2143* (før 1616?), 2076* (1618), 2106 (1624), 2098* (o. 1625), 2106* (1626), 2126, værkstedet: 2136 (o. 1620), 2872.

Teller 2311 (1858).

Terp, Niels, Brøns 1210 (1790).

Thammesen, Hans, Løgumkloster 838 (1654), 1747 (1659), 2861.

Thaysen, 1760 (1830).

Thodberg, Jens †2257 (1789), †2251 (1792).

Thyebjerg, Peder Jonas, Ribe 1180 (1812).

Thygesen, Niels †2394 (1617).

Toft, Jes Jensen, Møgeltønder 1344* (1777).

Werge, E. 156 (1947).

Wilckenskild, Andreas 880 (1798), 2887.

Windekilde, Fr., Flensborg 2030* (1771), 2887.

Winstedt, Nordborg 2189 (1856).

Winter, Oldrich 975 (1671).

Wollesen, Jes, Åbenrå 2886.

Wulf, Antoni, Flensborg †2090 (1600), 2863, 2866.

Zammesen, se: Thammesen, Hans.

Zimmer, Johan, Flensborg (1700'mes første halvdel) 1844.

Zugland, se: Suchland.

Sokler. *Romanske*. Af granitkvadre, se profiltegningerne p. 257, 1132, 1716 og 2202. Med hjørnekopper: 221, 259, 278, 288, 349, 566, 908, 1751 (som menneskehoveder), 301, 331, 631, 890 (som blade). Af tegl: 1525, 1554, 1608, 1626, 2174, 2205, 2206, 2288, 2424. — *Gotiske*: Af granit: 1028, 1373, 1969, 1972. Af tegl: 79, 85*. — *Efter 1550*: 2176 (1687 7—1700), 1422 (1750), 1423 (1751). — *Oversigt*: p. 2681.

Solure. Af træ: 1544 (1709 ?), 1574 (1796), 1629. Af sten. *Middelalderlig?*: 721. — *1600'rne*: 2549 (1694), 2388* (1695), 2012 (1698), 1223 (1699). — *1700'rne*: 951 (1702?), 1139 (1707), 1810 (1710), 2523 (1715), 1788 (1717), 1423 (1743), 1848 (1750), 617 (1751), 1979 (1755), 1937 (1758?), 1356, 1820 (1762), 1741 (1768), 1857 (1771), 1390* (1776), 1474 (1778), 2593 (1796), 1610, 1835. — *1800'rne*: 2427 (1801), 1895 (1837), 1095, 1490 (1838), 1953 (1839), 543 (1846), 1529 (1857), 1031, 1095, 1283, 1768. — Af kobber: †952 (1678), 2028 — Af zink: 425, 442, 454, 508, 524 (1838). — Af ukendt materiale: 318 (1670), †2231 (1702), 1647 (1789), †2232 (1838), 292 (1841), 586 (1843), 599 (1846). — †Solure nævnt: 796 (1655), 1156 (1700), 2490 (1730), 832 (1742), 1251 (1757), 2362 (1768), 2463 (1777), 734 (1806), 2271 (1840), 2252. — *Mestre*, se: stenhuggere, malere og urmagere.

Spir (på tårne, tagryttere og klokkehuse). *Efter ca. 1500*. *Firesidet pyramide*: Haderslev, Åbenrå og Sønderborg amter: passim; Tønder amt 1196, 1527 (*middelalderlige*), 1572 (1719 eller 1756). — *Fire-sidet pyramide mellem fire gavle* (Tørninglenspir). *Middelalderlige*: †648, †674, †830, 850, 892, 1171, 1374, 1406*, 1423, †1445.

- Daterede: 649 (1609), †768 (før 1689), 870 (1786), 223 (1911). — *Sekskantet pyra-*

mide: 2071 (1601?), 1220 (1651), 365 (1730 eller 1755). — *Ottesidet pyramide. Middelalderlige*: 942 (1520'rne), 1155, 2516). — *Daterede*: 2286 (1650), 2426 (1766?). — *Ottesidet pyramide mellem fire gavle. Middelalderlige*: 1340?, 1787, 2295, 1299 (genopført 1630). — *Firesidet forneden, ottesidet foroven*: 292 (middelalderligt), 648 (1609), †2230* (1625), †1809 (1627), 1487 (1694?), 1628 (1792), 2569 (1856), 2228* (1862), 1833 (ukendt alder). — *Lanterne-spir. Daterede*: †1355* (mellem fire gavle, o. 1590), 2071 (1600?), 2406 (1763), 2426 (1766?), 2592 (1775), 2178* (1788), 100 (1835). — *Løgspir*: †554 (o. 1700), 381 (o. 1748), 554 (1802). — *Mester*: Kgl. møllemester Claves Sticker 100 (1604). — *Oversigt*: p. 2705, 2724.

Sprængbuer. 83* (o. 1420).

Standure. 1703* (1744?), 342, 2559.
Mestre, se: urmagere. *Oversigt*: p. 2891.

Sten- og billedhuggere.

Albert von Soest, Lüneburg, 2322; 2913.
Andersen, Herman 1433 (1953).
»Anonym mester« (romansk) 2779.
Baumbach, C. J. 158 (1940—50), 2133 (1955).
Bentheimværkstedet, Weseregnen (senromansk) 1144*.
Birgenhagen, Matthies 139 (1754).
Bjerg, Johannes 1710 (1923).
Borch, Jacob van der 2506* (1569); værkstedet: 176; stilen: 1381* (1560'erne), 2768.
Brandin, Philip, Mecklenborg 2784 (o. 1586).
Brenno, Carlo Enrico 494* (1729).
Bussert, Morten værksted 2117* (o. 1538), 2767.
Chrestesen, Budolf 2346 (1787).
Christensen, Christen 750 (1842).
Christensen, Jeremias 1655 (1885).
Coppens, Robert van 2784.
Ebbesen, Friderich, Sjellerup †2169 (1794), 2561 (1819?).
Ebbesen, Hans, Svenstrup (se også: malere og snedkere) 2575 (1745).
Fintzen, Tønder 1500 (1920).

Fjeldskov, Niels Waldemar, Kbh. 1036 (1862).
»Flensborgværkstedet« (romansk) 2769.
Floris, Cornelis, Antwerpen (se også: snedkere) 2136* (1557), 2766, 2783.
Forsberg, Ribe 808 (1938).
Frese, Anton Günther, Bro Mølle (se også: snedkere) †2380 (1716), 2885.
Fris(er), Bond(o) 2757, 2761.
Gosche (Göttsche), Christian (se også: snedkere) 228, †636 (1723).
H. W. (1660'erne) 188 (mestersignatur?).
»Haderslevværkstedet« (romansk) 268?, 283?, 295*?, 308*?, 340?, 386*, 428, 440*, 488, 660*?, 900, 916, 1746?, 1774, 2738, 2756, 2758, 2760ff.
Hansen, Gunnar 443 (1951).
Hansen, Jacobsen, Niels 740 (1918).
Hinrichsen, Andreas, Åbenrå 1979 (1755), 2584* (o. 1778), 114 (1786), 2001 (o. 1791); værkstedet: 2193 (o. 1769), 2731, 2777f.
J. J. B. H. [billedhugger] Ribe (o. 1660—75) 2771 ff.
J. L. J., Rømø 1434* (o. 1697); 2774.
Imme, mester (o. 1250, sign. med runer) 370; 2757.
Klewing, Flensborg 2122 (1849).
Krollpfeiffer, Haderslev 444 (1864).
Kvederis, Victor 2225 (1940).
De vestslesvigske løvefontes gruppe (romansk) 2759.
M. T. B. H. 2022 (o. 1789); 2780.
Mortensen, Carl 1861 (1922).
Nielsen, Vitus 2133 (1955), 1412 (1957), 2639 (1958, 1959), 1513.
Noack, Astrid 1653 (1941).
Petersen, Thorvald, Odense 1922 (1940).
Ploug, M. H. 1912 (1924—26).
Rasmussen, Niels 1922 (1940).
Ringerinck, Hinrich (se også: snedkere) 2863 (1589).
Rudolphsen, Augustenborg 2412* (1791), 2169 (1794).
Skovgaard, Niels 640 (1921).
Skovgaard, Johan Thomas (se også: malere) 2646 (1923).
Sondrup I. N. 1119 (19..).
Stæhr-Nielsen, Olaf 2019 (1930).
Taubert, Carl, Berlin 636 (1902).
Thorvaldsen, kopi efter 247, 268, 568, 711, 1173, 1414, 1814, 1838, 2036, 2309; 2888.

Trellund, Peder, Ribe 2864.
 Utzon-Franck, Einar 230 (o. 1920).
 Wimmel, P., Berlin 638 (1901).

Stenhuggerfelter. 552, 692, 746, 816, se tillige: stensulptur, forskellige figurer og forskellige ornamenten.

Stensulptur. *Romansk. Billedkvadre*, 332, 378*, 566*, 705*, 721*, 766*, 816, 1296*, 1404, 1893, 2173, 2518. *Apsider* 744, 765, 866*. *Døre* 56*, 260*, 279, 280, 732*, 745*, 830*, 891*, 909*, 910*, 1086, 1371, 2547. *Fonte* 216*, 228*, 268, 283, 295*, 308*, 322*, 340*, 370*, 386*, 428, 446*, 488, 513*, 560*, 577*, 590, 606*, 624, 637*, 660*, 661*, 682*, 697*, 724, 738*, 772*, 800, 820, 900, 916, 1038, 1160, 1177, 1189, 1232*, 1263, 1287, 1314*, 1345, 1393, 1426, 1451*, 1466, 1478, 1492, 1513, 1534, 1535, 1548, 1561*, 1579, 1596, 1651, 1699, 1729, 1746*, 1774, 1813, 1850, 1859*, 1883, 1940, 1957, 2035, 2215, 2238, 2276, 2315, 2341*, 2370*, 2498, 2554*, 2555, 2577. *Gravsten* 284*, †394*, 497*, 592*, 639*, 702*, 1014, 1203, 1239, 1256, 1365*, 1381*, 1415, 1519, 1843, 2628. *Sokler* 56, 221, 259, 279, 288*, 331, 349, 566*, 672, 744?, 908, 1751*, 1872?, 2228. *Frisøjler* 2132. *Tympana* 222, 260*, 302*, 332*, 829, 1460, 2249*, 2359*. *Vievandskar* 801, 1273, 2636. — *Gotisk*: 1170, 1972*, 2360. — *Middelalderlig*: 454, 617, 2015, 2470.

Kristus. Billedkvadre 721*, 1170 (hoved, af tegl); fonte 682* (halvfig.), 1534*; tympana 302*, 332*. *Menneskehoveder*. Billedkvader 1893; døre 260*, 732*, 830*, 1086, 2547; fonte 228, 370*, 513, 560*, 577*, 624, 660*, 682*, 697*, 738*, 772, 800, 820, 1038, 1160 (med bispehue), 1177, 1189, 1232*, 1345, 1393*, 1426, 1451, 1466, 1513, 1535, 1561*, 1596, 1651, 1729, 1746*, †1774, 1813, 1859*, 1883, 1957, 2035, 2238, 2315, 2341*, 2498, 2555; konsoller 766*, 1972*, 2360 (af tegl); sokler 56, 221, 259, 279, 288, 349, 566*, 908, 1751*, 1872?, 2228, slutsten 1083*; tympanon 2359*; vievandskar? 801, 1273, 2470. *Menneskefigurer*. Billedkvadre †566 (hånd), 566 (fod), 705* (skosål), 721* (biskop); døre 260 (hånd?), 260; fonte 513*, 606*, 738*, 772 (overkrop), 772, 800, 1451*, 1466

(halvfig.), 1535* (med horn i hånden), 1579* (halvfig.), 1883 (jæger); gravsten 639*; sokkel 288*. *Masker*. Font 1038.

Dyr. Drage. Dør 56*; fonte 228, 624, 772*, 1160, 1189, 1535, 2238; gravsten 1203; tympanon 302*. *Fugl*. Fonte 322*, 446*, 660, 682*, 772, 900, 1160, 1189, 1232*, 1534*, 1579, 1699*, 1746?, 1774; gravsten 284*; tympanon 260*. *Ged*. Font 2238. *Hare*. Font 772. *Hest*. Font 1883*; sokkel 288*. *Hjort*. Fonte 772*, 1883. *Hund*. Fonte 1883, 2238. *Lam*. Tympanon 260* (korslam). *Lindorm*. Font 2238. *Løve*. Billedkvader 566*; døre 745*, 830*; fonte 228*, 322, 513, 682*, 772, 1160, 1189, 1232, 1287, 1535, 1561*, 1699*, 1746*, 2215, 2498; tympana 2249*, 2359*; vievandskar 2636. *Oksehoved*. Slutsten 1083*. *Slanger*. Vievandskar 2636. *Vildsvin*. Dør 260*?; fonte 1232, 2215*. *Vædderhoved*. Fonte 513*, 1451. *Dyr* (ubestemmelige). Fonte 228, 772, 1160, 1883, 2215, 2498.

Bladværk. *Aks*. Dør 260*. *Bladværk*. Billedkvader 1404; døre 56, 260, †279, 891*, 909*; fonte 216, 228, 295*, 386*, 446*, 488, 606, 624, 738*, 772, 900, 916, 1177, 1232, 1287, 1345, 1548, 1746*, 1774; gravsten 284*, 1843; sokkel 331; søjle 2132. *Hjørneknopper*. Apsis 744*, 765, 1168; døre 280, 732*, 830*, 866f.*; fonte 228*, 268, 283, 308*, 340*, 386*, 446*, 488, 916, 1478. *Liljer*. Fonte 900, 1160, 1189, 1232, 1579, 1774, 1859*, 1883*, 2215; gravsten 497*, 1239. *Livstræ*. Gravsten 1381*, 1843. *Palmet*. Apsis 866*; dør 56*; tympanon 302*. *Ranker*. Døre 909*, 910*, 1371; fonte 228*, 268, 283, 308*, 322*, 386*, 428, 488, 590, 624, 637*, 661*, 682*, 724, 738*, 916, 1160, 1189, 1232, 1287, 1314*, 1534, 1535, 1596, 1699, 1746, 1774, 1813, 1850, 1957, 2215, 2238, 2498; gravsten 284*, †394*, 497, 1014, 1415. *Roset*. Fonte 308, 660*, 682*, 1038, 1232, 1287; slutsten 1083*. *Spydblade*. Fonte 283, 606, 682*. *Treblad*. Fonte 295*, 322*, 446*, 488, 738*, 772, 900, 1287, 2276; sokkel 288*. *Firblad*. Fonte 1232, 1345, 1579. *Femblad*. Font 900. kapitæler 260, 830. *Træer*. Fonte 283, 308, 446*, 488, 660*, 1774, 1859; tympanon 222.

Forskellige figurer. *Cirkel*. Font 295*; stenhuggerfelt 746; tympanon 332*. *Geometriske figurer*. Font 682*. *Hjerteformet*

figur. Font 295*. Kirkebygning. Font 606*. Nøgle. Font 1579. Rudebasser. Font 446*. Skib. Billedkvader 378*; font 1883. Sværdhefte. Dør 732*. Tandhjul. Font 1232. Vandringsstav. Dør 260. Tegn, ubestemtligt. Dør 732*; font 800.

Symboler. Golgathahøj. Dør 891?; gravsten 497, 1381. Hammerlignende tegn. Billedkvader 332. Gudfadens velsignende hånd. Tympanon 332*. Kalk. Font 606. Kors. Alterborde 454, 617, 2015; billedkvadre 816, 1296*, 2518; døre 260, 732*, 891, 909*, 1371; fonte 228, 682*, 1345; gravsten 284*, †394*, 497*, 592*, 639*, 702*, 1203, 1239, 1256, 1381*, 1519, 1843, 2628; kirkegårdsmur 2173; sokkel 672; tympana 222, 332*, 829, 1460. Oblat. Font 606. Pentakvart. Fonte 1232, 1859*. Sol og måne. Tympana 222, 302*. Triskele. Fonte 295*, 1859*. Øje. Tympanon 332*.

Forskellige ornamentter. Arkader eller buer. Døre 260*, 732*, 909*, 1371; fonte 216*, 283, 295*, 386*, 446*, 513*, 560, 577*, 590, 606, 624, 637*, 697*, 724, 738*, 800, 900, 1177, 1287, 1345, 1393, 1426, 1451, 1466, 1478, 1492, 1513, 1579, 1596, 1651, 1699, 1729, 1813, 1850, 1859*, 1940, 1957, 2035, 2276, 2341*, 2370, 2577; gravsten 497*, 1203, 1365*, 1381*; ornamentsten 1404. Båndfletning. Apsis 866*. Ornament. Font 800. Perler. Døre 260*, 280*. Pilaster. Font 800. M-formet rundstav. Font 1548. Krydsende rundbuefrise. Billedkvadre 1232*, 1296*, 1548; font 1263, 2370*. Spidsoval. Stenhuggerfelt 692. Spiralfrise. Font 1548. Trekanter. Tympanon 332*.

Stole, løse, og bænke (se også: brudestole). 1556: †804. — 1600'rne: 859(1655 ?), 390* (1678); 881. — 1700'rne: 297 (1731); 248, 492*, 1617, 2167. — 1800'rne: 1430 (1800). — *Uvis alder*: 2138, 2374.

Stoleværk (se også: degnestole, herskabsstole, magistratstole, munkestole, præstestole samt løse stole).

1550—1600: 1316* (1554 ?), †2502(1557), †666 (1574), 972, 1362 (1592); †283, 358*, 1274, 1315*, 1316, 1346, (†) 1467, 1480*, 1516*, 2634 (?). — 1600'rne: 1379 (1603), 1638 (1655?), †738 (1656), 1202 (1696),

1040 (1699); †148, 1428, (†) 1467, 1480, 1494, 1617*, 1760, 1949, 2372, (†) 2502.

— 1700'rne: 1162 (1703), (†) 665 (1727?), 1234* (1729), 840*, 858 (1731—33), 1413* (1738), 919* (1747), 880 (1750), 1514 (1750—53), 858 (1762), 1452 (1763), 471, †1214, 1991 (1765), 1162*, 1202 (1767), 1362 (1769), 2166 (1770—76), 1288* (1774), 1797 (1785), †431, †2394 (1786); 217*, 248, 296, 1178, 1190, 1395*, (†) 1467, 1598, 1638, 1826, 1840, 1851. — 1800'rne: 1654 (1826), 754 (1827), 608 (1833ff.), 372, 2037 (1843), 1120 (1844), †665 (1846), †1760 (1847), 1776 (1856), 2416 (1875), 2532 (1877ff.), 2502 (1879), 1814 (1894), 2580 (1895f.); 626, 804, 1730, 1928, 1942. — *Uvis alder*: †713, †979, 1202, (†) 1467*, 2037, 2182, 2372. — *Mestre*, se: snedkere. — *Med malerier*: 1760—1785: 1797. — *Oversigt*: p. 2853, 2857.

Stukkatører.

Brenno, Carlo Enrico 493* (1729), 2785.

Taddei, Michel Angelo, Lugano 2164 (1770—76), 2785.

Styrtrumslofter. 421 (*sengotisk*, i rum over sakristiets hvælv), 2568 (i middelalderligt våbenhus). — *Oversigt*: p. 2726.

Støttepiller. Samtidige med bygningen: 1969, 1972, 2360, 2404 (1400—50), †1866 (1400'rne), †1867 (1500—25), 945 (1591), 2068 (1595—1600). Senere tilføjet. *Middelalderlige*: 1030, (†) 1628, †2252, 2360, 2424, 2568, 2592. — *Eftermiddelalderlige*: †2296 (1600—1700), 1833 (1704), 1543 (1709), 2444 (1714—19), 2012 (1781 ?), 2445(1867), 2178 (1882), 2489 (1884), 2028 (1890).

Sværdfeger.

Wiede, Valentin den yngre, Flensborg 2018 (1723).

Sygekalke og -diske. Af sølv. 958* (1435). — 2370 (*gotisk*), 2647*, 2648* (*sengotisk*). — 1500'rne: 2370 (1599), 1160. — 1600'rne: 2468* (1658), 2496* (1661), 2648* (1671), 2018 (1692); 1533, 2414*, 2530, 2647*. — 1700—50: 2018 (*skænket 1703*), 1286 (*form. 1710*), 2034, 2553 (1715), 2237, 2314* (1735), 681* (1736), 428 (*skænket 1739*),

370* (*skænket 1740*), 878, 959, 1110 (*1743*), 1411* (*1745*), 2646* (*1750*), 1253 (*1756*), 560, 589* (*1759*), 1634* (*1763*), 531 (*1766*), 2184 (*1771*), 227, 546, 2370 (*1773*), 282, 1200 (*1776*), 623, 1983 (*1784*), 384* (*1785*), 659 (*1792*), 2214 (*1796 el. 97*), 836 (*1798*); *udat.*: 576, 1036, 1176, 1231, 1312*, 1594, 2414*. — *Efter 1800*: 724* (*1801*), 1774, 2576* (*1806*), 899 (*1807*), 464, 751 (*1812*), 308 (*1815*), 736 (*1816?*), 1200 (*1817*), 1650 (*1820*), 589* (*1829*), 1426 (*1830*), 771 (*1831*), 2414* (*1832?*), 1838 (*1834*), 696* (*1837*), 2314* (*1839*), 1727 (*1840*), 1595 (*1842*), 1188 (*1848*), 819, 1956 (*1865*); *udat.*: †141, 488, 512, 799, 959, 1211*, 1345, 1578, 1796, 2237, 2275, 2448, 2530. — *Uvis alder*: 636, 659, 1160, 1176, 1411, 1881, 2184, 2254, 2432. — Af tin. 1727* (*sikkert skænket før 1770*). *Mester*: Johs. Andr. Ohrt, Tønder. — *Mestre* i øvrigt, se: guldsmede. — *Oversigt*: p. 2915.

Søjler. *Før 1300*. Af granit: 260*, 280*, 302, †332, 732*, 744 (halvsøjler), 830*, 866*, 870, 891*, 1086, 2026*, 2132*, 2616. Af tuf: (halvsøjler) 1168, 1218. Af tegl (halv- og trekvartsøjler): 67*, 80*, 81, 1068, 1070, 1076, 1526*. Af træ: 1922, 2138, 2162, 2163, 2164.

Tårnbuer. *Romanske*, tredelt?: †2174; todelte: 2291, 2458, †2487, †2519.

Gotiske, spidsbuede: 261, 304, 317, 351, 632, 767, 795, 870, 892, 1185, 1196, 1208, 1249, 1266, 1405, 1445, 1487, 1588, 1766, 1786, 1809, 2228, 2406, 2590; med overgribende stik: 673, 1832; rundbuede: 596, 647, 746, 816, 830, 850, 1030, 1155, 1170, 1221, 1373, 1388, 1421, 1461, 1474, 1527, 1542, 1557, 1571, 1645, 1721, 1740, 1752, 2332, 2488. — 2070 (*1599*), 2386 (*1615—16*).

Tårne. (Se også spir). *Romansk*: †1089? (over korsskæringen). — *Senromansk-unggotiske*. I vest: †96, 2174*, 2290*, 2291*, †2330 (?), 2455*, 2486*, 2518*. — *Gotiske*. I vest: 261, 304, 317, 350, 364, 380, 420, 477, 503, 521, 540, 554, †574, 584, 596, 632, 647, 673, 721, 746, 767, 795, †816, 830, 850, 870, 892, 941, 1029, 1155, 1170, 1185, 1196, 1208, 1221, 1249, 1266, 1298, 1340, 1373, 1388, 1405*, 1421, (†) 1445, 1461,

1474, 1487, 1506, 1527, 1542, 1571, 1588, 1645, 1721, 1740, 1752, 1766, 1786, 1809, 1832, †1968, 2228, 2332, 2406, 2590. *1509*: 1249. — Ikke fuldført: 364, kun undertagen: 1556. — I øst: †280, 290, 333, 440, 451. — *Efter 1550*: †1355* (*o. 1590*), 2070 (*1600—01*) ufuldendt, 1609 (*1626*) over vestforlængelsen, 816 (*1852*), 2568 (*1856—57*), 1355, 2209 (*1857*), 2251 (*1903*), 2028 (*1905*), †1689 (*1908*), over korsskæringen. *Oversigt*: p. 2718.

Tagbeklædning. *Bly og tegl*: passim. — *Brædder*: 912, 1193, 1855 (på klink), 1871 (på klink), †2423. — *Egespån* (bortset fra talrige tårnspar, tagryttere og klokkehuse): †381, †422, †543, 556, †634, †1474, †1808, †1809, †1847, †2426. — *Metal*, kobber: †1487, †1646, †1810, †1873f. Jernblik: †1356. — *Strå*. På kor og skib: †1627, †1847, †1909. På tilbygninger: 292, †633, †646, †892, †2521. — *Teglsten*. »Munke og nonner«: †1895, †2408, †2426, (†) 2462, †2489, †2490, 2568, †2570, †2593. *Glaserede sten*: 2541. — *Skifer*. Fra ny tid: 264, †616, 1186, 1356, 1646, 1788. *Daterede*: †2423, (†) 2462 (*1589*), †1847 (*1627*), †633 (*1662*), †634 (*1665*), 292 (*1666*), 2541 (*1674*), †2426 (*1681*), †892 (*1687*), 912 (*1711*), †1474 (*1724*) †2408 (*1732*), †616 (*1859*), 1646 (*1861*). — *Oversigt*: p. 2668.

Tagryttere. *Fra 1200'rne*: †1220, †1873. — *Fra o. 1300—1550*: †1971 (*1436(?)*), †1406, †1646(?), 1973*, †2012 (?), 2360, †2521. — *Nævnt o. 1550—1700*: †567, †1089, †1300, †1908 (?), †2251, †2299, †2334, 2361, †2408, †2445, †2463, †2592. — *Fra o. 1550—1700*: 2071 (*1600*), †2209 (*1630*), †2269* (*1634*), †1690 (*1640 7*), 1220 (*1651*), †1628 (*1663*). — *Nævnt efter 1700*: 100, 616, 707, †733, †1030, †1138, †2463. — *Opført efter 1700*: 692 (*1730*), 365 (*1730—35 el. 1755*), †1820 (*1747*), †1610 (*1753*), †2408 (*1757*), 2426 (*1766*), 2334 (*1787*), 1628 (*1792*), †1138 (*1812*), †1089 (*1844*), 733 (*1858*), 1138 (*1880*), 2521 (*1888*), 245, 782 (*1894*), 1089 (*1902*), †1689 (*1908*), 2548 (*1934*). — *Oversigt*: p. 2704.

Tagværker. *Før 1300*, af eg. Over *apsider*: 264, 556, 832, 1186, 1222*, 1406,

1446, 1474, 1558, 1573, 1610, 1628, 1646, 2299*. — Over *kor og skib*, samt tidlige forlængelser. Med eet til to hanebånd og/eller to til fire skrå spærstivere i hvert fag: 306, 556, 648, 674, 851, 1139, 1156, 1171, 1186, 1196, 1208, 1356, 1390, 1406*, 1446, 1462—63, 1528, 1588, 1610, 1722, 1788, 1835, 1937, 2179, †2231, 2270, 2445; samme, men med hinanden krydsende spærstivere (såkaldt Arrild-type): 616, 1267*, 1340, 1374, 1390, 1508, 1528, 1740*, 1753, 1876, 2548; samme med et hanebånd, to lange, skrå og to korte, lodrette spærstivere i hvert fag: 1139, 1646, †1646, 2179, 2299*, 2426; samme med eet til to hanebånd og to korte, lodrette spærstivere i hvert fag: 264, 351, 366, 442, 506, 556, †693, 707, 734, 783, 851, 871, 1300—01, 1374, 1489, 1508, 1558, 1629, 1908, †2570, 2592, 648 (?); samme med skråbånd mellem spær og hanebånd: 454, 1222*; samme med krydsbånd: 748*, 816, 1030, 1283 (?), 1876*, 2361, 2569. — *Ca. 1300—1550*. Med eet til to hanebånd og korte, lodrette spærstivere: passim; 1520—22: 1820 (med langstol fra 1606); samme, med krydsbånd: passim; særtper: 425, 1767, 1978, 2028, 2270. *Spirkonstruktioner* (sml. i øvrigt: spir). Firsidet pyramide: 263, 306, 382, 425, 749, 1528; ottesidet pyramide: 950, 1156, 1341, 2300; Tørninglen-type: 767, 893, 1186, 1208, 1374, 1403*, 1489 (?), 1508 (fornyet 1956). — *Levn af tagværker*: passim. — *Tømrrer nummerering* (med huljern eller økse) med streg, stik eller romertal: passim; med runer: 1139, 1156 (?), 1222, 1589. *Daterede*. I spir: 1301 (1629), 2593 (1775), 1267 (1785); andre steder: 2490 (*form. 1560'rne*), 2270 (1582), 1356 (*o. 1590*), 2072 (1595—1600), 1446 (1629), 1629 (1637), 674 (1682—83), 871 (1686?), 768 (1691—92), 1446 (1692), 634 (omsat 1699?), 2463 (1695), 2592 (1697), 2446 (1714—19), 2209 (1733), 352 (*form. 1758*); åben tagstol: †422. — *Oversigt*: p. 2700.

Teglbrænderi.

Teglbrænderi på Rennberg 2238 (font 1843).

Teglstrygermærker. 768 (1689).

Tekstiler, se: alterduge, alterklæder, gravudstyr, gravfaner, klingpunge, korkåber og kristentøj. 912, 1251, 1410, 1509, 1558, †1564, 1878*, 2002, †2076, 2082, †2316 (to), †2341, †2370.

Timeglas. †880 (1692), 608 (1731), †2556 (1747); 700, 902, 1598, 2089, 2343, 2394.

Tinstøbere, se: gørtlere.

Toskibede anlæg. 868? — 1782: 2406.

Trapper. *Ligeløbende i murlivet*. *Senromanske*: 1088, 2174. *Gotiske*: 477?, †2228. *Spindeltrapper i murlivet*. *Senromanske*: 98*?, 1087. *Gotiske*: 223, †280, 304, 420, 441, 451, (†) 481, 481, 721, 748, 830, 892, 1208, 1833, 2332, 2590. / *trappehuse*: 92, 261, 381, 504, 521, 554, 585, 647, 673, 795, 941, 1030, 1185—86, †1340, 1374, 1405, 1445, 1527, 1557, 1572, 1646, 1683, 1752, 1786, 1970. *Yngre end gotik*: 317. *Renaissance*: 870, 1266, 1488, 1506, 1772. *Vindeltrapper*. *Sengotiske*: 350, 767. *Dormitorietrapp*: 1088 (rekonstrueret).

Fritrapper. Til tårne: 290, †334, †585, †632, †850, †1373, †1389, †1421 (?), †1461, †1588, 1740, †1809 (?), †2178. Til toetages kapel: †2405.

Daterede: 2002 (1560'erne?), 2070 (1595—1600), 1588 (1746), 335 (1766?), 2164 (1770—76), 542 (1844—45). Af træ: 2138 (1568—70), 1355 (*o. 1590*), 757 (1712), 2406 (1700'rne?).

Treskibede anlæg. *Middelalderlige*: 79, 81, 398, 414, †1866, (†) 2062, 2130. — 1591: 943, 1595—1600: 2066. *Oversigt*: — p. 2679f.

Triforieåbninger. 1080.

Trækirker. †730, †1218, †1714, †1865, †2402, †2622. — *Oversigt*: p. 2656.

Tympana. *Glatte*: 540, 692 (to), 781*, 830, 866, 867, 1028 (to?), 1074 (tre), 1086, †1248 (?), (†) 1371 (?), 1473, 1487 (to), 1506, 1586, 1644, 2026 (to), †2228 (?), 2590(?). *Med fordybet felt*: 631*, 891*, 1248*. *Med skulptur*: 222, 260*, 303*,

332*, 440*, 829, 1460, 2249*, 2330, 2559*.
— *Oversigt*: p. 2689.

Tømrere.

Berthelsen, Haderslev (se også: arkitekter) 492 (1835).

Brodersen, Svenstrup 2548 (1934).

Bussmachten, Hans 101 (1666).

Callesen, Frelle 1598 (1657—60).

Closter, Hans, Haderslev 150 (1652).

Didrik 2711f., 2804.

Hansen, Franz Peter, Tønder (se også: murmestre) 887 (1786), 942 (1797).

Hjort 1368 (1855).

Jacobsen, (se også: murmestre) Jacob 536 (1789).

Juchler, Nicolaysen, Notmark 2490 (1762).

Junter, Hans Jensen, Sønderborg †2566 (1757).

Marcussen, Nis 2586 (1827).

Mathiessen, Jeppe 2358 (1731).

Myrberg 2494 (1847).

Møller, Hans C., Peberbjerg, Hørup 2361 (1752?), 2406 (1763).

Møller, Niels, Hjerting (se også: arkitekter og snedkere) †1138 (1812), 2629 (1817), 600 (1838).

Schiøt, Nicolai Jochim, Nustrup 1507 (1772).

Seiffert, Johan Christian 2519, 2568 (1780), 2179 (1788 ?).

Sticker, Claves †100 (1604).

Suchland, S. L. 608 (1833), 738 (1847); værkstedet: 608 (1833).

Thomsen, Las 2299 (1626).

Se tillige arkitekter og entreprenører.

Urmagere (sejermagere).

Benndix †2192 (1678).

Berg, Christen, Løgumkloster †665 (1813).

Bleshøj, I. 2505 (1874).

Dachmann, Chr. Petersen, Uge †1842 (1753).

Diricksen, Michel, Husum †985.

Engel, L., Nykøbing Falster †392, 1280 (1845), 157 (1846), 666 (1847).

Green, Jonathan †249 (1778).

Green, Peter 1703* (17447), †249 (1778).

Green, W. †1842 (1773), †493 (1792).

Hansen, A. I. 2192 (1874).

Hansen, Andreas, Kbh. 1433 (1953).

Hartmann, J. H., Haderslev †366, 454 (1838).

Iversen, Haderslev †666 (1847).

Jensen, I. C., Haderslev 472 (1926).

Jensen, Johan †1123 (1729).

Johannesen, J. H., Kasmosedam 2192 (1858), †2324 (1859), 2242? (1862).

Korfhage, Ed. & sønner, 1800 (1911), 1706 (1956).

Kyhl, H., Kbh. 2242 (1848).

Liebold, Berthold, Wismar †157 (1637).

Lorentzen, Hans Peter, Sønderborg †2350 (1743).

Ludicksen, Peter, Hoptrup 1994* (1610—15).

Løck, Tønder †1359 (1893).

Mathiesen, Peter, Kbh. †1706 (1740).

Oertling, F. E. C., Neumünster †774 (1883).

Pedersen, Peder, Gravlund 1517 (1630'rne).

Petersen, L., Sønderborg 2104 (1883), 2536 (1884), 2478 (1892).

Phillip, Johan, Flensborg 1326 (1663).

Pöleke, Andres 2323 (1620).

Rentch, Robert, London 2559 (1700'rne).

Richter, Georg, Berlin †472 (1917).

Weule, I. F., Bockenem 157, 1043(1897), 985 (1905).

Ørnholms efft., Kjeldsen-Nielsen, Løkken 2323 (1952).

Ur- og sejerværker. *Sengotiske*: †942, †1237. — *1600'rne*: 1601 (1646), 1326 (1663), 1517, 1994* (med kimermand), 2418. — *1700'rne*: 1237 (1710 7), 2376 (1784). — *1800'rne*: 460 (1815), 760 (1842), 2242 (1848), 2350 (1887). — *Uvis alder*: 2603.— *Mestre*, se: urmagere.

Urlodshuse: 2406 (1728), 1686.

Våbenhuse. *Romansk*: 1084 (åben forhal). — *Gotiske*: 289, 317, 332, 364, 421, 452, 504 (nord for skibet), 522, 554, 584, 596, 615, 646 (beregnet for hvælv), 733, 746, 869, 1028, 1170, 1208, 1339, 1372, 1445, 1461, 1473, 1488, 1527 (i tårnrum, hvælv), 1528, 1571 (i tårnrum, hvælv?), 1587, 1609, 1627, 1645, 1721, 1752, 1786, 1847, 1936, 2009, 2332, 2360, 2489, 2548,

2568, 2592. — *Ca. 1550—1700*: 850, (nord for skibet), 1355*, 2387, 2426. — *1700'rne*: 211, 264, 947, 948, 1283 (åben), 1389, 1543, 1573*, 1588, 1820, 1974. — *1800'rne*: 351, 381, 541, 692, 707, 722, 783, 892, 911, 1300, 1422, 1423, 1558, 1779, 1834*, 1874, 2027, 2178, 2209 (åben forhal). — *1900'rne*: 224, 1138, 2623. — *Uvis alder*: 1406, 1856, 1908, 1952. — *Forsvundne våbenhuse*: 224 (to), 264, 280, 305, 318, 351, 381, 442, 485, 542, 567, 574, 633, 674, 768, 783, 796, 816, 831 (to), 871, 892, 948 (tre), 1138, 1155, 1186, 1196, 1222 (to), 1267, 1283, 1300, 1406, 1423, 1507, 1543, 1558. 1690, 1740, 1767 (to), 1810, 1820 (to), 1834, 1874, 1894, 1908, 1974, 2027, 2178, 2179, 2209, 2230 (to), 2251, 2270, 2299, 2407, 2445, 2463, 2521. — *Daterede*: 1355* (o. 1590), †1820 (1635), 2387 (1695), 1283 (1700), 1543 (1709), †1222 (1733?), †831 (1737), 1573* (o. 1750), 948 (1751), 1974 (1755), 1820 (1761), †1423 (1780), †948 (1751—1800), 1834* (1816), 2027 (1817), 381 (1838), 541 (1844), 911 (1852), †1761 (1853), 1779 (1854), 2209 (1857), 692, 1422 (1858), 1558, †2230 (1862), 783 (1867), 2178 (1881), 892 (1883), †318 (1889), 722 (1890), 1300 (1898), 1138 (1907), 224 (1911), 2623 (1960). — *Oversigt*: p. 2715.

Vestforlængelser af skib. *1200'rne*: 476?, 891, 1207, 1248?, 1298, 1527, 1586, 1608, 1720, 1894, 2359. — *1300—1550*: 334, 364, 442, 450, 614, 706, 781, 1137, 1354, 1766, 1832, 1908, 2176, 2269 (halvcirkulær), 2403, 2518, 2548. — *Efter 1550*: 1628 (1637), 2027 (1668 ?), 2444 (1716 ?), 1422 (1751), 2208 (1790). — *Oversigt*: p. 2712f.

Vievandskar. †590, 697 (?), 801 (?), 1232 (?), 1273 (?), 2342 (?), 2470 (?), †2636 (?). — *Oversigt*: p. 2765.

Vindfløje. Haner: †2300 (to: rep. 1584), 2300 (1650 ?), †2549 (1680), 2180 (1721?), 693 (1731?), 1821* (1747?), 1544 (to: 1749), 2408 (1763), 1301 (1766?), 1877, 1979 (1769?), 1268 (1785), 2012 (1799?), †751 (1827), 2523 (1888); *uvis alder*: 1186, 1610, 1691, 1788, 1835, 2029, 2362, 2427, 2523, 2549*. — *Dragehoveder*: 1574 (1612), 749 (1747), 734 (1850). — *Faner*: 1490* (med årstallene 1608 og 1694), 1156 (7722?),

1031 (1738), 1558 (1757), 2362 (1760), 1172 (1780), 950 (1786), 1508, 2334 (1787), 950 (1797), 852 (1847); *uvis alder*: 1209, 2427. — *Andre standere*: †1508 (1600), †2252 (1606), 2388 (1615), 1223 (7637), †950 (1686), †1446 (1692), 769 (7722), †2408 (1726), 1251 (7737), 675 (1742), †2570 (1756—58), 1629 (7772), 1589, 2463 (7773), 2332 (to: 1775), †2637 (1791), 1629 (1793), 832 (1800), 1474 (1815), 1407 (1839), 1197 (1844), 1223 (1846), 1529 (1851), 675, †2271, 2446. — *Mestre*, se: gørtlere og smede. — *Oversigt*: p. 2931.

Vinduer. *Før 1300*. Rundbuede og dobbeltsmige. Monolitoverligger (og-sålbænk) med retkantet yderside, i kirker af granitkvadre samt nogle af rå kamp og blandet materiale: passim. Med krumhuggen yderside: 744; overligger med to rundbuer: 890; overligger med fladbue: 829, af to sten: 595, 1444; yderligt liggende lysning i vinduer af granitkvadre: passim.

— Kilestensstik, af frådsten: 404 (to), 408; af granit: 745, 781, 1248, 1831, 1855, 2248, 2590; af kridt: 614, 744; af munkesten: 1784; af tuf: 744, 1370 (under monolit). — Rundbuede og enkeltsmige: 1088, 2458, 2488. — Med spærstik: 65. — Med vandret stik: 2458. — Med sidekarme af een kvader: 582, 744.

Spidsbuede og dobbeltsmige: 65, 66, 868*, 1076, 1080, 1207, 1527, 1542. — Rund- og spidsbuede med dobbeltsmig, samt false, rundstave eller søjler: 1076, 1218f., 1680, 2009, 2458. — Fladbuede: 2292. — Cirkelvinduer: 65, 66, 2288. — Vinduesgrupper. Rundbuevindue kronet af cirkelvindue: 2288; to-grupper: 67, 71, 74, 1076, 1091, 1372, 1587, 1680*, 2488; tre-grupper, rundbuede: 70*, 73*, 476, 868*, 890, 1075, 1076, 1078, 1080, 1298, 1371, 1784f.; med lysning formet som et syvdelte blad: 1136. —

Halvstensstik med prydkifte: 645, 868*, †1027, 1075, 1542, 1587, 1872, 2288. Med lysningskant af løbere: 1075, 1282, 1505, 1680*, 1784, 1872, 2206, 2288. — Vinduer i taggavle: 412, 766. — Spedalskhedsvindue: 2026*.

Ca. 1300—1550. Rundbuede og dobbeltsmige: 1831 f., 2268. — Rundbuede og

falsede: 504, 615, 1339, 1784. — Flad- eller spidsbuede: passim. — Spidsbuede, med prydskefter omkring stikket: 304, 379, 479, 482, 850, 1832. — Flad- eller spidsbuede, med profilerede karme: 90, 93, 102, 104, 107, 1078, 1972, 1974, 2298. — Samme, med stavværk: 83*, 93, 102, 1078, †1868, 1972. — Samme, med spejl: 554, 1461, 2298, 2405. — Samme, med spærstik: 850. — Cirkelvinduer: 83. — Tvillingvinduer: †632, 2547. — Tvedelt af midtstav: 2627.

Efter 1550: Rundbuet: 2148. — Spidsbuede: 945 (1591), 115 (1650). — Fladbuet: 2269 (1582). — Halv- og helcirkulære: 453 (o. 1792), 541 (1844—45), 114 (1845). — Ovale: 2176 (1687 7—1700), 104 (1719). — Fladrundbuede: †2130 (1568—70), 210 (1569), 1354 (o. 1590), 2068 (1595—1600), 2385 (1615—16), 1628 (1637), 1587 (1655), 1373 (form. 1698), 1389 (1715), 2444 (1716—177), 1488 (1722), 832 (1733), 1687 (1758), 2549 (1762—64), 1340, 1740 (1776), †422, 1155. — Retkantede: 1170 (1682—84), 1030 (1748), 2162 (1770—76), 211 (1771). *Oversigt:* p. 2677, 2692.

Vinduesrammer. *Middelalderlige*, af træ: 316, †333, 349, †412, †521, 553, 644, 745, 2026*, 2228, 2620. Bly og glas: 480, †908, 1684. — Flaskebundsvindue: 542 (1844—45). — *Oversigt:* p. 2693.

Vinflasker. *Af sølv:* 339 (form. 1700'rne), 547 (1806), 2414 (1886). — *Af tin:* 1393* (1716). — *Af glas:* 1411* (form. 1745), 2552 (to: 1805), 2552* (1816), 1727 (1840). — *Uvis alder:* 488, 1533, 1727, 1774, 2034. *Mestre*, se: guldsmede.

Værnehelgener m. v. *Kirker indviede til:* Andreas: 377 (?), 501, 573, 1369. — Anna: 565. — Antonius: 2171. — Chrysogonus: 538, 671. — Clemens: 1419, 2441. — Dionysius: 865, 1870. — Godehard: 1718. — Jacob: 449, 1183, 1553, 1560. — Johannes: 1387. — Judas: 1246. — Jørgen: 613, 2059, 2355 (?). — Knud: 1714. — Laurentius: 642, 742, 1021, 1153, 1205, 1281, 1352, 1459, 1471, 1485, 1502, 1737, 1750, 1806, 1935, 2246, 2454. — Leonhard: 1643. —

Maria, se: Vor Frue. — Maria Magdalene: 763. — Mauritius: 671, 1337, 1443. — Mikael: 2400. — Morten: 2514. — Nicolaus: 362, 439, 888, 1295, 1401, 1541, 1568, 1674, 1763, 2127. — Paulus: 1167, 1176. — Peder: 315, 519, 1026, 1890. — Simon: 1246. — Stephanus: 907. — Søren: 220. — Wilhadus: 1217. — Vor Frue: 49, 276, 300, 397, 475, 1023, 1051, 1264, 1606, 1718, 1830, 1982 (?), 2024, 2284, 2564, 2588.

Kapeller indviede til: Andreas: 1714. — Barbara: 52, 105. — Bartholomæus: 51. — Gertrud: 236. — Helligånden: 51. — Det hellige blod: 2400. — Hjælper: 1973. — Jørgen: 236. — Laurentius: 108. — Magdalene: 52 (?), 104 (?). — Vor Frue: 51 (tre), 102, 2401.

Altre indviede til: Andreas: 130, 132, 512, 1173, 1553, 1558, 1674. — Anna: 130, 1674, 2171, 2246. — Bartholomæus: 133. — Birgitte: 132. — Catharina: 130. — Dionysius: 630. — Elisabeth: 132. — Erasmus: 130, 2127. — Fabian: 2631. — Gertrud: 130, 1022, 2127. — Godehard: 1726. — Helligånden: 131, 133. — Det hellige blod: 2401. — Helligkors: 131, 1051. — Hippolytus: 131. — Jacob: 52, 131, 132, 133. — Johannes Døberen: 133. — 11.000 jomfruer: 132, 1246. — Jørgen: 1051, 2368. — Kristi Legem: 131, 1674, 2368. — Laurentius: 52, 133, 1210, 1511, 1553, 1558. — Margrethe: 52, 133, 1674. — Maria, se: Vor Frue. — Maria Magdalene: 52, 133, 1051, 1553, 1558. — Mauritius: 131, 1450. — Mikael: 133, 1674. — Nicolaus: 131, 1022, 1310, 1410, 1574, 1577, 1674, 1726, 1772, 2564. — Olaf: 131. — Paulus: 132, 1246, 2127. — Peder: 131, 132, 2127. — Sebastian: 2631. — Thøger: 811. — Treenigheden: 132. — Ursula: 132. — Vincent: 793. — Vor Frue: 51, 132, 133 (to), 512, 1022, 1051, 1286, 1309, 1369, 1410, 1450, 1491, 1553, 1558, 1576, 1674, 1772, 2058, 2266, 2368, 2401, 2422, 2484.

Østforlængelser af skib. *1200'rne:* 1371. — *1300—1550:* 364, 379, 583, 478, 614, 1354, 1971. — *Efter 1550:* 1686 (1641 og 1758), 1488 (1722), 1419 (1751), 2460 (1773), 2333 (1787). — *Oversigt:* p. 2714.